

droppar. *S. vatten, smuts på någon. S. blodet på altaret. S. nedd, stänka full, t. ex.: S. ned med smuts. S. omkräng, åt alla håll. S. upp kasta upp stänkvis, t. ex.: Hjulet s-ker upp smuts. — V. n. Falla, kastas i droppar eller smockor. Det s-hte några droppar. Det s-ker, faller en och annan regndroppe. Smulsen s-hte i ansigtet på mig. — Stänkande, n. 4.*

STÄNKBORSTE, stänngkbrörste, m. 2. pl. — *borstar. Borste att stänka med. S. till vigvatten.*

STÄNKELSE, stänngkällse, f. 3. (gam.) Se *Stänkning.*

STÄNKELSEKÄR, n. 3. (gam.) Vignvattens-kärl.

STÄNKNING, stänngkning, f. 2. Handlingen eller verkningen, då något stänkes eller stänker. **STÄNKQVAST**, stänngkqväst, m. 2. Qvast att stänka med.

STÄNKROST, stänngkröst, f. 3. (fam.) Blott en eller annan röst, som vid omröstning tillfaller någon af de sökande.

STÄNKVIS, stänngkvis, adv. På ett stänkande sätt, såsom stänk.

STÄNKVÄLLING, stänngvälling, m. 2. Ett slags välling, af mjöl, ägg och mjölk, som tillagas genom istänkning med visp under kokningen och omröres.

STÄRKA, v. a. 2. (af *Stark*) 1) Göra stark, starkare; gifva, förläna, meddela krafter. Säges både i fysisk och andlig mening. *Detta medel stärkte honom mycket. Det s-ker krafterna, minnet. S. sin tro. S. någon i en mening, göra honom ännu mer öfvertygad om riktigheten deraf. — 2) Styfva med stärkelse. S. linne. — S-nde, part. akt. Brukas äfv. adjektivt, t. ex.: S. medel, som stärker kroppen, ökar kroppskrafterna. — Stärkande, n. 4.*

STÄRKBÄR, n. 5. Bär af Stärkbärsbusken. Kallas äfv. Slänbär.

STÄRKBÄRSBUSKE, m. 2. pl. — *buskar. En taggig buske med hvita blommor, på höglända ställen. Prunus spinosa. Kallas äfv. Slänbärsbuske.*

STÄRKELSE, f. sing. (af *Stärka*, styfva) Dotrena mjölämnet af säd (isynn. hvete) eller knölväxter (förmåligast potäter), som användes till styfning af linne. — *Se. S-beredning, -fabrikant, -fabrikör, -handlare.*

STÄRKELSESOCKER, n. sing. Benämning på Drufsocker, emedan det kan tillverkas af Stärkelse.

STÄRKELSEVATTEN, n. 3. Vatten, hvaruti stärkelse blifvit upplöst.

STÄRKLÄDER, s. pl. Kläder, som blifvit stärkta eller skola stärkas.

STÄRKNING, f. 2. Handlingen, då man stärker (i ordets begge bem.).

STÄTTA, f. 1. Se *Klifstätta.*

STÖD, n. 5. 1) Fast kropp, som hvilat under eller emot en tyngd, för att uppehålla den i sitt läge och hindra dess fall eller sjunkning. *S. emot, under något. S. för armen, sidan, ryggen. Jfr. Stötta. — 2) (fig.) a) Person, som är till hjälp, skydd, försvar för någon. Han är min älderdoms s. De äro statens s. Ha s. af, hos någon. — b) Hjelp, bekräftelse. Till s. för detta mitt påstående får jag anföra, att... I s. af, på grund, i kraft af.*

STÖDA ell. **STÖDJA**, v. a. 3. Pres. ind. *Stöder* ell. *Stödjer*. Impf. *Stödde*. Sup. *Stödt*. Part. pass. *Stödd*. 1) Sätta stöd under eller emot,

gifva stöd. *S. en mur. S. hufvudet emot handen, kroppen emot väggen. S. armen på bordet. S. änder, se Understöda. — 2) (fig.) a) Grunda (på). *S. sin tanka på goda skäl. S. sin talan på ens utsago. — b) Hjelpa, bistå, understödja. — S. sig, v. r. 1) Hvila på, emot något såsom stöd. S. sig emot väggen, vid, emot ett träd. S. sig på armbågen, på en käpp. S. sig med armen på bordet. — 2) (fig.) S. sig på, åberopa, grunda sig, förlita sig på. S. sig på ens löfte, på ens utsago. S. sig på goda skäl. Detta s-er sig på sanning. S. sig vid, förlita sig på, t. ex.: S. sig vid ens ord. — Stödande ell. Stödjande, n. 4.**

STÖDBÄGE, m. 2. pl. — *bågar. Båge, som stöder något.*

STÖDBJELKE, m. 2. pl. — *bjelkar. Bjelke, som tjenar till stöd.*

STÖDJEBAND, n. 3. Se *Stråfva.*

STÖDJEMUR, m. 2. Mur, uppförd till stöd för en annan.

STÖDJESTAF, m. 2. pl. — *stafvar. 1) Staf att stöda sig på. — 2) (fig.) Hjelp, beskydd.*

STÖDPUNKT, m. 3. 1) Den punkt, der något är understött. — 2) (milit.) Ort, hvarintill en corps sluter sig i ryggen.

STÖFLA, v. n. 1. (fam.) Gå i stöflar. *S. på, gå på raskt.*

STÖFLETT, stövlätt, m. 3. Egentl. Damaska. Brukas vanligen i samma mening som Halfstövel.

STÖFVA, v. n. 1. (af *Stof*, stoft) Spåra; snoka. *S. i hvar vrå. Gå och s. S. upp, se Snoka upp.*

STÖFVARE, m. 3. Ett slags spårhund, som brukas vid jagt.

STÖFVEL, stö'v'l, m. 2. pl. *stöflar*, mindre rätt *stöflor*. (lat. *Stivale*) 1) Fotbeklädnad af läder, som går mer eller mindre långt upp på benet. — 2) *S. i en brandspruta*, en ihållig, i båda ändar öppen, cylinder med ett rätvinkligt utgående rör, nära nedra ändan, genom hvilket vattnet ledes till väderblåsan. Se *Pumpstövel*. — 3) En fyrkantig låda under trumpetpipor på orgverk.

Anm. Ordet skall, efter uppgift, härledas sig ifrån Julii Cæsars yttrande: *Isi valent* (de äro bra), då, efter en af honom utlofvad belöning för den, som kunde upplifva en för soldaten bäst passande fotbeklädnad, hvilken kunde skydda mot väta, denna upplifning vann hans bifall.

STÖFVEL, stö'v'l, m. 2. Förvrängd af *Stoffel*. **STÖFVELBLOCK**, n. 3. Block, som begagnas, för att gifva stöflar deras rätta form.

STÖFVELKNEKT, m. 2. Efter hälen urhållkad trästycke, som begagnas till tränga stöflars afdrågande.

STÖFVELKRAGE, m. 2. pl. — *kragar. Tillsydd knäbäckning upptill på en stövel.*

STÖFVELKROK, m. 2. Krok, hvarmed stöflar pådragas.

STÖFVELMANSCHETT, --mannschätt, m. 3. Manschett till prydnad, uppvid på en stövel.

STÖFVELSKÄFT, n. 5. Den öfre delen af en stövel, ifrån vristen.

STÖFVELSTROPP, m. 2. Stropp upptill på hvardera insidan af en stövel, att deruti sätta stövelkrokarna vid pådragning.

STÖK, n. sing. (fam.) Stökande.

STÖKA, v. n. 1. (fam.; betyder ursprungl.: Rena från ris och qvistar, af gamla ordet *Stök*: Ris och qvistar till bränstic.) Ställa eller lägga i ordning (möbler, husgerådssaker, kläder, m. m.).

Gå och s. S. i sitt skåp. S. i ordning. S. af, ändan, se Afstöka. S. fram, sätta fram något som skräpar. S. om, lägga, sätta, ställa om hvar annat, huller om buller. S. till, skräpa ned; äfv. ställa illa, dumt till. — V. n. Skräpa (om saker i ett rum, o. s. v.).

STÖKANDE, n. 4. (fam.) Görömålet, då man stökar.

STÖKÄ, m. 3. Det brott, som begås, då man stjäl. *Begå, föröfva s.*

STÖNA, v. n. 1. (isl. *Stynja*, sucka) Pusta hårdt med ett jerrande läte.

STÖP, n. 3. 1) (i sing.) Is- eller snösörja. (Fig. fam.) *Stanna i s-el*, möta svåra hinder; misslyckas. — 2) Se *Stöpfung*.

STÖPA, v. a. 2. (isl. *Steypa*) 1) Forma ett smält ämne genom dess hällning i form eller på annat sätt. *S. ljus i form, i tjärna. S. kulor, hagel. S. bly i, gjuta smält bly i något. S. ihöp, smälta ihop. S. om, se Omstöpa. — Stöpa sklfjer sig deruti från Gjuta*, ett det förra verkställes mera i smält och för hand, hvaremot *Gjuta* säges mera om metallers formning i stort (*gjuta kanoner, klocker, statyer, o. s. v.*). — 2) *S. säd*, blöta den. — V. n. o. impers. *Det s-per* ell. *s-per igenom*, snön smälter till sörja. *S. ihöp*, säges om snösörja, som fryser ihop med under varande is. — *Stöpt*, part. pass. (Fig.) *De äro s-pta i en form*, de likna hvarandra som två bär. — *Stöpande*, n. 4.

STÖPARE, m. 3. 1) En, som stöper. — 2) Ett slags redskap, som begagnas vid tillverkning af lerpipor.

STÖPERI, n. 3. Inrättning för stöpfung. Mest i sammansätningar, såsom Ljusstöperi.

STÖPFÖRM, m. 2. Form för stöpfung.

STÖPIG, a. 2. Full af is- eller snösörja.

STÖPKÄR, n. 3. Kar, hvori säd stöpes.

STÖPLJUS, n. 3. Ljus, stöpt i tjärna. Säges till skilnad ifrån Formljus.

STÖPNING, f. 2. Förrättningen, då man stöper.

STÖPSLEF, f. 2. pl. — *stefvar. Stef*, hvarmed vid stöpfung det smälta ämnet hålles i formen.

STÖR, m. 2. Ett fisksläkte af de Lösgälade. Acipenser. Säges särskilt om arten *A. Sturio* (deraf benämningen), 3 fot lång, blågrå, i Svarta och Kaspiska hafven med ditflytande floder. Se äfv. *Stjernstör*.

STÖR, m. 2. Stång af ett aflugget och barkadt ungt träd, vanligen 4—5 alnar lång, begagnad isynn. till täppning af gårdesgård, till stöd för träd, bönor, o. s. v. *Inom hank och s.*, se *Stör*. — Brukas äfv. i sing. kollektivt, t. ex.: *Gårdsel och s.*

STÖRA, v. a. 1. (af *Stör*) Med stör eller störar stöda. *S. träd, bönor.*

STÖRA, v. a. 2. (t. *stören*) Oroa; orsaka uppehåll, afbrott i en sysselsättning. *S. en i sitt arbete. Låt ej s. er.*

STÖRBÖNA, f. 1. Allmänt känd trädgårdsväxt, äfv. kallad Turkisk Böna. *Phaseolus vulgaris*.

STÖRRE, **STÖRST**, se *Stor*.

STÖRT, stö'rt, m. 3. Tvenne par takplåtar, inskjutna den ena i den andra.

STÖRTA, stö'rta, v. n. 1. (t. *stärzen*) 1) Falla plötsligt och med stor häftighet. *Han s-de till marken, träffad af en kula. Hästen s-de med honom.* Säges äfv. om kreatur, som dö knall och fall. *Kon har s-t. — 2) Rusa. Komma s-nde. S. i'n, omkull, se Instörta, Kullstörta. S. ned, d. s. s. störta; äfv. rusa ned; rusa ned;*

ösa ned eller hällregna. *S. upp, ut, rusa upp, ut. — 3) (handelst.) Våga en vara netto. — V. a. 1) Kasta Hals öfver hufvud, häftigt nedkasta. *S. någon utför en brant, en klippa, i en afgrund, i sjön. (Fig.) S. i elände, i olycka, i förderfvel, göra eländig, olycklig, orsaka ens förderf. S. någon, orsaka dess fall, undergång, förderf. — 2) S. lasten ur ett skepp i ett annat, förflytta den sålunda. S. spannmål, krut, o. s. v., utstjelpa. S. skott, ammunition, se *Plundra*, 2. S. en *gjutform*, omstjelpa den, så att den ännu flytande metallen uttrinner. — S. sig, v. r. 1) Kasta sig Hals öfver hufvud. *S. sig utför en klippa. — 2) (fig.) Förderfva sig, bereda sin undergång. Du s-r dig, om du ådrager dig hans ovilja. S. sig i olycka, göra sig olycklig.***

STÖRTANDE, n. 4. Handlingen, då man stör-tar. Säges både egentl. o. fig., för v. n. o. v. a. bem. 1. af *Störta*.

STÖRTNING, f. 2. 1) (om kreatur) Plötsligt fall och död. — 2) Utstjelpning, omstjelpning.

S. af spannmål. En gjutforms s.

STÖRTREGN, n. 3. Häftigt regn, då det öser ned.

STÖRTS, stö'rts, m. 3. Sex till tjugu vikta och utvalde ämnen till jernplåtar och jernbleck.

STÖRTSJO, m. 2. Våg eller sjö, som våld-samt störtar in öfver ett fartyg.

STÖT, m. 2. 1) Handlingen eller verkningen, då någon eller något stöter. Slaget af en i rörelse befutlig kropp, då den i mer eller mindre horisontell riktning träffar en annan. *Gifva någon en s. Få en s. i pannan. Gifva en s. med värjan, dolken. (Vid fäktning) Göra en s., ett utfall med värjan. Skeppet fick en svår s., då det stötte på. (Fig.) Se sista s-en, se *Ådestöt*. (Fig. fam.) *Vara i s-en*, vara i ferten, i toget, på god väg. *I s-en*, på en gång, t. ex.: *Tre i s-en. — Syn. Dust. — 2) Den känsla man erfar i kroppen, då ett föremål, hvarpå eller hvaruti man befinner sig, stöter emot eller påstötes. Man får många s-ar, då man åker. Den s. man känner, då en båt stöter emot land. — 3) Skada genom stötning; ställe, der något blifvit stött, t. ex. på frukt. — 4) Se *Stöt*. — 5) Lodrät fördjupning i en grufva. — 6) (fig.) Motgång, olycka. *Det var en svår s. för honom, för hans anseende. Hans kredit har föll en svår s. — 7) (kem.) Maskin, hvarmed kapeller och deglar formas. — 8) (jäg.) Den punkt, der en fågel blifvit uppstött.***

STÖTA, v. a. 2. 1) Säges om ett i rörelse befutligt föremål, då det i mer eller mindre horisontell riktning träffar emot ett annat; eller om en människa, ett djur, som under gående, språng o. s. v., eller vid en kroppsdels framförande, häftiga framdrifvande, träffar emot ett föremål. *Dörren flog upp och stötte honom för hufvudet. S. foten emot en sten, hufvudet emot väggen. S. skinet af sig*, genom en erhållen stöt få skinet afskrubbadt. — 2) Framdrifva handen, armen eller någon annan kroppsdell, eller något hårdt och spetsigt eller smalt, för att derigenom våldsamt träffa, nådanskjuta o. s. v. en person eller sak. *S. någon ifrån sig. Han stötte honom i sidan med armbågen. S. någon i bröstet med hufvudet. S. värjan igenom en. S. dolken i bröstet på någon. S. käppen i marken, i golvet, dolken i bröstet. S. för hufvudet, äfv. (fig.) sära, förolämpa. Brukas äfv. neutralt, t. ex.: *Han stötte på mig med armbågen. S. på hvarandra. — S. af, se Afstötta.**

S. af bordet, genom stöt göra, att något faller ned ifrån bordet. **S. hornen af sig**, slöta med hornen, så att de gå af; (fig. fam.) genom skada blifva vis. (Fig.) **S. af tronen**, genom våld fördriva från regeringen. **S. bört**, se **Bortslöta**. — **S. efter**, göra en stöt, för att våldsamt träffa någon. — **S. fram, ihop, i'n, ned**, se **Framslöta**, **Hopstöta**, &c. — **S. omkull**, se **Kullstöta**. — **S. till**, gifva en plötslig stöt. — **S. tillbaka**, genom stöt drifva tillbaka; se äfv. **Tillbakakasta**. — **S. upp, åt**, se **Uppslöta**, **Utslöta**. — 3) Skada genom stötning. **S. hufvudet på sig**: **Aplena ha blifvit slöta**. — 4) **S. ell. s. sönder**, med stöt i mortel krossa sönder i helt små delar. **S. socker, salt, ingefära**. **S. något till pulver**. **S. ihop, tillsammans**, blanda och sedan stöta. **S. om, änyo, stöta**. — 5) (fig.) Göra obehagligt intryck, sára, förolämpa; gifva anstöt; älv. vara i strid med. **Det s-ter örat. Han blef stött deröfver. Blif icke stött af hvad jag sagt. Det s-ter förnuftet**. Sägés älv. absolut, t. ex.: **Säg ingenting, som s-ter**. — 6) Genom plötslig, hållig och kort blåsing i musikinstrument frambringa. **S. en ton**. — **Y. n. 1)** Med fart drifvas emot ett föremål. **Kulan stötte mot muren. S. mot hvart annat**. (Fig. fam.) **S. emot**, röna motgång, lida skada, förlust, misslyckas, missräkna sig. **S. ihop**, se **Hopstöta**. **S. på, emot** hvarandra. **Skeppet stötte mot, på en klippa. S. på grund, s. på**, ell. blott s., våldsamt träffa emot ett påsegladt grund. — 2) (fäktk.) Göra utfall med värjan. **Han stötte, men träffade ej. S. miste**. Aktivt säges: **S. en prim, en ters**, o. s. v. — 3) (i biljardspellet) Med köen stöta en boll, för att träffa en eller flera andra. — 4) Förorsaka stötter (se **Stöt**, hem. 2). Sägés isynn. om ridhästar och åkdon samt om bössor, som vid skottets aflossning drifvas tillbaka. **Hästen, vagnen, bössan s-ter**. — 5) **S. brukas** älv. i åtskilliga uttryck och talesätt, som icke kunna föras till någon af föregående bemärkelser. **S. från landet**, lägga ut ifrån landet med en farkost. **S. i horn, i trumpet**, blåsa i h., i t. **Det s-ter i, på gult**, närmar sig i färgen till gult. **S. ihop, tillsammans**, se **Hopstöta**, **Sammanslöta**. **Höken s-ter ned på dufvorna**, flyger plötsligt ned, för att gripa någon af dem. **S. på**, plötsligt träffa på, t. ex.: **S. på fienden. Vi stötte på ett fiendligt parti. S. på**, närma sig till, likna, röja, t. ex.: **Det s-ter på pedanteri. S. till ell. intill**, gränsa intill, t. ex.: **Hans trädgård s-ter intill min. S. till**, älv. förena sig med, t. ex.: **Trä regementen stötte till oss. S. till**, se **Fällstöta**. **Väder s-ter upp ur magen**, uppstiger med häftighet derifrån. **S. åt**, lägga ut ifrån land. — **S. sig, v. r. 1)** Erhålla skada genom att stöta emot något. **Han föll och stötte sig på en sten. S. sig i hufvudet, i pannan, på armen, på benet**. — 2) (fig. fam.) **S. sig med någon**, komma i missämja, ovänskap med honom. **S. sig på, vid, öfver**, finna sig säråd, förolämpad af, illa upptaga. **S. sig på**, älv. fatta misstänka af. — **S-s, v. d. 1)** Stöta, gifva stötar. **Låt bli att s.** — 2) Stöta hvarandra. **S. som gumsar**. — **S-nde**, part. akt. Brukas ofta adjektivt i hem.: Sårande, anstötlig. **S. ord, uttryck, svar. Säg ingenting s.** — **Syn.** Se **Anstötlig**. — **Stött**, part. pass. **S-a aplen. S-a ställen på frukt. S. socker. S. ingefära**. (Fig.) **Blif s. öfver, ännu sig s. af**, blifva förolämpad af, taga illa upp. **STÖTANDE**, n. 4. Handlingen eller verknigen, då någon eller något stöter. Jfr **Stöta**.

STÖTARE, m. 5. Se **Ramm**.
STÖTBLECK, n. 5. Bleck, hvar emot något stöter.
STÖTBOTTEN, m. 2. pl. — **bottnar**. Skruvens öfversta del på en bösspipa, hvari dennas lopp tillslutes.
STÖTEL, stöt'l, m. 2. pl. **stöttlar**. Det, hvar med något stötes i mortel.
STÖTESTEN, m. 2. 1) Sten, som man stöter foten emot. I denna ordets egentliga bem. föga brukligt. — 2) (fig.) Något anstötligt; något som är till förgäring.
STÖTJERN, n. 5. Se **Stötbleck**.
STÖTKRAFT, f. 5. Den styrka, hvarmed en i rörelse satt kropp stöter emot ett föremål.
STÖTNING, f. 2. Se **Stötande**, **Stöt**. **S. af en bössa**, händelsen, att en bössa, vid skotts aflossning derur, stötes tillbaka.
STÖTNOT, f. 2. Ett slags not, vid hvars begagnande man med puls stöter i vattnet, för att fösa in fisken.
STÖTTA, f. 1. (af **Stöd**) Groft, starkt trä, som är satt till stöd emot eller under något. **Sätta s-tor under ett skepp, emot ett hus**.
STÖTTA, v. a. 1. Sätta stöttor emot eller under något. (Sjöt.) **S. med roret**, med roret möta fartygets vridningsrörelser. — **Stöttande**, n. 4. o. **Stötning**, f. 2.
SUADA, sväda, f. 1. (lat.) Vältalighetskonst. öfvertalningsgåfva.
SUBALTERN, subbalt'ärn, a. 2. (af lat. **Sub** och **Alternus**) Underordnad. — **S. m. 3.** Underordnad officer eller tjänsteman. — **Ss. S-officer**.
SUBJEKT, subbj'ekt, n. 5. o. 8. (lat.) 1) (log. o. gram.) Det begrepp i en sats, hvarom något jakas eller nekas. — **Motsats**: Objekt. — 2) Person. **Ett dältigt s.** [Subject.]
SUBJEKTIV, subbjäkt'iv, a. 2. Som har sin grund hos själva personen, icke i saken; personlig. **S. öfvertygelse**. — **Motsats**: Objektiv. [Subjectif.]
SUBJEKTIVITET, subbjäktivitet, f. 3. 1) Grundegenskap, egendomlighet. — 2) En saks förhållandenvarande i vår blotta föreställning. — 3) Personlighet. [Subject.]
SUBJEKTIVT, subbjäktivt, adv. På ett subjektivt sätt. [Subject-.]
SUBJUNKTIV, subbjunkt'iv, m. 5. (gram.) Se **Konjunktiv**. Skrifves äfven, enligt latinets, **Subjunctivus** (förstås under: modus).
SUBLIM, -i'm, a. 2. (lat. **Sublimis**) Hög, upphöjd, upplyftande.
SUBLIMAT, --ät, n. 3. o. 8. (kem.) Hvad som uppkommer genom sublimering. Sägés isynn. om vissa quicksilfver-preparater.
SUBLIMERA, v. a. 1. (kem.) Genom hetta afdrifva och uppsamlade de finare delarne af en kropp, hvarvid dessa delar antaga fast form. — **Sublimering**, f. 2.
SUBLIMT, -i'mt, adv. På ett sublimt sätt, högt, upphöjdt.
SUBLUNARISK, subblunärisk, a. 2. (af lat. **Sub** och **Luna**, måne) Under månen befintlig, jordisk.
SUBMERSSION, subbmärsschön, f. 3. (lat.) Sätande under vatten, öfversvämning.
SUBMISSION, subbmischön, f. 3. (lat.) Undergifvenhet, lydnad; hyllning.
SUBORDINATION, subbärddinat Schön, f. 3. (lat.) Underordnad ställning; lydnad, som någon i tjänsteförhållanden är en annan skyldig.
SUBORDINERA, subbärddinera, v. a. 1. (lat.)

Underordna; ställa någon under en annans befäl, lydnd. — **V. n. Lyda** under.
SUBOXID, subbax'id, m. 3. (kem.) Benämning på lägsta syrsättningsgraden.
SUBRETT, subbr'it, f. 5. (fr. **Soubrette**) 1) Sällskapsmamsell; kammarjungfru. — 2) (fig.) Ränksfull kvinna af tjensteklassen. — **Ss. S-roll**.
SUBROGERA, v. a. 1. Sätta (person eller sak) i stället för en annan.
SUBSIDIER, subbs'id'är, 3. pl. (lat.) Understöd i penningar, som en stat lemnar en annan, till förande af ett krig, o. s. v.
SUBSIDIE-TRAKTAT, subbs'idie-traktät, m. 3. Fördrag, rörande subsidier.
SUBSISTERA, subbsist'era, v. n. 1. (lat.) 1) Fortvara, bestå. — 2) Hafva sitt uppehälle, berga sig.
SUBSISTENS, subbsist'ans, m. 3. (lat.) 1) Fortvarande, bestånd. — 2) Upphälle, bergning, utkomst.
SUBSKRIBENT, subbskrib'änt, m. 3. En, som subskriberar. [-scri-.]
SUBSKRIBERA, v. n. 1. (lat.) Genom sin namnteckning förpligta sig till deltagande i ett företag eller emottagande af en vara, helst ett utkommande litterärt arbete eller ett konstverk. **S. på en bok**. [-scrib-.]
SUBSKRIPTION, subbskriptionschön, f. 5. Handlingen, då man subskriberar. [-scrip-.]
SUBSTANS, subbstäns, m. 3. (lat.) 1) (fil.) För sig sjelf bestående ting; sjelfständigt väsende. — **Motsats**: Accident. — 2) Beständsämne. — 3) Det väsentligaste, viktigaste; hufvudkraft, kärna, merg. — 4) Hufvudinnehåll, väsentligt innehåll.
SUBSTANTIALITET, subbstantialsfältet, f. 5. (fil.) Ett tings för sig bestående; beständighet.
SUBSTANTIEL, subbstantsiäl, a. 2. 1) Väsendtlig. — 2) Kraftig, kärnfull, närande.
SUBSTANTIIV, subbstantiv, n. 3. (gram.) Ord, som benämner en person eller ett ting, eller en egenskap. Sakord. — Skrifves äfven, enligt latinets, **Substantivum** (förstås under Nomen). [-if.]
SUBSTANTIIVT, subbstantivt, adv. Såsom substantiv.
SUBSTITUERA, v. a. 1. (lat.) 1) Sätta, ställa, lemna eller skaffa i stället. — 2) (lagt.) Insätta någon till arftagare eller testamentera honom något efter eller i brist på annan arftagare.
SUBSTITUT, subbstitut, n. 3. En, som är satt i en annans ställe; tillförordnad person, som förrättar en annans tjänst.
SUBSTITUTION, subbstituttschön, f. 3. Handlingen, då man substituerar.
SUBSTRAT, subbsträt, n. 3. o. 8. (lat.) 1) (egentl.) Underlag. — 2) (fil.) Substansen, såsom underlag för accidenser. — 3) Till grund liggande ämne eller föremål.
SUBSUMERA, subbsumera, v. a. 1. (lat.) Innefatta eller inbegripa något särskilt under något allmänt.
SUBTIL, subbt'il, a. 2. (lat. **Subtilis**) 1) Fin, tunn, smal. — 2) (fig.) Fin, klyftig, spetsföndig.
SUBTILISERA, v. n. 1. Sysselsätta sig med klyftigheter.
SUBTILITET, subbtilität, f. 3. 1) Finhet, tunnhet. — 2) Fin list, fint knep. — 3) (fig.) Hårklyfveri.
SUBTRAHERA, subbtrah'era, v. a. 1. (lat.) Draga ett tal ifrån ett annat. — **Subtrahering**, f. 2.
SUBTRAHEND, subbtrah'änd, m. 3. Tal, som drages ifrån ett annat.

SUBTRAKTION, subbtrachtschön, f. 5. Det slags räkningssätt, då man drager ett tal ifrån ett annat.
SUCCEDERA, succsed'era, v. n. 1. (lat.) Efterträda.
SUCCESSION, succsäs Schön, f. 3. 1) Efterträdande, arfföjd. Sägés isynnerhet om regenter. Trouföjd. — 2) Oafbrutet fortgående ordning, föjd. — 3) Qvarlåtenskap. arf. — **Ss. S-rätt**.
SUCCESSIONS-ORDNING, --schöns--, f. 2. Lag, som bestämmer tronföljden i ett land.
SUCCESSIV, succsäsiv, a. 2. I oafbruten ordning på hvarandra följande; som sker efter hvar annat; smält om smält fortgående. [-if.]
SUCCESSOR, succsäs'sär, m. 3. (uttalas i pl. — söfarr) Efterträdare; arftagare; tronföljare.
SUCK, m. 2. Långsam, djup, hörbar inandning och derpå följande hastig, önnu starkare utandning. försäkad af sorg, häftig längtan, trötthet eller bröstbeklämning. **Draga en s., en djup s.** — Bildar sammansättningen Bönesuck.
SUCKA, v. n. 1. Draga en eller flera suckar. **S. djupt. S. efter**, sucka af längtan efter. **S. fram**, se **Framsucka**. **S. för**, vara betagen af kärlek till någon. **S. till Gud**, med suckan ställa sin bön till Gud. **S. ut**, v. a., se **Framsucka**; v. n. upphöra att sucka. **S. öfver någon**, suckande beklaga någon. **S. öfver något**, för någon orsak, t. ex.: **S. öfver sina synder**.
SUCKAN, f. sing. indef. eller
SUCKANDE, n. 4. Ofta upprepade suckar.
SUCKARE, m. 3. -ERSKA, f. 1. En, som suckar mycket.
SUCKAT, -ät, m. 3. Se **Citronat**.
SUCKNING, f. 2. Se **Suck** och **Suckande**.
SUCKURS, suckürs, m. 3. (lat.) Hjelp, bistånd, understöd, förstärkning.
SUDD, m. 2. 1) Hopviken lapp af linne eller kläde, liten tapp af hopvtrade halmstrån, att torka eller stryka öfver med. — 2) Tunn linnelapp, fylld med i vatten blött skorpa o. d., som gifves små barn att suga på. — 3) (fam.) Grof, dålig målarborste. — 4) (fam.) Se **Sudder**.
SUDD, n. sing. (fam.) 1) Suddande. — 2) Någon ting suddadt, illa gjordt.
SUDDA, v. a. o. n. 1. 1) (aktivt o. neutralt) Smutsa vid ritning, målning, skrifning, tryckning o. s. v., derigenom att färgen, bläcket o. s. v. genom ovarsamhet utbredas på ställen, der de ej borde finnas. **S. ned**, smutsa full genom suddning. **S. ut, öfver**, se **Utsudda**, **Öfversudda**. — 2) (neutralt; fam.) a) Måla illa. — b) Lefva oordentligt, supat smält; vara en slarf i sitt uppförande. **S. bört**, se **Bortisudda**. — **Suddande**, n. 4.
SUDDARE, m. 5. eller
SUDDER, m. sing. (fam.) Klåpare; slarf; sölkorf; en som suddar bort tiden med krogstittande o. d.
SUDDERI, n. 5. (fam.) Se **Sudd**, n.
SUDDIG, a. 2. Suddad; smutsad, fläckad genom suddande.
SUDDIGHET, f. 3. Egenskapen att vara suddig.
SUDDLARE, m. 3. (jäg.) Jagthund, som med nosen följer tätt efter bocken.
SUDDNING, f. 2. 1) Handlingen, då man suddar. — 2) Suddadt ställe.
SUDEN, part. pass. af **Sjuda**. **Sudna kringlor**, kringlor af hvetemjöl utan mjölk, hvilka först kokas, innan de bakas.
SUDLA, v. a. 1. Se **Besudla**.

SUFFISANS, syffisänngs, f. 3. (fr. *Suffisance*, af lat. *Sufficere*, vara tillräcklig) Sjelftillräcklighet, hög tanke om sig sjelf, dryghet.

SUFFISANT, syffisänngt, a. 1. Inbilsk, dryg.

SUFFIX, suffi'x, n. 3. (lat. *Suffixum*) Ord eller stafvelse, som tillsättes till slutet af ett ord.

SUFFLERA, v. a. 1. (fr. *Souffler*, af lat. *Sufflare*) Sekta läsa för någon ställen ur ett tal eller en teaterroll, der minnet sviker honom.

SUFFLETT, suffl'it, m. 3. Vagnskur, som går an att fälla ned.

SUFFLÖR, -ör, m. 3. (fr. *Souffleur*) Person, som sufflerar en annan; isynn. en, som sufflerar skådespelare på en teater.

SUG, m. 2. Se *Sugrör* och *Pumpkar*.

SUGA, v. a. 5. Impf. *Sög*. 1) Draga in ut sig en vätska, på det sätt, att luftens mottryck försvagas genom förtunnning eller helt och hållet upphäves. Säges så väl om människor och djur, då de sålunda indraga en vätska i munnen, som också om växter och organiska ämnen samt vissa verktyg. I samma mening säges äfv.: *S. i sig, i'n, till sig, S. saften ur en citron. Vissa rofjdjur s. blodet ur sina offer. Växterna s. syre ur luften. Pumpen suger vatten.* (Fig.)

S. musten ur, tillägna sig det hufvudsakligaste, bästa, viktigaste af något. — S. upp, ut, se Upp-suga, Ut-suga. — Har till objekt äfven sjelfva föremålet, hvarur något suges, t. ex.: S. en citron. (Fig.)

S. någon ända till blodet, draga obarmhertigt vinst af honom. — Brukas äfven neutralt, t. ex.: S. på en citron. (Fam.)

Det suger i magen, säges, då man känner sig mycket hungrig. (Skämtv.)

Sjön suger, sjöluften ger stark matlust. Se Ram. — 2) (fig.) Draga oskäligen vinst af någon, till dess skada. — S. sig, v. r. (om vätskor) S. sig i'n, se Insuga sig. S. sig igenom, tränga genom porerna på en fast kropp. — S-nde, part. akt. (fam.) Känna sig s., mycket hungrig. — Sugande, n. 4.

SUGARE, m. 3. 1) Se *Sugrör*. — 2) Ett slags fisk, en fot lång, svartgrå, som suger sig fast vid andra större fiskar, fartyg, m. m. Echeneis Remora.

SUGEN, sugänn, a. 2. (fam.) Hungrig.

SUGFISK, m. 2. Se *Sugare*, 2.

SUGGA, f. 1. 1) Hona af svinsläktet. En grisslunn s. — 2) (pop.) Skällsord, af samma betydelse som Lymmel, Fåhund, m. fl.

SUGGFOT, m. 3. (pop.) Se *Lymmel*.

SUGG-GRIS, m. 2. Gris af honkön.

SUGHÅL, n. 3. Hål, hvarigenom en vätska insuges.

SUGINSEKT, sugi'nnsäckt, m. 3. (nat. hist.) Insekt, som har munnen försedd med en inböjd snabel, hvarmed den suger.

SUGNING, f. 2. 1) Handlingen, då man suger; verkningen, då något suges. (Fam.) *S. i magen* ell. *blott s., känsla af hunger. — 2) (jäg.)* Den tredje och sista förändringen af tjäderns spel.

SUGOR, f. 1. pl. Örten Galeopsis Tetrabit.

SUGPAPPER, n. 5. Hvitt oljmadt papper.

SUGPUMP, m. 2. Pump med sugrör och kolf, hvarmedelst vatten uppsuges.

SUGRÖR, n. 3. Rör, hvarigenom en vätska in- eller uppsuges.

SUGSPETS, m. 2. S-ar kallas tvenne eller flera spetsar på konduktorn till en elektricitetsmaskin, med hvilka den genom glasskifvan samlade elektriciteten upptages.

SUGVERK, n. 3. Maskin till luftens upp- och neddrande.

SUGVÄRTA, f. 1. (nat. hist.) Liten värtta hos vissa djur af lägre ordning, hvarmed de kunna suga sig fast vid andra kroppar.

SUGYMPA, v. a. 1. Ympa ett träd genom inskärning i någon gren, som förenas med en likaledes inskuren gren af ett närliggande ädelträd. — Syn. Affaktera. — *Sugympning*, f. 2.

SUGÅDER, f. 1. pl. — *ådror*. (anat.) *Sug-ådror* kallas små kanaler eller ådror i kroppen, hvilka insuga och till blodmassan leda åtskilliga slags vätskor. — Kallas äfv. *Lymfatiska kärl*.

SULA, f. 1. 1) Understa delen af foten (Fotsåla) eller af ett skodon. — 2) Understa delen af en hästhof. — 3) (bergv.) Grund af färskare jern i bottnen af en smideshärd. — Skrifves i denna och föreg. bem. äfv. *Såla*.

SULA, v. a. 1. (uttalas vanligen: så'la) Förse (skodon) med sulor.

SULFID, sulfid, m. 3. Se *Svafva*.

SULLÄDER, sül-lä'd'r, n. sing. Läder, tillverkad af de största och tjockaste ox- eller buffelhudar, och som användes till sulor under skodon. — Skrifves äfv. *Sälläder*.

SULTAN, sultán ell. súltán, m. 3. (arabiskt ord, som betyder: Herr) 1) Herrskare, regerande furste. Se äfv. *Storsultan*. — 2) Tvenne öfver hvarandra liggande, rikt stickade sammets- eller atlasdynor, med ägarinnans namn i midten, och emellan begge ett litet skrin för blonder, band och solfådrar.

SULTANINNA, f. 1. En sultans gemål eller dotter. *Storsultaninna*, moder till den regerande sultanen i Turkiska riket.

SULUBRUK, n. 3. eller SULUSMÅLTNING, f. 2. Se *Räsmåltning*.

SUMACK, sümack, m. sing. 1) Ett slags garf- och färgämne, bestående af de groft malna eller söderstampade bladen, qvistarna och smågrenarna af åtskilliga arter utaf växten *Rhus*, särdeles *R. coriaria*, hvilken derföre äfv. kallas *Sumack*. [Sumak.]

SUMMA, sümma, f. 1. (latinskt ord) 1) Hela beloppet af flera sammanräknade tal. *S-n går till 100 v. d. Betala i en s., på en gång. S. summorum*, summa af flera sammanräknade summor, slutbelopp. *In s., sammantaget.* (Fam.) *In s.,* eller *s. summorum* eller *s-n på teaten*, med få ord sagt, kort och godt. — Syn. *Belopp*. — 2) (fig.) I korthet sammanfattadt innehåll. *S-n af lagen*.

SUMMARISK, a. 2. Som innehåller hufvudpunkterna af något, sammandragen, i korthet affattad. — *Summariskt*, adv.

SUMMERA, v. a. 1. Sammanräkna. — *Summering*, f. 2.

SUMMEVIS, adv. I summor.

SUMP, m. 2. 1) Samling af stillastående vatten på morosis mark. — 2) Af bräder hopslaget, med hål genombräddt förvaringsrum för fångad lefvande fisk, antingen fast på stolpar, eller lös ett släpa med fiskarbåtar. Se äfv. *Båtsump, Släpsump*. — 3) De utskotade lemningarne af vissa ämnen, t. ex. Kaffesump.

SUMPFISK, m. 2. Fångad fisk, som blifvit släppt i sump.

SUMPHÅF, m. 2. pl. — *håfoar*. Fiskhåf, som begagnas att upptaga fisk ur sump, eller ur sjön, då man vittjar längref eller begagnar slant eller drag.

SUMPHÖNA, f. 1. Fågel af Vadarne, 14 tum lång, skiffersvart. *Gallinula chloropus*.

SUMPIG, a. 2. Säges om mark, full af sump (bem. 1). *S. mark*.

SUMPIGHET, f. 3. Sumpig beskaffenhet.

SUMPIGT, adv. Se *Sankt*.

SUMPLUFT, m. sing. Osund luft, som finnes öfver sumpmark, innehållande åtskilliga luftarter, bildade genom upplösnigar af djur- och växtämnen.

SUMPMARK, f. 3. Sumpig mark.

SUMPTÖS, sumptuös, a. 2. (lat.) Kotsam.

SUND, n. 3. Smal farled, som förenar tvenne större vatten. *S-et, Öresund*.

SUND, a. 2. 1) Frisk. *En s. kropp. — 2) Helsofam. S. mat, föda. S-a födoämnen. S. luft. — 3) Som har den största beskaffenheten. S. kritik. S-t förstånd, förnuft. Han är icke vid s-t förnuft.*

SUNDHET, f. 3. 1) Friskhet. — 2) Helso-samhet.

SUNDHETSBEITYG, n. 3. Af vederbörande myndighet utfärdadt betyg angående en persons frihet ifrån smittosam sjukdom.

SUNDHETSCHOKLAD, --schoklad, n. 3. En sort choklad af bästa slags kakaoböner.

SUNDHETSGUDINNA, f. 1. Helsans gudinna (Hygiea).

SUNDHETSKOLLEGIUM, --kollégium, n. 3. Embetsverk i Sverige, som har att vaka öfver helsevården i riket.

SUNDHETSLÄRA, f. 1. Läran om sättet att bibehålla kroppens helse.

SUNDHETSPASS, n. 3. Af vederbörande myndighet för resande person utfärdadt pass rörande dess helseotillstånd, huravida han är fri från smitta. *S. för fartyg*, betyg, att afgångsorten, vid ett fartygs utlöpande, varit fri från smitta, äfvensom fartyg, last och besättning.

SUNNAN, m. sing. indef. oböjl. Söder. *I s. Åt s. S. efter ell. s. ifrån*, från söder.

SUNNANSKOG, m. sing. Fordom benämning på Götaland, såsom beläget söder om skogarna Kolmorden och Tiveden.

SUNNANVIND, m. 2. Vind, som blåser ifrån söder.

SUNNANVÄDER, n. 3. Se *Sunnanvind*.

SUNSEGL, n. 3. eller SUNTÄLT, n. 3. Se *Soltält*.

SUP, m. 2. 1) Så mycket som man super i en klunk. *Tömma glas et i en s. Ta stora s-ar. — 2) Fullt glas (af brännvin, konjak, rom, arack). Slå i en s. Köpa en s. Ta sig en s. — Bildar sammansättningen Appetitsup.*

SUPA, v. a. 3. Impf. *Söp*. 1) Äta soppmat. Brukas för denna bem. numera endast i folkspråket. *S. med sked.* Se äfv. *Koka* (ordspr.). — 2) a) Förtära vissa starka drycker (brännvin, konjak, rom, arack) på det sätt, att man tar en stor klunk deraf i munnen och sväljer på en gång. (*Dricka* sker i helt små, upprepade klunkar.) *S. brännvin. S. en, två supar. S. full*, berusa med brännvin eller andra starka drycker. I samma mening säges äfv. *S. sig full. S. ihjel sig*, dö genom följderna af drinkeri. *Vill ni s. med? deltaga i att supa? S. om, supa änyo; se äfven Dricka om. S. ut'll, då man super, tillönska någon lycka och välgång. S. upp, supa af något, tills det blir slut; äfv. förslösa genom supande, t. ex.: S. upp sina pengar. S. ur, tömma vid supning, t. ex.: Sup ur glas et, äfv. blott Sup ur. I samma mening säges äfv. S. ut. S. en öfver ända, supa med någon, tills han ej mera kan stå på benen. — b) (absolut) Vara van*

att omåttligt förtära brännvin. *Han både super och spelar. Han har slagit sig på att s. (Fam.) S. som en häst, som en borstbindare, i högsta grad. — Syn. Kröka på armen. — 3) S. i'n, i sig, till sig, se Insupa.*

SUPAMAT, súpamat, m. sing. Mat, som ätes med sked; soppmat. — Skrifves och uttalas i allmänhet *Supamat*.

SUPANDE, n. 4. 1) Handlingen, då man super (bem. 2). — 2) Se *Fylleri*.

SUPARE, m. 3. En, som super (bem. 2). — Har sammansätningarna Brännvinsupare, Storsupare.

SUPERODER, m. 3. pl. — *bröder*. (fam.) Deltagare i dryckjom.

SUPÉ, m. 3. (fr. *Souper* ell. *Soupe*) Aftonmåltid.

SUPERA, v. n. 1. Spisa qvällsvard.

SUPERB, sup'rb, a. 2. (lat. *Superbus*) Pråktig, ypperlig. — *Superbt*, adv.

SUPERFIN, sup'rf'n, a. 2. (af lat. *Super*, öfver, och sv. *Fin*) I högsta grad fin.

SUPERI, n. 3. Se *Fylleri*.

SUPERINTENDENT, sup'r-inntändä'nnt, m. 3. (af lat. *Super*, och *Intendent*) Högre andlig person, som har uppsigt öfver presteskapet och skolorna inom något visst större område.

SUPERINTENDENTSKAP, sup'r-inntändä'nntskåp, n. 3. o. 3. En superintendents embete eller området för dess embetsmakt.

SUPERIOR, superiär, m. 3. pl. *superiores* ell. *superiores* (uttalas — örrär). (lat.; egentl. den öfre) 1) Klosterföreståndare. — 2) Lärjunge i högre afdelningen af ett gymnasium.

SUPERIORITET, ----- et, f. 3. Öfverlägsenhet, företräde.

SUPERKARG, sup'r'karrj, m. 3. eller SUPERKARGÖR, sup'r'karrjör, m. 3. Person, som åtföljer ett handelsfartyg, för att ombesörja lastens försäljning och inköp af returlast. [— earg -]

SUPERLATIV, sup'r-lati'v, a. 2. (lat.) Som är något i högsta grad. *S-a förtjenster. — S. m. Jemförelsegrad hos ett adjektiv, hvilken utmärker högsta grad af den egenskap, som dermed betecknas. — Skrifves äfv., enligt latinets *Superlativus*. [— il.]*

SUPERLATIVT, sup'r-lati'vt, adv. I högsta grad.

SUPERNATURALISM, se *Supranaturalism*.

SUPEROXID, sup'r-äxi'd, m. 3. (kem.) Högsta syresättningsgraden, eller då ett ämne förenat sig med så mycket syre, att det icke, utan att släppa en del deraf, kan förenas med oxider eller syror.

SUPERSTITION, sup'r'stittschön, f. 3. (lat.) Vidskeplse.

SUPERSTITIÖS, sup'r'stittschö's, a. 2. (lat.) Vidskeplig.

SUPGILLE, n. 4. eller SUPKALAS, -äs, n. 5. o. 3. Samqväm, enkom tillstånd, för att fånga gästerna med starka drycker, isynn. brännvin. Säges äfven (fam.) för Dryckesgille.

SUPIG, a. 2. Fallen för att suppa, drinkaktig.

SUPIN, -in, n. 3. ell. SUPINUM, sup'num, n. pl. *supiner* ell. *supina*. (gram.; lat.) Ett ifrån infinitiven härledt oböjligt preteritum, som med hjälpverbet *Hafva* bildar ett sammansatt tempus.

SUPLAG, n. 3. Se *Supsällskap*.

SUPLÖLLA, f. 1. (fam.) Supig qvinna.

SUPP, m. 2. Svampsläktet *Agaricus*.

SUPPLEANT, -- ämnt, m. 3. En, som uppfyller en annans plats i dess frånvaro.

SUPPLEMENT, -- mänt, n. 3. o. 3. (lat. *Supplementum*) Fyllnad, tillägg, bihang.

SUPPLERA, v. a. 1. (lat. *Supplere*) 1) Fylla hvad som brister. — 2) Företräda en annans ställe. *S. någon.*

SUPPLICERA, v. n. 1. (lat. *Supplicare*) Bönfalla; ingifva böneskrift.

SUPPLIK, -ik, m. 3. (fr. *Supplique*, af lat. *Supplicare*) Bönfallet, böneskrift.

SUPPLIKANT, -- ämnt, m. 3. Bönfallande; ingifvare af en böneskrift, ansökande i nådeväg. [— cant.]

SUPPLIKATION, --- tshón, f. 3. Se *Supplik*.

SUPPONERA, v. a. 1. (lat. *Supponere*) Förutsätta, antaga; gissa, förmoda.

SUPPOSITION, --- tshón, f. 3. Förutsättning, antagande; förmodan.

SUPPRESSION, supprischón, f. 3. (lat.) Undertryckande; förtigande, fördöjande.

SUPPRIMERA, v. a. 1. (lat.) Undertrycka; förtiga, fördöjja.

SUPPURATION, --- tshón, f. 3. (lat.) Vargörning, bulning.

SUPPURATIV, --- iv, a. 2. (lat.) Som befordrar vargörning.

SUPPURERA, v. n. 1. (lat.) Vara sig; bulna.

SUPRA, súpra, adv. (lat.) Öfvan. *Ut s.*, som öfvan.

SUPRANATURALISM, ----- íastm, m. 3. (af lat. *Super* och *Natura*, natur) Den åsigt i teologien, enligt hvilken det sig sjelft lemnade naturliga förenuften är otillräckligt att reda sig i andeliga ting och därför behöfver en gudomlig uppenbarelse bistånd och ledning.

SUPRANATURALIST, ----- ísst, m. 3. Anhängare af supranaturalismen.

SUPRANATURALISTISK, a. 2. Som hyllar supranaturalismen.

SUPREMATI, --- tí, f. 3. (af lat. *Supremus*, öfverst) 1) Påfvens öfvervalde öfver katolska biskoparna och hela katolska kyrkan. — 2) (i allm.) Öfvervalde.

SUPSÄLLSKAP, n. 3. o. 5. Sällskap af sypare.

SUPUT, -út, m. 3. (fam.) Se *Fyllhund*.

SUPVISA, f. 1. (fam.) Se *Dryckesvisa*.

SUR, a. 2. 1) Säges om ett ämne, som i mer eller mindre mån innehåller någon syra och till följe deraf har en egendomlig stickande smak, i allmänhet ansedd som motsatsen till *Söt*. *S-a äpplen*. *S-t vin*. *S. mjölk*. *S-t bröd*. (Ordspr.) *De äro s-a, sade råfen* om rönnbären, säges, då någon låtsar sig förakta det, han gerna skulle vilja äga, men ej kan få. — 2) Betecknar åtskilliga dälliga egenskaper, t. ex.: *S. ved*, ej torr. *S. tobakspipa*, full af tobaksolja. *S-a ben*, särriga. *S-a ögon*, rinnande. *S. och våt*, gonomvåt. — 3) (fig. fam.) a) Svår, vedervärdig. *Göra en lifvet s-t*. — b) Tvår, ovänlig. *S. min*. *S-t ansigte*. *Göra s-a minner*, som utvisa missnöje. *Ge en s-a minner*.

SURA, v. n. 1. (fam.) Se *surmuten* ut.

SURBENT, a. 1. Som har sura ben.

SURBRUNN, m. 2. Helsobrunn, som håller mycket kolsyregas.

SURD, súrd, a. 2. (mat.; lat.) Säges om rötter, som ej kunna bestämd uttryckas.

SURDEG, m. 2. En något jäst bröddög, som fått stå, tills den surnat, och som användes vid

brödbakning, för att syra degen och befördra dess jäsnig. (Bibl., fig.) *Den gamla s-en*, synden.

SURDIN, se *Sordín*.

SURF, súrrv, m. sing. (fam.) *Hela s-ven*, allsammans.

SURHET, f. 3. Sur smak.

SURKULLA, f. 1. örten *Anthemis Cotula*, med hvita strålblomster och sur oangenäm lukt.

SURKÅL, m. sing. 1) Finst hackad hvitkål, som genom jäsnig blifvit sur och derigenom kan lättare förvaras. — 2) (boktr.) Uppburen betalning för mer arbete, än man verkställt.

SURMJÖLKSOST, m. 2. Ost af sur mjölk.

SURMULEN, a. 2. neutr. — *et.* (fam.) Tvår och dyster till utseende.

SURNA, v. n. 1. Blifva sur. — *Surnande*, n. 4.

SURNUMERÄR, syrnumerär, m. 3. (fr. *Surnuméraire*) Öfvertalig tjänsteman.

SURPRENANT, syrprenant, a. 1. (fr.) Öfverraskande.

SURPRENERA, syrprenera, v. a. 1. (fr. *Surprendre*) Öfverraska, förvåna.

SURPRIS, syrpris, m. 3. (fr. *Surprise*) Öfverraskning, öfverrumpling.

SURR, n. 3. (fam.) Surrande. — *Int.* Uttryck, hvarmed härmas ljudet af något som surrar. *Surr urr urr!*

SURRA, v. n. 1. I. 1) Säges om ljudet af vissa maskinbjul, då de hastigt kringdrifvas, t. ex. spinnrocksbjul, eller om ljudet af vissa flygande insekters vingar. *Hör spinnrocken s-r*. *Flugorna s.* — 2) (fam.) Se *Rumla*. — *Surrande*, n. 4.

SURRA, v. a. 1. II. (sjöt.) Fastgöra något, medelst rundslag af ett tåg. — *Surrning*, f. 2.

SURRARE, m. 3. (fam.) En, som surrar, rucklar, rumlar.

SURROGAT, -- át, n. 3. o. 3. (af lat. *Subrogare*) Sak, som sättes eller brukas i stället för en annan. *Cikoria är ett s. för kaffe*.

SURRTÅG, n. 3. (sjöt.) Tåg, medelst hvilket något surras.

SURSKOG, m. sing. Se *Marsskog*.

SURSTEK, f. 2. I ättika inlagdt oxkött till stek.

SURT, adv. 1) På ett sätt, som väcker föreställning om sur smak eller lukt. *Smaka, lukta s.* — 2) (fam.) Övänligt, missnöjdt. *Se s. ut*. *Se s. på någon*. — *Syn.* *Snedt*, *Argt*.

SURTOUT, se *Syrut*.

SURTRUT, súrrút, m. 2. (pop. o. fam.) En, som ser surt ut.

SURTUPPOR, f. 1. pl. Se *Surkulla*.

SURTURBRAND, súrrturbrand, m. sing. (geol.) Ett slags bituminös ved, som träffas på Island under basalttaff.

SURVIVANS, syrriivånngs, m. 3. (fr. *Survivance*) Rättighet till eller erhållen försäkran om efterträdelse i en sysla.

SURÄPPE, n. 4. Frukten af vildt äpleträd eller Skogsäppl.

SURÖGD, a. 2. Som har sura ögon. — *Surögdhet*, f. 3.

SUS, m. sing. def. (fam.) *Det gör s-en*, säges om något afgörande.

SUS, m. sing. Susande. *Skogens s.* *S. i örnen*, se *Öronsusning*. (Fig. fam.) *S. och dus*, oordentligt lif, då man blindt öfverlemnar sig åt nöjen och njutningar.

SUSA, v. n. o. impers. 1. Säges om det ljud,

som höres ifrån träden, då det blåser. *Vinden s-r i skogen*. *Det s-r i löfven*. *Det s-r i örnen*, säges om ett liknande ljud, som man tycker sig höra, då hörselns organ fått något fol. *SUSANDE*, n. 4. Ljudet af något som susar. *Vindens s. i löfven*. *S. i örnen*, se *Öronsusning*.

SUSARE, m. 3. Ett fiskslägte i Nilfloden.

SUSCEPTIBEL, suschäpiti'b'l, a. 2. (fr.) Emottaglig för; som kan emottaga eller antaga; skicklig till, fallen för.

SUSCEPTIBILITET, suschäpiti'bilitét, f. 3. (fr.) Känslighet, retbarhet.

SUSNING, f. 2. Se *Susande*.

SUSPENDERA, sypspanngdera, v. a. 1. (fr. *Suspendre*) 1) Uppskjuta. — 2) För en tid afsätta någon ifrån tjänsten.

SUSPENSION, sypspanngschón, f. 3. 1) Uppskof. — 2) Afsättning för viss tid ifrån tjänsten.

SUSPENSIV, sypspanngs'iv, a. 2. Som medför uppskof eller hinder för verkställighet.

SUSSA, v. n. 1. (i barnspråket) Sofva.

SUTARE, m. 3. Se *Lindare*.

SUTENERA, v. a. 1. (fr. *Soutenir*) Underhålla; bibehålla; vidmakthålla; försvara, föräktta; föda, nära.

SUTTA, v. a. 1. (pop.) Se *Kasta*.

SUVENIR, -- ív, m. 3. (fr. *Souvenir*) Minne, äminnelse; värdecken.

SUVERÄN, -- änn, a. 2. (fr. *Souverain*) 1) Högst fullkomlig, öfvertäfflig, ofelbar. *Ett s-t medel emot en sjukdom*. — 2) Oinskränkt, enväldig. *S. makt*. *S. furste*. — *S. m. 3.* Regerrande furste, herrskare, monark.

SUVERÄNETET, --- ét, f. 3. Oinskränkt makt, envælde. [Suveränitet.]

SVABB, SVABBA, se *Scabel*, *Scabla*.

SVABEL, svábl, m. 2. pl. *svablar*. Qvast af gammalt dref, som brukas å fartyg.

SVABLA, v. a. 1. (sjöt.) Med svabel rengöra ett fartygs däck.

SVAFLA, v. a. 1. Beröka med svafvel. — *Svaflande*, n. 4.

SVAFLA, f. 1. (kem.) Syra af svafvel, förenadt med vissa metalloider och metaller.

SVAFVEL, svávl, n. sing. En brännbar kropp med vacker ljusgul färg, och som förekommer i naturen, dels ren i fast form, dels förenad med andra ämnen. — *Ss.* *S-aktig*, *-artad*, *-färg*, *-färgad*, *-gul*.

SVAFVELANTIMON, svávl-anntimón, m. sing. Rå spetsgians.

SVAFVELBLOMMA, f. 1. Sublimerat svafvel.

SVAFVELBRAND, m. sing. Utbränd svafvelkis.

SVAFVELBROT, n. 3. Se *Svafvelgruva*.

SVAFVELBRUK, n. 3. Inrättning, ställe, der svafvel tillverkas.

SVAFVELBUNDEN, a. 2. neutr. — *et.* (kem.) Förenad med svafvel.

SVAFVELHYTTA, f. 1. Se *Svafvelbruk*.

SVAFVELKIS, m. 3. Jernmalm, hvarti jernet är förenadt med 2 portioner svafvel.

SVAFVELLEFVER, m. sing. (gam. kem.) Svafvelbundet kali eller natron.

SVAFVELLUKT, m. sing. Lukten af brinnande svafvel.

SVAFVELMETALL, m. 3. Förening af svafvel med en metall.

SVAFVELPLÄSTER, n. 3. Ett pläster emot gikt m. m., bestående af svafvel-linolja, terpentin, kamfer, myrrha, m. m.

SVAFVELQVICKSILFVER, n. sing. Se *Cyber*.

SVAFVELREGN, n. 3. Regn, blandadt med frömjölet af vissa träd, hvilket liknar svafvel.

SVAFVELRÖK, m. 2. Rök af svafvel.

SVAFVELSALT, n. 3. (kem.) Salt, uppkommet genom förening af svafvel med en bas.

SVAFVELSALVA, f. 1. Salva, hvarti svafvel ingår som hufvudsaklig beståndsdel.

SVAFVELSILFVER, n. sing. Ett slags svafvelhaltig silfvermalm.

SVAFVELSTICKA, f. 1. Tändsticka, i ena ändan doppad i smält svafvel. — *En bundt s-kor*.

SVAFVELSTÄNG, f. 3. pl. — *stänger*. I egen träform gjuten stång af renadt svafvel. *Jfr. Stång*, 1.

SVAFVELSYRA, f. 1. (kem.) En syra, bestående af svafvel i förening med syre.

SVAFVELSYRÄD, a. 2. (kem.) Förenad med svafvelsyra.

SVAFVELSYRLIGHET, f. 3. (kem.) En egen, sur, qvävande gasart, som uppkommer, då svafvel brinner i luften med blå låga.

SVAFVELTRÄD, m. 2. Tunn bomullsveke, öfverdragen med pulveriseradt svafvel, som brukas att leda elden ifrån ett ställe till ett annat.

SVAFVELUGN, m. 2. Ugn för destillering af svafvel.

SVAFVELVATTEN, n. 3. Mineralvatten, som innehåller svafvelväte.

SVAFVELVÄTESYRA, f. 1. (kem.) Ett slags syra, bestående i en förening af svafvel med väte, förut kallad Svafvelbunden vätgas.

SVAFVELÅDER, f. pl. — *ådror*. Åder i berg, hvilken förer svafvelkis.

SVAFVELÄNGA, f. 1. Ånga, utdunstning af svafvel.

SVAG, a. 2. 1) Som saknar det regelmässiga måttet af kraft. Säges både i fysiskt och andligt hänseende, både om person och sak. *En s. människa*. *En människas af s. natur*. *Han har en s. kropp*. *S. i armarna*. *Den sjuke är mycket s.* *Det s-are könet*, qvinnokönet. *S. i tron*. Se äfv. *Fot*. — *Motsats*: *Stark*, *Kraftig*. — *Syn.* *Klen*, *Bräcklig*, *Kraftlös*, *Matt*. — 2) (om sak) Som saknar sin tillbörliga styrka, icke motsvarar ändamålet, illa förrättar sin tjänst. *S. syn*, *hörsel*. *Ha s-a ögon*. *S. mage*. *S-t bröst*. *S. halsa*. *S. föda*, *näring*. *S-t minne*, *förstånd*. *S. tro*. *S-t hufvud*, säges både i kroppsligt och andligt hänseende. *En människas s-a sida*, det hvarti någon är svag, underlägsen. Substantivt säges äfven fig. o. fam.: *Taga någon på det s-a*, söka öfvertala, bevecka någon genom att smiekra hans rådande passion, böjelse, tycke. — *Motsats*: *Stark*. — *Syn.* *Klen*, *Dålig*. — 3) Som ej har sin rätta, starka smak. *S-t vin*, *kaffe*. — *Motsats*: *Stark*. — 4) Underlägsen, ringa till antel. *Vi äro s-are än de i kavalleri*. *En s. armé*, *trupp*, *garntison*. — *Motsats*: *Stark*. — 5) *S. för någon*, allt för mycket böjd att gynna, efterlåten, flat emot honom. *S. för något*, som ej kan emotstå tycket dertför. *S. för punsch*.

SVAGDRICKA, n. sing. Svagare dricka, som brygges af ett mindre quantum malt än vid ölbryggning fordras, eller som vid ölbryggning fås efteråt, sedan mesta musten blifvit dragen ur maltet.

SVAGHET, f. 3. 1) Egenskapen att vara svag. Säges både i fysiskt och andlig mening. *Kroppens s.* *Den sjukas s.* *Magens s.* *Hörselns s.* *Kaffets s.* *Arméns s.* *S-en af hans tro*, *hans*

minne. — *Syn.* (fys.) Enervering. — 2) Rådande böjelse för något klandervärdt. *Spel dr hans s.* SVAGHETSSYND, f. 3. Oppsätlig synd, som begås af svaghet.

SVAGSINT, a. 1. Se *Sinnessvag.* SVAGSINTHET, f. 3. Se *Sinnessvaghet.* SVAGSYNT, a. 1. Som bar svag syn. SVAGSYNTHET, f. 5. Svag syn. SVAGT, adv. På ett svagt sätt, utan styrka. *S. uttalade ord. Handla s.* — *Syn.* Matt, Lamt.

SVAGÖL, n. sing. Enkelt eller svagare öl. SVAJ, n. sing. oböjl. (sjöt.) Den bågformiga rörelse, i hvilken vind eller ström sätter ett till ankars liggande fartyg.

SVAJA, v. n. 1. 1) Fladdra för vinden. Säges isynn. om fanor och flaggor. — 2) (sjöt.) Säges om fartyg, när de af vind eller ström sättas i en bågformig rörelse kring ankaret.

SVAL, a. 2. Något litet kall. *S. dryck. S-t väder. S. luft. Det dr s-t i luften.*

SVALA, v. a. 1. Göra sval. *S. en dryck. S. hästar. S. af. Se Afsvala.* — *Syn.* Kyla, Svalka, Afkyla, Afsvalka, Afsvala. — *S. sig, v. r.* Laga, att man blir sval, då man blifvit upphettad. — *S-s, dep.* Blifva sval. *S. af. Se Afsvalas.*

SVALA, f. 1. Ett allmänt bekant släkte af Sparfågeln. Hirundo. Se f. 6. *Ladu-, Hus-, Ring-, Strand-, Klipp-, Tornsvala.* (Ordspr.) *En s. gör ingen sommar,* af ett enda exempel kan man ej draga någon allmän slutsats. — *Ss. Svalbo, -agg.*

SVALE, m. 2. pl. *svalar.* Ett slags öppet galleri utanför boningshus, i äldre tider. Se äfv. *Källarsvale.*

SVALG, n. 3. 1) Inre delen af munhålan. — 2) Den vidöppnade munnen hos vissa djur; isynn. rofddjur. — 3) (fig.) a) Öppningen af en jordhåla, en agrund. — b) Bred, djup och lång klyfta. — c) Stort afstånd; vid skilnad. *Dem emellan är ett stort s.* — 4) Dryckenskap. *Lefva i s., i s. och dryckenskap.* — 5) (bot.) Öfre öppningen på en sambladig blomkrona eller ett sambladigt blomfoder. [Svalj.]

SVALGABORRE, m. 2. pl. — *aborrar.* Stor, glupsk aborre.

SVALGFISK, m. 2. Slukande fisk, rofisk.

SVALKÅ, svalkå, v. a. 1. Göra svalare, förfriska. *En vindfläkt s-r i hettan.* — *S. sig, v. r.* — *S-nde, part. akt. S. dryck.* — *Svalkande, n. 4. o. Svalkning, f. 2.*

SVALKÅ, svalkå, f. sing. Lindrig, upptriskande kyla.

SVALKEDRYCK, m. 5. Svalkande dryck.

SVALL, n. 5. 1) Svallande. *Hafvets, strömmens, vågornas s.* — 2) Se *Svallis.* — 3) (fig.) Häftig rörelse, stark och orolig verksamhet. *Lidelsernas, känslornas s.*

SVALLA, v. n. 1. 1) Vara upprörd i brusande vågor; strömma, forsa brusande; svälla, svämma med brusande häftighet. *Hafvet s-r emot stranden. Blodet s-r i ådrorna. Floden s-r. S. i'n, ut, öfver, se Öfversvalla.* — *Syn.* Brusa, Vråka, Ylla. — 2) *S. ell. s. sig, v. r.,* öfvertäckas med is af småningom tillflytande vatten. Mest i part. pret., t. ex.: *Vägen är s-d.* — *Impersonelt säges äfven: Det s-r,* bildar sig hvar af is öfver hvarandra utaf tillflytande vatten. — *S. ell. s. sig,* betyder äfv.: svälla, och säges då isynn. om lefvande kött. — 3) (fig.) Vara häftigt upprörd, i stark rörelse. *Mitt bröst s-r af glädje.* — *S-nde, part. pres. Det s. hafvet.*

SVALLANDE, n. 4. Rörelsen af något som svallar. Säges äfv. figurligt. *Känslornas s.*

SVALLGÅNG, m. 2. Svallande rörelse.

SVALLIG, a. 2. Svallande eller svallad.

SVALLIS, sväll-is, m. 2. Öfver hvarandra bildade lager af is på ett ställe, der vatten vintertiden beständigt rinner till.

SVALLKÖTT, n. sing. Utanpå tillväxt kött.

SVALLVÄG, f. 1. Svallande hafsväg efter storm eller i bränningar.

SVALNA, v. n. 1. 1) Blifva sval. *Drycken har s-t.* — *Syn.* Afsvalna. — 2) (fig.) Minskas, aftags. *Hans ifver, vänskap har s-t.* — *Svalnande, n. 4.*

SVALRUMPA, f. 1. Ett slags lask eller förbindning i trä eller jern, som ej kan utdragas.

SVALSTEN, m. 2. (mineral.) En art Buksnit.

SVALSTJERT, m. 2. (fortif.) Ett slags tenalj.

SVALT, svält, adv. Något litet kalit. *Det blåser s.*

SVALTING, svältting, m. 2. Örtslägdet Alisma.

SVALÖRT, f. 5. Örtslägdet Chelidonium, isynn. arten Ch. majus, giftig, med gula blommor.

SVAMLA, svämmla, v. n. 4. (fam.) Tala eller skriva vidt och bredt, i granna storlätiga ordalag, men utan reda och sammanhang. — *Svamlände, n. 4.*

SVÄMMEL, n. sing. (fam.) Osammanhängande, meningslöst ordsvall.

SVÄMP, m. 2. 1) *Svampar* kallas i botaniken en afdelning af Kryptogamerna, till hvilken höra de ofullkomligaste växterna, bestående endast af cellväf samt saknande blad och andra fullkomligare växtdelar, till och med allt grönt växtämne. — 2) Den vid badning, tvättning och upptorkning begagnade, torkade massan af Fönstersvampon (se d. o.). *Torka med s.*

SVÄMPA SIG, v. r. 1. 1) Blifva svampig. — 2) Öfvertäckas med uppväxande svampar.

SVÄMPAKTIG, a. 2. Som liknar svamp.

SVÄMPDOSA, f. 1. Se *Balsamdosa.* — *Syn.* Parfymdosa.

SVÄMPGRYN, n. 3. Svampsläget Ægerita.

SVÄMPIG, a. 2. Af svampaktig beskaffenhet. — *Svampighet, f. 3.*

SVÄMPLÄGER, n. 5. Lager af svamp, t. ex. i multnad ved.

SVÄMPSOCKER, n. sing. Ett slags socker, som erhålles af åtskilliga svampar.

SVÄMPSTEKEL, m. 2. pl. — *steklar.* Se *Gallstekel.*

SVÄMPSTEN, m. 2. 1) Förstenad svamp. — 2) Jord, hvarur svampen Polyporus tuberaster uppväxer, och som genom svamplagret sammanhålls i stora klumpar.

SVÄMPSYRA, f. 1. (kem.) Ett slags syra, som förekommer i ett stort antal svampar.

SVAN, m. 2. o. f. 1. Ett släkte af Simfågeln, med stor kropp, lång näbb, halsen smal och längre än hela kroppen, samt långt bakåt sittande ben. Cygnus. *Tam S., 4 fot 9 tum lång, hvit med svarta ben. C. Olor. Svart S., svart med hvita småfläckar och röd näbb; vild på Ulimaroa. C. atratus. Vild S., se Sångsvan.*

SVANBOJ, m. sing. En sort tjock, mjuk boj af ull eller bomull.

SVANDUN, n. 3. Dun af svanor. — *Ss. S-sbädd.*

SVANESÅNG, m. 3. 1) Den sköna klagande sång, hvarmed fordom svanorna troddes behåda sin död. — 2) (fig.) Afskedssång, dödssång.

SVANG, se *Sväng.*

SVANG, s. oböjl. (af *Svinga*) *Gå i s.,* vara allmänt gängse, gängbar, rådande.

SVANHALS, m. 2. 1) Hals på en svan. — 2) Krokigt jern, som sammanblinder fram- och bakvagnen.

SVANK, svånngk, m. 2. ell. n. 3. (gam.) Bugtning.

SVANKREM, svånngkrém, f. 2. 1) Ryggrem på seldon. — 2) Se *Buktgjord.*

SVANKRYGGIG, svånngk --, a. 2. Med inböjd rygg.

SVANKTRÅ, svånngktrå, n. 4. Svanhals på underredet af fyrhjuliga åkdon.

SVANPENNA, f. 1. Penna af en svan.

SVANS, svånns, m. 2. 1) Den utom själfva kroppen utskjutande förlängning af ryggraden hos vissa djur, t. ex. apor, hästar, oxar, m. fl. *Stubba-s-en på en katt. Vifta med s-en.* — *Syn.* Se *Bakdel.* — 2) Bakstycket på en lavett. — 3) Det långa strecket på en musiknot. — 4) Den svanslika förlängningen af en komet. — 5) (fig. fam.) Följe. — *Ss. S-lik.*

SVANSA, svånssa, v. a. 1. *S. en häst,* knyta upp svansen på honom. *S. en lavett,* ställa den i rätt direktion. — *V. n. (fam.) Vifta med svansen; äfv. yfvas, kroma sig.*

SVANSBLECK, n. 5. Jernbeslag på svansen af en lavett.

SVANSHUFVUD, n. 4. Ett släkte af Ödlorna, hvars svans är lika tjock som hufvudet, och som stundom går med svansen förut eller baklänges. Amphibæna.

SVANSKINN, n. 3. Det till bräm, palantiner o. d. begagnade skinn af Svanarten Anas olor.

SVANSREM, f. 2. pl. — *remmar.* Ländstycke för hästar.

SVANSSKENA, f. 1. Skena, som omfattar svansen på en lavett.

SVANSSKRUF, m. 2. pl. — *skrufovar.* En 8 till 12 linier lång skruf, som sluter pipan på en bössa.

SVANSTJERNA, f. 1. Se *Komet.*

SVANSTYCKE, n. 4. 1) Stycke, som är vid svansen. — 2) (artil.) Nedre delen af en lavett-planka.

SVANSULL, f. sing. Ull af svansen på får.

SVAR, n. 5. Hvad som svaras, vare sig muntligen, skriftligen eller genom tecken. *Gifva s. på en fråga. Lemna s. på ett bref. Till s. härå för lemna, att... Derpå länder till s. att...* (Fam.) *Ge s. på tal,* affärda någon med ett svar, som bringar honom till tystnad. *Ej blifva en s-et skyldig,* ej vara svarslös vid ens förbräelser, ovet, stickord, o. s. v. *S. för rätta,* försvar eller förklaring i ett rätttegångsmål. *Stå till s-rs för,* ansvara för. — *Syn.* Återsvar, Gen-svar, Gemälle, (fig.) Bakhugg.

SVARA, v. a. o. n. 1. o. 2. 1) Muntligen, skriftligen eller genom tecken meddela sin tanka, afgifva sin förklaring, redogöra för hvad man vet eller känner i anledning af tilltal, fråga, o. s. v. *S. någon kallt, sturskt. S. på en fråga, på ett bref. Jag har s-t honom på allt. Han s-de dertill nej. Till denna beskjyning kunde han ingenting s. S. på en skål. S. inför rätta,* afgifva svaromål. — *Syn.* Gemälle. — 2) *S. emot, se Motsvara;* äfv. passa till, emot, t. ex.: *Styckena s. ej emot hvarandra.* (Sjöt.) *S. säges om ett rundhult, timmer eller tåg, då dess dimensioner passa för dess bestämelse.* — 3) *S. för,* ansvara för. *S. för någon. S. för något. Jag s-r för, att det går. S. för sig,* ansvara för

sig. — *S-nde, part. akt. S. part* ell. (substantivt) blott *S., part,* som svarar inför rätta (motsats: *Kärande*).

SVARFBANK, m. 2. Se *Svarfstol.*

SVARFHJUL, n. 5. Hjulet på en svarfstol.

SVARFJERN, n. 5. Eggjern, som användes vid svarfning på fri hand.

SVARFKLOFFE, m. 2. pl. — *klofvar.* Del af en svarfstol, hvarmedelst rörelsen öfverflyttas ifrån spindel till pjesen, som skall svarfas.

SVARFKNOST, f. 3. Konsten att svarfa.

SVARFNING, f. 2. Förrättningen, arbetet, förbandet, då man svarfar.

SVARFRUND, a. 2. Rund som något svarfvadt.

SVARFSPÅN, n. 5. Liten del af något som svarfvas, hvilken blifvit bertsuren af svarfjernet.

SVARFSTOL, m. 2. Maskin, som begagnas till svarfning, bestående i en smal ihålig messings- eller jerncylinder (spindel), roterande mellan två uppstående delar (dockor), och kringförd af ett hjul med trissa och snöre.

SVARFSTOLSSPINDEL, m. 2. pl. — *spindlar.* Se *Spindel, 4.*

SVARFSTÅL, n. 3. Se *Svarfjern.*

SVARFVA, v. a. o. n. 1. På svarfstol bearbeta ett ämne (trä, elffenben, metall, m. m.). *S. en dosa. S. i trä, i ben.* (Fig.) *S. perioder,* skriva väl afrundade perioder. *S. af, se Af-svarfa.* (Fam.) *S. ihop,* tillverka, åstadkomma. *S. i'n,* genom svarfning göra fördjupade linier på ytan af något. *S. om, se Omsvarfa.* (Fam.) *S. omkring,* med mycken hastighet svänga sig omkring. — *S-d, part. pass. S-e saker.* Brukas adjektivt och fig. i betydelsen: Väl växt; trind och knubbig; cirklad. *S-e perioder,* väl afrundade. — *Svarfvande, n. 4.*

SVARFVARE, m. 5. Handtverkare, som på svarfstol förarbetar trä, m. m. — *Ss. Svarfvararbete, -handverk, -konst, -yrke.*

SVARFVINDIG, a. 2. Fintligt all svara.

SVARLETT, svarlätt, m. 5. Del på en strumpväfvarstol, som nedtrycker svingarne.

SVAROMÅL, n. 5. Anklagad eller tilltalad persons försvar inför domstol. *Inlåta sig i s.,* försvara sig inför rätta.

SVARSGOD, a. 2. 1) Som man kan stå till svars för, antaglig, giltig; som kan godkännas. — 2) Se *Svarfyndig.*

SVARSLÖS, a. 2. Som ej har något att svara, ej kan ge svar. *Han dr aldrig s.,* hittar alltid på något att svara.

SVARSLÖSHET, f. 5. Bristande förmåga att svara; tystnad i stället för svar.

SVARSSKRIFT, f. 3. Rätttegångsskrift, hvori svaras på stämning eller af motpart förut ingifven skrift.

SVART, svart, a. 1. 1) Benämning på färgen af de kroppar, som icke återkastar några ljustrålar. Innehär egentligen frånvaro af allt slags färg. *Motsats: Hvit.* Den fullkomligt svarta färgen betecknas ofta med uttrycken *Kolsvart, Becksvart, Bläcksvart, Ramsvart, S. färg. S-a kläder. S. fläck. Det stöter i s. S. som sot, som kol, som en korp, alldeles svart. Klåda s.* (Fig.) *Det blef s. (för ögonen) på mig,* jag höll på att svimma. *S. på hvitt,* skriftligt intyg, bevis, o. s. v. *Hafva, visa s. på hvitt. S-a Peter,* ett slags sällskapsspel. *S-a konsten, se Svartkonst, 2.* — 2) (fig.) Högst brottslig, nedrig. *S. gerning. En s. själ.* — *Ss. S-fläckig, -huf-*

vad, -kladd, -prickig, -randig, -skäg-gig, -strimmig, -ögd.

SVÄRTAKTIG, a. 2. Af en färg, som stöter i svart. — *Svartaktighet*, f. 3.

SVARTBAGGE, m. 2. pl. — *baggar*. — Ett insektslägte. Hister.

SVARTBLERK, a. 2. Svartaktigt blek.
SVARTBLÅ, a. 2. neutr. — *blått*. Blå, med en skiftning i svart.

SVARTBOK, f. 3. pl. — *böcker*. Se *Svart-konstbok*.

SVARTBRODER, m. 3. pl. — *bröder*. Se *Svartmunk*.

SVARTBRUN, a. 2. Af en brun färg, som stöter i svart. — Man säger likaså: *Svartgrå, Svartgrön, Svartgul*.

SVARTFÄRGERI, n. 3. Så kallas den del af färgerihandteringen, som anbringar oäkta, lätt utplånliga eller snart förgångliga färger.

SVARTGYLDEN, m. sing. indef. Ett slags svart silfvermalm.

SVARTHET, f. 3. Egenskapen att vara svart.

SVARTHUFVUD, n. 4. Örten *Eriophorum vaginatum*.

SVARTKAFLE, m. sing. Ett grässlåg. *Alopecurus nigricans*.

SVARTKONST, f. 3. 1) Se *Trollkonst*. — 2) Det slags gravering vid kopparstryck, då man först fullraspar hela plåten med streck i alla riktningar, och sedan med skafjern och polerstål mer eller mindre glättar de ljusare ställena (dag-rarna), och lemnar dem, som skola blifva mörkare (skuggorna), ruggiga.

SVARTKONSTBOK, f. 3. pl. — *böcker*. Bok, som förmenas innehålla svartkonstens hemligheter.

SVARTKONSTNÄR, m. 3. Se *Hexmästare*.

SVARTKRITA, f. sing. En art kalksten, som begagnas till ritmaterial.

SVARTKRÅKA, f. 4. En sparfågel, svart, skimrande i blått, 1 fot 6 till 7 tum lång. *Corvus Corone*.

SVARTKUMMIN, m. sing. En ört i södra Europa, hvars frön ha aromatisk smak och lukt. *Nigella sativa*.

SVARTLAGD, a. 2. Se *Mörklagd*.

SVARTLASSE, m. 2. Se *Labbe*.

SVARTLETT, a. 1. Se *Mörklagd*.

SVARTMES, m. 2. Fågel af Messlågten, 4½ tum lång, hufvud och framhals svarta. *Parus ater*.

SVARTMUGGA, f. 1. (pop.) Kvinna med mörk-brun hy.

SVARTMUGGIG, a. 2. Se *Svartmushög*.

SVARTMUNK, m. 2. Benämning, som fordom gafs Dominikaner-munkarna, i anseende till deras svarta ordensdrägt.

SVARTMYLLA, f. sing. Svart mylljord.

SVARTMYRA, f. 4. En art svart myra.

SVARTNÄ, v. n. o. impers. 1. Blifva svart. *Det s-de för mina ögon*, jag var nära att förlora sansen. — *Svartnande*, n. 4.

SVARTNÄCKE, m. 2. pl. — *nackar*. Se *Röd-stjert*.

SVARTROCK, m. 2. Skämtsom benämning på prester, i anseende till deras svarta drägt.

SVARTRÖD, a. 2. Röd med en skiftning i svart; äfv. svart och röd.

SVARTPEPPAR, m. sing. Se *Starkpeppar*.

SVARTPOPPEL, m. 2. pl. — *popplar*. En art Poppel. *Populus nigra*.

SVARTSJK, a. 2. Sägges om den, som fruktar, att en älskad person skall gifva företräde åt

en annan, eller som är afundsjuk på en annan, för det denne åtnjuter företrädet i en persons kärlek eller ynnest. *Vara, blifva s. på någon*.

SVARTSJKKA, f. sing. Den känsla af fruktan eller afund, som plågar en svartsjuk person.

SVARTSJKT, adv. Med svartsjuka.

SVARTSMIDE, n. sing. Benämning på de slags jernarbeten, som göras färdiga blott genom smidningen, utan filning, slipning eller polering, och svärtas med något ämne, som påstrykes, när de äro glödvärma. — *Motsats*: Finsmide.

SVARTSOT, m. sing. Benämning på högsta graden af Gulsot.

SVARTSOPPA, f. 1. Soppa, lagad af kråset och bloden af gås, med socker, ättika och andra tillsatser.

SVARTSPRÄCKLIG, a. 2. Liksom öfverstänkt med små svarta fläckar, omväxlande med fläckar af annan färg.

SVASSA, v. n. 1. Hafva en svulstig, högtravande stil. — *S-nnde*, part. pres. Brukas adjektivt för: Högtravande. — *Syn*. Svulstig, Bombastisk, Febusisk. — *Svassande*, n. 4.

SVEA, sveä, adj. oböjt. Är egentl. en gammal genit. plur. och betyder: Svearnes. *S. land, riike*, Sverige.

SVEA, sveä, nom. prop. f. Sveriges skyddsgudinna. *Fru S.*, en personifikation af Svea land och folk.

SVEDA, f. sing. Den smärta, man känner, då det svider i någon kroppsdell. *S. och värk*.

SVEDA, v. a. 2. Bränna på ytan; bortbränna något ifrån ytan af ett föremål. *S. håret af sig*. *S. en fågel*, öfver eld bortbränna dunet af honom, sedan han blifvit plockad. *S. af*, se *Af-sveda*. — *Svedd*, part. pass. *Lukta svedt*, hafva lukt såsom af något svedt.

SVEDJA, v. a. 1. Bränna fällda träd, för att så i askan. — *Svedjande*, n. 4.

SVEDJA, f. 1. Se *Svedjeland*.

SVEDJEFALL, n. 3. 1) Fällda träd, till svedjande. — 2) Sjelfva stället, der träd sålunda blifvit fällda. — Kallas äfv. förkortadt Fall.

SVEDJELAND, n. 5. Jordrymd, der man svedjat och sätt i askan.

SVEDJERN, n. 3. 1) Se *Brännjern*. — 2) Verktyg af jern med en kuapp i ändan, hvilket glödgadt begagnas till vissa bens bortbrännande på hästen.

SVEDJERÅG, m. 2. Råg, sådd på svedjeland.

SVEDNING, f. 2. Handlingen, då man sveder.

SVEGRYGGAD, a. 2. Se *Svanryggig*.

SVEK, n. 5. Listigt bedrägeri, handling af falskhet eller trolöshet, förräderi. *Utan s.* — *Syn*. Se *Bedrägeri*.

SVEKFULL, a. 2. Full af svek, bedräglig, trolös. — *Syn*. Se *Falsk*.

SVEN, svän, m. 3. pl. *svenner*. 1) a) (ursprungl.) Yngling, gosse. *Unger s.* säges ännu, nästan skämtvis. — Deraf *Amnesven*. — b) Yngling, som har svendomen i behåll. — 2) Tjenare. — Deraf *Brudsven*, *Körsven*, *Skosven*, *Småsven*, m. fl. *S. af vapen*, se *Väpnare*. — 3) Fordom benämning på simpla edelsmän.

SVENBARN, svänbarn, n. 3. Se *Gossobarn*.

SVENDOM, svändomm, m. sing. En ynglings tillstånd, då han ej haft köttsligt umgänge med någon kvinna.

SVENKLASS, svänkläss, m. 3. Fordom benämning på tredje klassen af ridderskapet och adeln, eller de simpla adelsmännen.

SVENQVÄLL, svänkväll, m. 2. Kalas eller

traktering, som en brudgum fordom gaf på aftonen före bröllopsdagen.

SVENTJENARE, svänntjänare, m. 3. Se *Page*.

SVENSK, svännsk, a. 2. Som tillhör eller har afseende på Sverige eller dess innebyggare; som är född, inhemska, finnes, växer eller tillverkas i Sverige; äfv. derifrån kommen, der brukad. *S. stil*, ett slags kantig och vinklig skrifstil, ursprungl. kommen från Tyskland, äfv. kallad *Tysk stil*. *S-a bokstäfver*, ett slags kantiga, skarpa eller uddiga bokstäfver, som brukas i boktryck. *S. Papegoja*, se *Tallbit*. — *S. m. 2*. Svensk man; innebyggare i Sverige eller en som der är född.

SVENSKA, svännska, f. 1. 1) Svensk kvinna. — 2) (utan plur.) Svenska språket. *Tala s. Lära s.* Öfersätta från tyskan till s-n. (Fig. fam.) *Tala ren s.*, tala rent ut. — 3) Fågelarten *Loxia Chloris*.

SVEP, n. 3. (pop.) 1) Vädrets svepande. — 2) Slag, släng med piska, o. s. v.

SVEPA, v. a. 1. o. 2. I. (angl. sax. *Svepan*, kläda) Veckla ett klädesplagg, ett stycke tyg o. s. v. omkring något. *S. kappan om sig*. *S. ett lik*, prydligt kläda det, sedan det blifvit lagdt i kistan. *S. in, om*, se *Insvepa*, *Omvepa*. (Fig.) *S. in en sak i mörker*, med afsigt göra den svår att förstå, reda eller bedöma.

SVEPA, v. n. 2. II. (ursprungl. *Sopa*) Sägges om en våldsam vind, som far fram på tränga ställen. *Vinden sveper genom gatorna, i gat-hörnen*.

SVEPA, v. a. 1. III. (t. *schweifen*) Genom ett slags drifning utsvänga runda och ovala kärl i kanten.

SVEPÄNDE, n. 4. Handlingen, då man sveper.

SVEPDUK, m. 2. Tyg, hvart ett lik är svept.

SVEPE, n. 4. 1) Omhöje. — 2) (bot.) En samling af flera blomskärmar, som merendels sitta i krans omkring blomskattens nedre del.

SVEPEBLAD, n. 3. (bot.) Hvarje särskilt af de blad, som bilda ett svepe.

SVEPEFODER, n. 5. (bot.) Se *Blomhålk*.

SVEPERSKA, f. 1. Kvinna, som sveper ett lik.

SVEPHAMMARE, m. 2. pl. — *hamrar*. Ett slags hammare, hvarmed bleck bearbetas.

SVEPING, m. 2. (skepp.) Spetsadt tåg.

SVEPKLÄDE, n. 4. Se *Svepduk*.

SVEPNING, f. 2. 1) Handlingen, då man sveper. Se *Svepa*, I o. III. — 2) Kläder, hvaruti ett lik svepes, innan det begraves.

SVEPSAK, f. 3. Förevändning till strid, tvist, gräl. *Göra sig en s. med någon*.

SVEPSKÄL, n. 5. Diktadt skäl, förevändning.

SVEPSTOCK, m. 2. Verktyg, som begagnas vid svepning. Se *Svepa*, III.

SVETSÅ, svetså, v. a. 1. (t. *schweissen*) Omedelbart hopfoza två jernstycken på det sätt, att begge på de motsvarande ytorna bringas till stark hvitglödning och öfverströs med sand, som smälter till glas och skyddat ytorna mot oxidering, hvarefter de skyndsamt sammanläggas och med täta slag hoppressas. *S. thöp*, se *Hopsvetså*. — *Syn*. Välla. [Svessa.]

SVETSNING, svetsning, f. 2. 1) Förfarandet, då man svetsar. — 2) Ställe, der något blifvit svetsadt.

SVETSVÄRME, m. sing. Den värmegrad, som är behöflig för svetsning.

SVETT, m. sing. 1) Kroppens utdunstning,

då den icke genast förflygtigas, utan afsätter sig på huden såsom vatten. *Drypa af s. Lukta s.* Engelska *s-en*, se *Engelsk*. (Fig.) *Mycken s. och möda*, mycket arbete. Se *Anlete*. — 2) Dunster, som afsatt sig i form af fuktighet. *S. på murar, fönster*, o. s. v. — *Ss. S-droppe, -lukt*.

SVETTA, v. a. 1. (fam.) *S. ell. s. ned*, orena med svett. — *S-s*, v. d. 1) Utdunsta vätskor till den mängd, att de bilda svett. *S. om hufvudet*, om händerna. *Taga in*, för att få *s. S. blod*, säges, då blod utsippar genom porerna. *S. bort*, ut, genom svettning utdrifva, blifva af med. *S. ut*, äfv. uppböra att svettas. (Fig. fam.) *Jag s-ades vid att se...*, det var mig en plåga, oroad mig på det högsta att se... — 2) (fig.) Öfverdrivet arbete, möda sig. *Jag har mycket s-ts derför*. — 3) Sägges om vissa ting, då de genom afdunstning eller fällning ur luften öfverdragas med en fuktighet, som liknar svett. *Vissa sorter äpplen s. Fönster och murar s.* — 4) (garf., om hudor) Vara i jäsnung.

SVETTBAD, n. 3. 1) Varmt bad, som tages i upphettadt rum, för att få svettas starkt. — 2) (fig. fam.) Stark svettning.

SVETTBADD, n. 5. (fam.) Stark svettning.

SVETTDRIFVANDE, a. 1. Som drifver svetten. *S. medel*.

SVETTDRYCK, m. 3. Svettdrifvande dryck.

SVETTDUK, m. 2. (bibl.) Duk, hvarmed svetten aftorkas.

SVETTFEBER, m. 2. Med häftig mattande svett förhuden feber.

SVETTTHUND, m. 2. Jagthund, som drifver på blodspår.

SVETTHÅL, n. 3. *Svetthål* kallas de fina öppningar i huden, hvarigenom utdunstningen sker. — *Syn*. Por.

SVETTIG, a. 2. 1) Betäckt med svett på huden. *Jag är mycket s. S. öfver hela kroppen, om händerna, i hufvudet, på ryggen*. — 2) Öfvertäckt med fuktighet. *S-a murar*. — *Svet-tighet*, f. 3.

SVETTKUR, m. 3. Fortsatt begagnande af svettning såsom medel emot en sjukdom. [-cur.]

SVETTLAFVE, m. 2. pl. — *lafvar*. Lafve i en badstuga, der svettbad tagas.

SVETTNING, f. 2. 1) Utdunstningens afsättning på huden såsom svett. *Komma i s. För-sätta någon i s.* — 2) Förhållandet med frukt, murar, fönster m. m., som svettas. — 3) (garf.) Hudars inrifning med salt på köttsliden och hop-rulning samt häggning i högar, för att komma i jäsnung, hvarigenom håren lossna. — 4) Ett sätt att prova hösspipor.

SVETTKÄLLARE, m. 2. pl. — *källrar*. Lagom fuktig källare, hvaruti hösspipor provas.

SVETTPULVER, n. 3. Svettdrifvande pulver.

SVETTREM, f. 2. pl. — *remmar*. Rem eller skinnremsa, som är fastsydd inuti en hatt ned-till, för att taga emot svetten och derigenom be-vara hatten.

SVETTRÖR, n. 3. Se *Svetthål*.

SVETTSJUKA, f. sing. Se *Svettfeber*.

SVIBELFISK, m. sing. (t. *Zwiebelfisch*; boktr.) Sammanblandade bokstäfver af flera olika slag.

SVICKA, f. 1. Liten tapp.

SVICKBÖRR, m. 2. Börr till svickhåls upp-börning.

SVICKHÅL, n. 3. Hål, som uppborras på en tunn eller ett fat, för att smaka på eller ge luft åt innehållet.

SVICKLA, f. 1. Kålformigt stickadt ställe nedtill vid hälen på en strumpa. — *Syn.* Kil.

SVIDA, v. n. 5. Impf. *Speed*. 1) Säges om den brännande smärta, som kännes af sår eller i en kroppsdel genom yttre inverkande orsaker. *Såret s-der förfärligt. Ögonen s. Brännvin s-der i sår, orsakar sveda, då det kommer på sår. Rök s-der i ögonen.* (Fig.) *Det sved i hjertat, smärtade djupt.* — 2) (fig. fam.) Låta smärtsamt känna sig, vara högst kännbar. *Den förlusten, den utgiften s-der.*

SVIGA, (af gamla verbet *Sviga*, vika undan) I uttrycket: *Gifva s.*, vika, gifva efter.

SVIGT, svi'kt, m. 3. 1) Se *Svigtning*. *Vara i s. Gifva s.*, böja sig. — 2) Böjlighet, mjukhet. *Klänga, som har s.* — 3) Bägt, krökning. [Svi'kt, Svi'kt.]

SVIGTA, svi'kta, v. n. 1. I. (af gamla verbet *Sviga*) 1) Böja sig under en tyngd, gifva efter, vackla. *S. under bördan. Grenarne s-de under fruktens tyngd. Mina darrande knän s-de.* — 2) (fig.) Böja att gifva vika, vackla. *Redan s-de vårt mod, då undsättningen just i rättan tid kom.* — *Svigtande*, n. 4. [Sv'kta, Sv'kta.]

SVIGTA, v. a. 1. II. (t. *schwichten*; sjöt.) Att i hårdt väder, medelst en svigtsartving, i lå om seglet, stärka det emot vindens våldsamt.

SVIGTNING, f. 2. 1) (af *Sviga*, I). Händelsen, då något böjer sig under en tyngd, ger efter; vacklande. — 2) (sjöt.; af *Sviga*, II. a) Förriktningen, då man svigtar. — b) *S-en*, de tåg, som sammanknipa vanten, för att desto bättre kunna skärpa rarna.

SVIGTNINGSBULT, m. 2. (sjöt.) Jernbult, till hvilken svigtningen fastnåjas.

SVIGTSÄRFVING, m. 2. (sjöt.) Tross-slaget, uppsnodd tåg, med en inbänd kaus, som begagnas till att styrka seglet.

SVIKA, v. a. 3. Impf. *Svek*. Betyder ursprungligen: att vid brottning eller kamp genom knep öfvervinna någon. 1) Listeligen bedraga; förråda. *S. någon i handel och vandel. S. sin konung.* — *Syn.* Se *Bedraga*. — 2) Lemna i sticket, öfvergifva, strandsätta. *S. en vän i nödens stund.* — *V. n.* Ej hålla ord; underlåta att göra sin skyldighet. *Han s-ker aldrig, när han lovat något. Den som s-ker i dryckjom, han s-ker och i androm styckjom.*

SVIKLIG, a. 2. Se *Bedräglig*.

SVIKLIGEN, adv. På bedrägligt sätt; med svek.

SVIMMA, v. n. 1. Falla i svimning.

SVIMNING, f. 2. Ett slags vanmakt, som hastigt påkommer, hvarvid sansningen är qvar och pulsen oförändrad.

SVIN, n. 3. 1) Ett djursläkte af de Mångklöfvade. *Sus*. I allmänhet monas det vanliga Svinet, *S. scrofa*, som är en art af detta släkte. (Ordspr.) *Alla s. äro svarta i mörkret*, i mörkret är svårt att känna skillnad på folk; äfv. i mörkret äro alla lika, både fula och vackra. — 2) (fig.) Groft skällsord, hvarmed betecknas en ytterst rå eller i sedligt afseende högst förderfvad människa. Säges äfv. om och till den, som begär någon vanhederlig handling eller uppför sig gement. — *Ss. S-afvel, -borst, -fot, -herde, -hjord, -hud, -hufvud, -ister, -kreatur, -käst, -kött, -lår, -skötsel, -slag, -slagt, -stek, -tryne, -tunga, -vaktare, -vakterska, -öga.*

SVINA SIG, v. r. 1. (pop.) Orena sig som ett svin.

SVINAKTIG, a. 2. (pop.) 1) Orenlig som ett svin. — 2) Som här sig dåligt, gement åt. — *Svinaktigt*, adv.

SVINAKTIGHET, f. 3. 1) Egenskapen att vara svinaktig. — 2) Ytterst rå, grof, gemen handling.

SVINBORST, m. sing. 1) Borst af svin. — 2) Se *Borstax*.

SVINBÖNA, f. 1. *S-nor* äro ett slags bönor, liknande Håstbönor, men större och plattare.

SVINDEL, svi'nd', m. sing. En sjukdom, bestående i en hastigt påkommande stark yrsel, lindrig susning för öronen jemte sinnesförvirring. *Besvärad af s. Fallen för s. På s. Faltas af s.*

SVINDELAKTIG, a. 2. Fallen för svindel.

SVINDLA, v. n. 1. Faltas af svindel, så att man faller eller är färdig att falla, isynnerhet vid brädden af en afgrund, på en höjd, o. s. v.

SVINFOGDE, m. 2. pl. — *fogdar*. Person på landet, hvars befattning är att ringa svin.

SVINFYLKING, m. 2. (ford.) Stridsordning, då hela hären var uppställd i form af en kil.

SVINGA, svi'nga, v. a. 1. Hastigt röra något rundt omkring i luften. *Hurra och s. mössorna i luften. S. omkring.* — Brukas äfv. neutralt: *S. med mössorna. S. om*, svinga omkring. *S. upp*, svinga och kasta upp. — *V. n.* Drifvas hastigt omkring i luften. *Se, huru vingarne på vädergarvarn s. S. om*, svinga omkring. — *S. sig*, v. r. 1) *Se Svinga*, v. n. — 2) Med en plötslig och kraftig sats förflytta sin kropp. *S. sig upp på hästen, i sadeln, i luften.* (Fig.) *S. sig upp till heder och ära* eller blott *s. sig upp*, bereda sig tillfälle att uppstiga till äreställen, genom talanger, intriger o. s. v. (Innehär vanligen begreppet af äregriflighet.) I samma mening säges äfv.: *S. sig upp till en syssla. S. sig undan*, kasta sig undan, ur vägen; (fig. fam.) slugt draga sig ur spelet. (Fig. fam.) *S. sig till*, genom slugt förhållande löga, att man hastigt kommer i besittning af något. — 3) (fig. fam.) Slugt rätta sig efter omständigheterna; äfv. bruka knep och ränker. — *Svingande*, n. 4. o. *Svingning*, f. 2.

SVINGARE, m. 3. 1) (fam.) Oordentlig, utsväfvande person; äfv. en, som är listig, ränkfull. — 2) Lyftarm på en strumpväfvarstol.

SVINGEL, svi'ngel', m. sing. 1) Ett släkte af Ogräs. *Festuca*. Se f. ö. *Fårsvingel*, *Ångsvingel*. — 2) Ogräset *Bromus secalinus*, äfv. kalladt *Rågsvingel*.

SVINGRÄS, n. 3. Örten *Polygonum viviparum* med hvita blommor.

SVINHO, m. 2. Ho för svin att äta ur.

SVINHUND, m. 2. 1) Hund, som är inöfvad att vakta svin. — 2) (fig., pop. o. fam.) Groft skällsord om eller till den, som uppför sig illa, gement. — *Syn.* Se *Lymmel*.

SVINHUS, n. 3. 1) Litet hus, der svin hållas instängda. *Der ser ut som ett s.*, är i högsta grad osnyggt. — 2) (fig. fam.) Högst orent, osnyggt hus eller rum.

SVINKA, svi'ngka, v. n. 1. (fam.) Uppföra sig opålitligt, söka undflygter. — *Svinkande*, n. 4.

SVINKARE, svi'ngkare, m. 3. (fam.) En, som svinkar.

SVINKNYLER, m. 3. pl. Örten *Stachys palustris*.

SVINKOPPOR, f. 1. pl. Se *Vattenkoppor*.

SVINKORF, m. 2. pl. — *korfvar*. Korf af hackadt svinkött.

SVINKÄRENDE, svi'ngk---, n. 4. (fam.) Föregifvet ärende, för att få ålagsna sig.

SVINMAGE, m. 2. pl. — *magar*. 1) Mage på svin. — 2) (skåtmv.) Gammalt skollexikon.

SVINMAT, m. sing. 1) Föda för svin. — 2) (fig. fam.) Orenlig, illa lagad mat.

SVINMOLLA, f. sing. Örten *Chenopodium viride*; äfv. örten *Atriplex patula*.

SVINNA, v. n. (gam.) 1) Se *Försvinna*. — 2) (tekn.) Krympa.

SVINPELS, m. 2. (fam.) Se *Lymmel*.

SVINPÖL, m. 2. Pöl, hvari svin gerna vältra sig.

SVINROT, f. 3. pl. — *rötter*. Örten *Rumex crispus*; äfv. örten *Scorzonera humilis*.

SVINRYGG, m. 2. 1) Rygg på svin; äfv. ryggstycke af slagadt svin. — 2) Kägelkast, då de tre midtkäglorna med kungen träffas. — 3) Vigg- eller killformig uppställning af en slagordning, hos de gamle. — 4) Rygg på ytan af en bösspipa.

SVINSTEN, m. 2. Stengyttring i galfblåsan på Piggsvinet, fordom mycket värderad.

SVINSTIA, f. 1. Se *Stia*.

SVINSVINGEL, m. sing. Örten *Festuca fluitans*.

SVINSYLTA, f. 1. Sylta af svin.

SVINTAND, f. 3. pl. — *tänder*. 1) Tand på eller af svin. — 2) Krokig utskjutande tand.

SVINTISTEL, m. 2. pl. — *tistlar*. Se *Mjölktistel*.

SVINVALL, m. 2. Betesmark för svin.

SVIRRA, v. n. 2. (fam.; t. *schwirren*) Se *Ruckla*. — *Svirrande*, n. 4.

SVIRRARE, m. 3. (fam.) Se *Rucklare*.

SVISKON, svi'sskån, n. 3. (t. *Zwetschge*) Den bekanta frukten af en art Plommonträd.

SVISSARE, m. 3. Fordom bruklig kort värja.

SVIT, m. 3. (fr. *Suite*, af lat. *Sequi*, följa) 1) Följe, medfölje. — 2) Följd, rad. — 3) Påföljd, följd.

SVORDOM, m. 2. 1) Oloflig ed, d. v. s. förpligtelse, som i oträngd mål sker vid Guds namn, eller sådan som är lättinnighet och en lastbar vana sker med återopånde af djefvulen, onda andar, o. s. v. — 2) Utrop, hvarigenom man önskar en person något ondt, gement tillskyndelse af djefvulen, onda andar, o. s. v. *Eder och s-ar. S-ar och förbannelser.*

SVULLEN, a. 2. neutr. — *et*. Svullnad. *Ha s-lina ben.*

SVULLNA, v. n. 1. Säges om en kroppsdel, då den till följe af någon sjukdomsorsak sväller upp. *Armen s-de på honom.* Har äfv. person till subjekt. t. ex.: *Han s-de i ansigtet. S. igen*, tillåpas genom svullnad. *S. upp*, d. s. s. svullna. — *Svullnande*, n. 4.

SVULLNAD, m. 3. En kroppsdeis uppsvullda tillstånd till följe af sjukdomsorsak. *S. i armen. S-en är ur armen.*

SVULST, svullst, m. 3. 1) Mindre svullnad. — 2) (fig.) Högtrafvande stil.

SVULSTIG, svullstigg, a. 2. Se *Högtrafvande. S. stil.* — *Syn.* Se *Svassande*. — *Svulstigt*, adv.

SVULSTIGHET, f. 3. Felet att vara svulstigg.

SVULTEN, se *Svåra*.

SVUREN, se *Svåra*.

SVÄGER, m. 2. pl. *svägrar*. Den, som är gift med system till en viss ifrågavarande person. *Han är min s. Vi äro svägrar.*

SVÄGERLAG, n. 3. ell. **SVÄGERSKAP**, n. 3. Släktskapsförhållandet emellan svägrar eller svägerskor. *Vara i s. med någon.*

SVÅL, m. 2. (i äldre språket *Svard*) 1) Tjock,

hårig hud på menniskor och djur. Deraf *Hufvudsvål*, *Fläkskvål*. — 2) Se *Grässvål*.

SVÅLIG, a. 2. Som liknar svål.

SVÅLON, n. 3. Se *Odon*.

SVÅNG, a. 2. (pop.) *Hungrig*.

SVÅNGREM, f. 2. pl. — *remmar*. Läderrem, som sjömän och arbetsfolk nyttja tilldragen om lifvet, i stället för hängslen.

SVÅR, a. 2. 1) Ej lätt. *S-t arbete, företag. S. att få tala med, att förnöja. S. att tämja. S-t läge. S. ställning. Det s-aste, det värsta. Ha s-t för att gå, endast med möda kunna gå. Han har s-t för att läsa. Jag har s-t vid all*

trou det, jag kan, vill icke tro det. S-t efter, s-t om, se Ondt efter, om. — *Syn.* *Kinkig, Benig, Brydsam, Qvislig.* — 2) Besvärlig, mödosam, plågsam, häftig, sträng. *S. väg. S. backe. S. värk. S. sjukdom. S. barnsväng. S. köld. S-t väder. S-t straff. S. förföljelse. S. sjö, hög sjö. S. tid, dyr tid eller då det är ondt om för-*

tjenst. — *Syn.* *Bister, Bitter, Het, Grym, Försvilad.* — 3) Stor, grof. *S-t brott. S. förbrytelse. S. synd. Ge ett skepp en s. reparation, ombygga det.* — 4) Tung. *S-a kanoner. S. läst, se Läst. S. vigt, se Vigt.*

SVÅRA, adv. (gam.) Högeligen. *S. rik.*

SVÅRAGAD, a. 2. Se *Hårdagad*.

SVÅRANKAR, n. 3. (sjöt.) Benämning på de tyngre ankarne till skilnad ifrån Varpankarne.

SVÅRBRUKAD, a. 2. Svår att bruka, odla. *S. jord.*

SVÅRHET, f. 3. Egenskapen att vara svår (i alla bem.).

SVÅRIGHET, f. 3. 1) Egenskapen att vara svår (bem. 1). *Arbetets s. består deruti, att...* — *Syn.* *Benighet, Kinkighet, Brydsamhet.* — 2) Något svårt; besvärlighet, möda, bekymmer. *Hafta att genomgå mänga s-er. Det har sina s-er, möter hinder. Det har ingen s.*, är en lätt sak. *Hafta s. att, hafva svårt för att, Med s.*, med möda. *Med s. hämta anden.* — 3) Invändning, betänklighet. *Göra onödiga s-er. Han gör s. vid allt, har alltid någon betänklighet att framsdraga. Han gör ingen s. dervid, finner det lätt; äfv. medgifver det utan invändning.*

SVÅRLIGA, adv. (gam.) Se *Svåra*. *Jag be-känner, att jag s. syndat hafver.*

SVÅRLIGEN, adv. Med svårighet, icke lätt. *Det kan jag s. tro. Det kan s. så förhålla sig.*

SVÅRLÖST, a. 1. Svår att lösa. *S. uppgift. S. problem.*

SVÅRMOD, n. sing. Tung, dyster, nedslagen sinnessänkning. — *Syn.* *Svårmodighet, Tungsint-het, Vemod.*

SVÅRMODIG, a. 2. Tung, dyster, nedslagen till sinnes. — *Syn.* *Tungsint, Vemodig, Sorgsen, Dyster, Melankolisk, Nedslagen, Modstulen.*

SVÅRMODIGHET, f. 3. Se *Svårmod*.

SVÅRMODIGT, adv. Med svårmod.

SVÅRSMÅLT, a. 1. Se *Hårdsmält*. — *Svår-smålthet*, f. 3.

SVÅRT, adv. 1) Med svårighet. *Det går s.* — 2) Häftigt, strängt. *S. ansatt.* — 3) Tungt. *S. lastad.*

SVÄFHUMLA, f. 1. En tvåvingad insekt, lik en Humla, och som surrande sväflvar öfver blommor, under det den utsuger deras honungssaft. *Bomblytus major*.

SVÄFVA, v. n. 1. 1) Säges om fåglar, då de flyga helt långsamt med lätta vingslag eller hvilade på vingarna; äfv. om roffåglar, som, lurande på rof, uppehålla sig på en punkt i luften. *Brukas*

äfvon om hvarje sakta rörelse genom luften. Örnen s-r i molnen uppöfver oss. Luftballongen s-de långsamt åt söder. S. bort, fram, ned, omkring, upp, ut. — 2) S. brukas äfven i vissa talesätt. hämtade från föregående bemärkelse. S. med årorna, hejda rodden medelst att hålla årorna stilla i yattnet. S. på målet, icke tydligt kunna uttala orden. (Fig.) Ordet s-r mig på tungan, jag är nära att ihågkomma det. Redan s-r döden på mina läppar, jag är nära döden. Det s-r mig ständigt för ögonen, jag tycker mig ständigt se det. S. i villrådighet, i ovisshet, vara villrådigt, oviss. S. i fara, vara i fara. S. mellan hopp och fruktan, än öfverlåta sig åt hoppet, än betagas af fruktan. En olycka s-r öfver oss, hotar, förestår oss. S. omkring, ut, se Kringsväfvare, Usväfvare. — S-n-de, part. pres. S. dimmor. S. målföre, darrande stämma, otydlig röst. — Brukas äfv. adjektivt i bem.: Ej rätt pålitligt, vacklande, tve tydlig, osäker. Han var s. i sitt vittnesmål. En s. vittnesberättelse. — Sväfvande, n. 4. o. Sväfvning, f. 2. S. på målet, otydligt uttal, då vissa ljud ej blifva hörbara.

SVÄGERSKA, f. 1. Kvinna, med hvars bror eller syster en person är gift.

SVÄLJA, svälja, v. a. 2. 1) Genom en an tingen frivillig eller ovillkorlig muskelrörelse ned tynga genom matsstrupen något, som man tuggat eller håller i munnen. S. en tugga. S. en klunk vatten. S. piller. S. på något, bemöda sig att svälja något, utan att det vill lyckas; (fig. fam.) hafva svårt att smälta, fördraga något. (Fig.) S. en suck, kväfva, tillbakahålla en suck. S. sina tårar, återhålla dem. S. oförrätter, lida och nödgas tiga. S. ned, upp, se Nedsvälja, Uppsvälja. — Sväljande, n. 4. o. Sväljning, f. 2. [Svälga.]

SVÄLJFISK, se Svälgfisk.

SVÄLJMETE, n. 4. Mete, som sker med gl. [Svälj —.]

SVÄLLA, v. n. 2. 1) Utvecklas till sitt omfång genom en vätska, genom utveckling af luft, o. s. v. Arter s. under kokning. S. igen, ihöp, genom svällning tilltappas. S. upp, se Uppsvälla. S. öfver, svälla så, att något derigenom öfvertäckes. — 2) Höja sig, stiga. Strömmen svällde hastigt. S. öfver, se Öfversvamma. — 3) Vara uppsvälld. Svampen sväller af vatten. (Fig.) Hennes barm sväller af begär. — S-n-de, part. pres. S. barm. — Svällande, n. 4.

SVÄLLNING, f. 2. 1) Företeelsen, då något sväller. — 2) Se Drifning, 3.

SVÄLT, svält, m. sing. oböjl. Tillstånd, då man lider hunger. Dö af s., hungra ihjel; äfv. svälta så, att man är i fara att dö.

SVÄLTA, svälta, v. n. 4. Impf. Svält, äfv. Svälte; pl. Svult och Svälte. Sup. Svultit. Part. pass. Svulten. Lida hunger. S. ihjel, dö af hunger; äfv. vara i hungersnöd. S. ihöp, genom frivillig svält sammanspara. — V. a. (Sup. äfv. Svält) Låta hungra. S. ihjel, låta dö genom svält. S. ut, se Uthungra. S. råf, ett bekant barnspel med kort, då den säges blifva utsvält, som genom spelets gång mister alla korten; äfv. (fig. fam.) hafva intet att leva af. — Svulten, part. pass. Brukas adjektivt i samma mening som Hungrig, Uthungrad. — S. sig, v. r. Ej låta kroppen få tillräcklig föda.

SVÄMMA, v. n. 1. S. ell. s. öfver, se Öfversvamma.

SVÄNG, m. 2. 1) Svängning. Höger, ven-

ster s., svängning åt höger, venster. Taga s., svänga. Kusken tog ej riktig s., svängde ej riktigt. Ge s. åt, sätta i svängning. (Fig. fam.) Vara i s-en, vara gångse; äfv. vara mycket föred, eftersökt. — 2) Ställe, der man svänger, tar af.

SVÄNGA, v. a. 2. Sätta i hastig krets-rörelse, gifva krets-rörelse åt sidan. S. fanan. S. hattarna i luften. S. hästar, löga dem. S. omkring, — V. n. 1) Göra svängning. S. med hatten. S. åt höger, till venster. (Milit.) S. upp på linien, genom svängning marschera upp på linien. (Fig. fam.) S. på sig, göra sig stor och bred, brösta sig, gå med stolta åtbörder. — 2) Göra svängningar fram och tillbaka. Pendeln s-ger för sakta. — S. sig, v. r. 1) Se Svänga sig. S. sig upp på hästen. — 2) Göra svängning. Slåden s-gde sig åt sidan. S. sig om ell. omkring. Han s-gde sig omkring på en fot. — 3) Se Svänga, v. n. 2. — 4) (fig. fam.) a) Bruka knep och ränker, genom list och konster söka vinna sitt mål. Hur han s-gde sig, så fick han systan. — b) Se Svänga på sig. — Svängande, n. 4.

SVÄNGARE, m. 3. (fam.) Se Svängare.

SVÄNGBOM, m. 2. pl. — bommar. Stock, trä, hvarmedelst något svänges omkring.

SVÄNGBRO, f. 2. Bro, så inrättad, att den kan svängas åt sidan, när ett fartyg skall passera fram.

SVÄNGEL, svängel, m. 2. pl. svänglar. (på maskiner) Stång, som svänges fram och åter, t. ex. på en myntpress.

SVÄNGHJUL, n. 3. (på maskiner) Hjul, som hålles i en svängande rörelse.

SVÄNGJERN, n. 3. Ett slags dubbelarmad nyckel af jern, som användes vid borring.

SVÄNGNING, f. 2. 1) Rörelsen, då man svänger något eller svänger sig, vänder sig om. Göra en s. S-ar med trupper. S. med en häst. — 2) En hängande kropps svängande rörelse fram och åter. En pendels s-ar. — 3) (fig. fam.) Knep och konster, listiga utvägar, undflykter. — Ss. S-svängelse.

SVÄNGNINGSTID, m. 3. (mek.) Den tid, hvar under en svängning fortfar.

SVÄNGRUM, n. 3. Rum, utrymme för svängning. Hafva godt s. Här är godt s.

SVÄNGSTÅNG, f. 3. pl. — stänger. Se Svängel.

SVÄRA, f. 1. (gam.) Se Svärmar.

SVÄRA, SVÄRANDE, se Svärja, Svärjande.

SVÄRD, n. 3. 1) Rakt, långt och bredt sidogevär, till huggning eller stickning, med rak och bred klinga samt fäste med stång utan bygel. Gripa till s-et, väpna sig. Falla för s., i krig. Med eld och s., se Eld. (Fig.) Andans s., andans kraft. Rättvisans s., straffmakten i samhället. Hämdens s., blodig utkräfning af hämd. — 2) Lösbord på vissa fartyg, för att minska adriften. — 3) Ett verktyg, som nyttjas vid linberedning. — Ss. S-formig, -lik.

SVÄRDDANS, m. 2. Fordom bruklig dans emellan dragna svärd och hvassa spjut.

SVÄRDEFJARE, m. 3. Handverkare, som förfärdigar fästen och skidor till alla slags sidogevär, dolkar, m. m.

SVÄRDFISK, m. 2. En art Delfin, 10—12 alnar lång, med en 3 alnar hög och spetsig ryggsena, lik ett svärd, känd för sin styrka och grymhet. Delphinus Orca. Kallas äfv. Späckhuggare.

SVÄRDOTTER, f. 2. pl. — dottrar. Sou-

hustru.

SVÄRDSEGG, svärdsägg, m. sing. Eggen på ett svärd. I uttrycket: Falla för s., i strid, i krig. [-ägg.]

SVÄRDSLEK, m. 2. En i Norden fordom bruklig öfning, bestående deruti, att man på en gång lekte med tre små svärd (Handsöar), så lunda, att ett alltid var i luften, under det man hade ett i hvar hand, och att man, vid uppkastandet af det ena, fattade uti det nedfallande, antingen om handkaffen eller vid udden.

SVÄRDSLILJA, svärdsilja, f. 1. Bekant släkte af blomsterväxter. Iris. Gul S., med stora gula blommor, allmän på kärraktiga stränder. I. pseudacorus. Blå S., med blå i violet skiftande, häriga blommor, allmänt odlad i trädgårdar. I. germanica. Hvit S., i söderländerna, med hvita blommor och en, då den blifvit torkad, välluktande rot, allmänt kallad Violrot. I. florentina.

SVÄRDSMAN, svärdsman, m. 3. pl. — män. Innehafvare af svärdsstecken (se d. o.).

SVÄRDSMEDALJ, svärdsmedalj, m. 3. Ett år 1850 instiftadt hederstecken för manskap af armén och flottan.

SVÄRDSORDEN, svärdsorden, m. 2. Svensk riddarorden, stiftad år 1748 för krigsbeväret, till belöning för visadt hjertmod i krig samt långlig och nyttig tjänst.

SVÄRDSRIDDARE, svärdsridare, m. 3. (hist.) S-rnes orden, en adlig riddarorden i Preussen, Liffland och norra Tyskland.

SVÄRDSIDA, svärdsida, f. 1. På s-n, på manliga linien.

SVÄRDSLÄG, svärds-slag, n. 3. I uttrycket: Utan s., utan strid.

SVÄRDSTECKEN, svärdsstecken, n. 3. Lägsta värdigheten inom Svärdsorden, inrättad år 1850 för underofficerare af armén och flottan.

SVÄRFADER, m. 3. pl. — fäder. Fadren till en person, med hvilken någon är gift. — I samma mening säges äfven: Svärföräldrar, m. 2. pl.

SVÄRJA, i dagligt tal SVÄRA, v. n. o. a. 3. Pres. ind. Svärjer o. Svär. Impf. Svör; pl. Svuro. Sup. Svurit. Part. pass. Svuren, (för-äld.) Svoren. 1) Högtidligt bedyra sannfärdigheten af en utsaga eller oppriktigheten af ett löfte, under anropande af gudomligheten eller något heligt och värnadsbjudande föremål såsom vittne. S. inför rätten. S. med hand å bok, med handen på bibeln. S. vid allt hvad heligt är. S. vid Gud, taga Gud till vittne och hämnare öfver sig, att dermed bekräfta sitt tal. S. dyrt, vid sitt samvete. S. falskt, begå mened. S. trohet eller trohetsed, vänskap, med ed försäkra om trohet, vänskap. S. någon döden, af hat besluta ens död. S. fanan, se Fana. (Lagt.) S. sig men, svärja falskt. S. sig ifrån något, s. sig fri, gå ed på, att man är oskyldig. Det kan jag icke s. för, icke med säkerhet utlofva. Jag svär icke för, att han är oskyldig, jag vägar ej med säkerhet påstå, att... S. bort sig, svärja falskt. S. på, med ed bedyra, t. ex.: S. på sanningen af något. Jag svär på, att det är sant. Jag vill s. derpå, är alldeles öfvertygad derom. — 2) Af lättmighet och en lastbar vana åberopa djefvulen, onda andar o. s. v., till bekräftelse af sitt tal, eller önska andra ondt genom deras tillskyndelse. S. och bannas. S. och dundra. S. som en hyrkusk, som en borstbindare, som en Turk, som en drägg, svärja groft. S. öfver någon, med utösende af svordomar beklaga sig öfver någon. — 3) (fig.) S.

emot, ej passa tillsammans med. Grönt svär emot blått. Dessa färger s. mot hvarandra. — Svärjande, n. 4.
Anm. Ordet anses hafva sin uppkomst deraf, att man fordom vid edgång höll ett bart svärd i handen. Hère deriverar det ifrån Moes. G. Svoran, svara.
SVÄRJARE, m. 3. — JERSKA, f. 1. En, som svär mycket. Se Svärja, 2.
SVÄRM, svärm, m. 2. 1) Se Bisvärm. En s. af bön. Förlorad, bortflugen s. Se Blomstersvärm, Jungfrusvärm. — 2) Stor hop. En s. af gräshoppor, dagdrifvare.
SVÄRMA, svärma, v. n. 1. 1) Säges om bisvärmar, som utflyga. Bien börja snart att s. — 2) Vandra i stora skaror. Folket s-de hela natten genom gatorna. Man säger äfven: Gatorna s-de af folk, hvimlade. — 3) Stryka omkring, för att roa sig, rusta, o. s. v. S. omkring. S. hela natten igenom. — 4) Öfverlemnna sig åt svärmeri (se d. o.). — S-n-de, part. pres. Brukas adjektivt i betydelsen: Fallen för svärmeri. En s. yngling. S. fantasi.
SVÄRMANDE, n. 4. 1) Bisvärmars utflygning. — 2) Vandrning i stora skaror. Folkets s. på gatorna. — 3) Kringstrykande, för att roa sig, rusta. — 4) Se Svärmeri.
SVÄRMARE, m. 3. 1) En, som öfverlåter sig åt svärmeri. — 2) Se Rustare, Rucklare. — 3) (fyrv.) En mod gnisteld fylld hylsa, hvilken, antänd, under några sekunder utkastar en häftig eld, samt slutar med hylsans sönderbristande.
SVÄRMAREKISTA, f. 1. Ett slags fyrverkeripjes, fylld med svärmare.
SVÄRMERI, n. 3. Det själens sjukliga tillstånd, då man helt och hållet misskänner lifvets verkliga förhållanden, anser sina inbillningar för sanna förnuftsbegrepp eller för verkliga ting, och derefter, i strid med verkligheten, inrättar sina handlingar. Det fysiska s-et, som diktar naturkrafter, hvilka ej äro till. Hit höra Guldmakeri, Sijerntyderi, Spådomskonst, m. fl. Det religiösa s-et, som i religionsämnen sätter inbillningar och känslor i förnuftets ställe. Det metafysiska eller filosofiska s-et, som inbillar sig äga en öfver det vanliga förnuftet upphöjd förmåga att inse tingens grunder och väsende. Det politiska s-et, som öfverdrifver politiska maximer grundsatser. Det estetiska s-et, som i vitterhet och skön konst lemnar öfverdrifvet inrymma åt känsla och inbillning, med förbiscande af förnuftets anspråk.
SVÄRMERSKA, f. 1. Svärmande kvinna.
SVÄRMISK, a. 2. Fallen för svärmeri. — Svärmsikt, adv.
SVÄRMNING, f. 2. Se Svärmande, 1. — Ss. S-stid.
SVÄRMODER, f. 2. pl. — mödrar. Modren till en person, med hvilken någon är gift.
SVÄRSON, m. 3. pl. — söner. Se Måg.
SVÄRTA, svärta, f. 1. I. Fågel af Dykändernas släkte, svart med hvit vingspegel. Fullgula fusca.
SVÄRTA, svärta, f. 1. II. Svart färg. Se Boktryckarsvärta.
SVÄRTA, svärta, v. a. 2. III. 1) Göra, måla, färga svart. S. en lok i snitten. S. ned, nedsmutsa med svärta. S. om, änya svärta. S. upp, göra svartare. — 2) (fig.) Småda, förtala, bakdanta. — Svärtande, n. 4. o. Svärtning, f. 2.
SVÄRTARE, svärtrare, m. 3. En, som färgar svart.

SVÄRTBORD, svärtrbord, n. 3. (boktr.) Bord, på hvars yta boktryckarsvärta utbredes.

SVÄRTVÄLS, svärtrvälls, m. 2. (boktr.) En af draglim och sirap gjuten elastisk cylinder, hvarmed, efter dess rullning öfver svärtrbordet, svärtran öfverflyttas på formen.

SY, v. a. o. n. 2. 1) Förena tvänne eller flera tygstycken genom att medelst en synål draga en tråd igenom dem; äfv. medelst nål och tråd frambringa figurer på ett tyg. *S. en rock, en skjorta*, genom syende förfärdiga &c. *S. väl, illa. Hon kan ej s. ett sting*, kan alls icke sy. *S. fast*, se *Fastsy*. *S. löst*, se *Träckla*. *S. för* ell. *före*, sy förut, för att visa, huru något skall sys. *S. igen*, åter hopsy. *S. ihop*, med nål och tråd hopfästa. *S. i'n*, se *Insy*. *S. öm*, änyo sy, i afsigt att förbättra. *S. omkring*. *S. på*, syssel-sätta sig med sömnaden af något. *S. på*, se *Påsy*; äfv. sy fortare, fortfara att sy. *S. upp*, förbruka genom syende. *S. ut*, v. a., se *Utsy*; v. n. upphöra att sy. — 2) (sjötl.) Med sytag förena tvänne kausser eller ögon.

SYARBETE, n. 4. Arbete, som förrättas med sömnad.

SYBARIT, --it, m. 3. 1) Invånare i den för sin yppighet ryktbara forngrekiska staden Sybaris i pedre Italien. — 2) Vekling, vällustning.

SYBÅGE, m. 2. pl. — *bågar*. Se *Broderbåge*.

SYD, m. sing. (i sjömansspråket) Se *Söder*. *S. till ost* (STO), ett streck till öster ifrån söder. *S. till vest* (STV), ett streck åt väster ifrån söder.

SYDLIG, a. 2. 1) Som kommer ifrån söder. *S. vind*, blåst. — 2) Som har riktning åt söder, söderut belägen. *S. riktning, kurs*. *S. latitud* ell. *bredd*, räknad söder om middagslinien.

SYDLIGT, adv. 1) I söder. *S. belägen*. — 2) Åt söder. *Segla s.* — 3) Från söder. *Det blåser s.*

SYDON, sy'-dön, n. 3. Redskap, som begagnas, då man syr.

SYDOST, sydöst, m. sing. 1) Det väderstreck, som ligger midt emellan söder och öster. Tecknas SO. 1, från s. *S. till ost* (SOTO), ett streck ostligare än sydost. *S. till syd* (SOTS), ett streck sydligare än sydost. — 2) Sydostlig vind. *Det blåser en s.* — *Se. S-vind*.

SYDOSTLIG, a. 2. 1) Belägen i sydost. *S. kust*. — 2) Som kommer ifrån sydost. *S. vind*. — 3) Som har riktning åt söder. *S. segling, kurs*.

SYDPOL, sy'dpöl, m. 3. 1) Den punkt i söder, hvaromkring himlahalvvet synes vända sig. — 2) Den i söder belägna ändpunkten af jordaxeln. — 3) Den punkt på en magnet, som vid dess fria vändning syftar åt söder.

SYDPOLSTÅNG, sy'dpols-tång, m. sing. En art hafstång, som i Chili tjänar till föda. *Fucus antarcticus*.

SYDSKEN, n. 3. Se *Södersken*.

SYDSYDOST, sy'dsydöst, m. sing. Två streck åt öster ifrån söder. Tecknas SSO.

SYDSYDVEST, sy'dsydväst, m. sing. Två streck åt väster ifrån söder. Tecknas SSV.

SYDVARTS, sy'dvårts, ell. **SYDVÄRTS**, sy'dvårts, adv. (i *sådvårts*) Söderut, åt söder.

SYDVEST, sydväst, m. sing. 1) Det väderstreck, som ligger midt emellan söder och väster. *Belägen i s. Vinden blåser från s. S. till syd* (SVTS), ett streck sydligare än sydvest. *S. till vest*, ett streck västligare än sydvest. — 2) Sydvestlig vind. — *Se. S-vind*.

SYDVESTAN, m. sing. oböjl. Sydvestlig vind.

SYDVESTLIG, a. 2. 1) Belägen i sydvest. *S. kust*. — 2) Som kommer ifrån sydvest. *S. vind*. — 3) Som har riktning åt sydvest. *S. segling, kurs*.

SYDVESTRA, adj. def. Se *Sydvestlig*. 1. *S. kusten, udden*.

SYDYNA, sy'dy'na, f. 1. Dyna, hvarvid, då man syr, tyget fästes.

SYDÖSTRA, adj. def. Se *Sydostlig*. 1. *S. kusten, udden*.

SYENDE, n. 4. Handlingen, då man syr.

SYFLICKA, f. 1. Se *Syjungfru*.

SYFFTA, sy'fta, v. a. 1. I. *S. malt*, jemnt och fullständigt genomblöta det.

SYFTA, sy'fta, v. n. 1. II. (frequentativ af *Se*) 1) Hålla ögat på ett mål, dit man vill kasta o. s. v., för att afpassa kastet, förelsen så, att man träffar rätt. *S. på ett aflägsel mål*. *S. rätt*. *S. högre*. — *Syn*. Måta, Sigta. — 2) (fig.) Hafva till mål, hafva i sinnet, mene. *S. på: a)* Hafva i syfte, äsyfta, t. ex.: *Han s-r på att blifva bemärkt*. *b)* Hänsyfta på, t. ex.: *Han talte derom, utan att s. på någon*. *Det s-r på er*. *Jag vet ej, hvaråt han s-r*, hvad han har i sigte, hvad han menar, hänsyftar på. *Allt s-r till samma ändamål*, har samma syfte. — *Syftande*, n. 4.

SYFTE, sy'fte, n. 4. 1) Synhåll på något, hvaråt man riktar kast, skott, o. s. v. *Taga s. på målet*. — 2) Mål, hvarpå man syftar. *S-t för hans kast var skorstenen*. — 3) (fig.) *a)* Hvad som äsyftas. *Hafva något i s.*, för afsigt, till mål. *Gå miste om sitt s.* — *Syn*. Syftemål, Syftning, Mål, Sigte, Ändamål, Afsigt. — *b)* Hänsyftning. *Hvad var s-t med hans ord?*

SYFTEMÅL, n. 3. Se *Syfte*, 5.

SYFTNING, f. 2. I. Förrättningen, då man syftar. Se *Syfta*, I.

SYFTNING, f. 2. II. 1) Handlingen, då man syftar på något. Se *Syfta*, II, 1. — 2) Se *Syfte*, 5.

SYHANDSKE, m. 2. pl. — *handskar*. Handske, som nyttjas vid visst slags sömnad.

SYJUNGFU, f. 3. pl. — *jungfrur*. Jungfru, som försörjer sig med söm.

SYKOFANT, syk'fant, m. 3. (grek.) Hemlig angifvare, baktalare. [-phant.]

SYKOMOR, syk'omar, m. 3. Ett fikonträd i Egypten och Palestina, af ofantlig storlek. *Ficus Sycamor*.

SYKONST, f. 3. Konsten att sy.

SYKORG, m. 2. Korg, hvari fruntimmer förvara sina syster.

SYL, m. 2. (af *Sy*) 1) Långt, smalt, rakt eller något böjdt, rundt eller kantigt, spetsigt stickverktyg af stål, till genomstickning af läder, papp m. m., mest för sömnad. (Fam.) *Hvass som en s.*, ganska hvass. — *Syn*. Pyl. — 2) Sylformig spets af ett berg. — *Se. S-formig, -lik*.

SYLF, sy'lf, eller **SYLFID**, syl'fid, f. 3. (fr. *Sylphe, Syphide*) Luftande. [Sylph, Syphid.]

SYLFIDISK, syl'fidisk, a. 2. Lätt, fin och smärt som en sylf. [-phid-]

SYLFRÖ, n. 4. Svampsläget Fusidium.

SYLKNAPP, m. 2. Svampsläget Stilbum.

SYLL, f. 2. Understa stocken i väggarna af ett tråhus.

SYLLOGISM, syl'låj'ssm, m. 3. (log.) Slutledning, förnuftsllut.

SYLLOGISTISK, syl'låj'stisk, a. 2. (log.) Hö-

SYLSTÅL, n. sing. En sort stål, som förarbetas till sylar.

SYLT, syl't, n. 3. I socker inkokade frukter eller bär.

SYLTA, syl'ta, f. 1. I. (ursprungl.: Blöt jord) Landskapsord, som betyder: våt äng, sumpmark. (Fig. fam.) *Fastna i s-n*, möta svåra hinder, misslyckas.

SYLTA, syl'ta, v. a. 1. II. (af *Salt*; således egentl.: Insalta, inlägga med salt) Inkoka (frukt, bär) med socker, honung eller sirap. *S. pome-ranser, hallon, körsbär*. *S. kål*, bereda den till surkål. *S. i'n*, se *Insylla*. *S. öm*, sylta änyo. — *Syllande*, n. 4.

SYLTA, syl'ta, f. 1. III. Ett slags maträtt, som ätes kall med ättika och peppar, tillredd af det finhackade köttet på hufvud och fötter af svin eller kalk jemte tunga m. m., kokadt i spad med kryddor och uppslaget i en form för att kallna, eller inlagdt i en servet och åter kokadt i sitt spad samt derefter pressadt (Press-sylta).

SYLTBRÖD, n. 3. Sockerbröd, öfverstruket med sylt.

SYLTBURK, m. 2. Burk, som begagnas att förvara sylt uti.

SYLTHUFVUD, n. 4. pl. — *hufvuden*. Till sylta lagadt svinhufvud.

SYLTKAKA, f. 1. Ett slags fint bakverk.

SYLTKÅL, m. sing. Se *Surkål*.

SYLTKÖRSBÄR, n. 3. En sort körsbär, som isynnerhet brukas till sytning. *Prunus Cerasus Austera*.

SYLTMJÖLK, f. sing. (prov.) Surnad färmjolk.

SYLTNING, f. 2. Inkokning i socker &c.

SYLTSAKER, f. 3. pl. Hvarjehanda syltade frukter eller bär.

SYLTSKÅL, f. 2. Skål, hvari sylt förvaras.

SYLÅDA, f. 1. Låda, hvari syster förvaras.

SYLÖF, f. 3. Betalning för syarbete.

SYLÖRT, f. 3. Örtslägtet Subuloria.

SYMAMSELL, sym'mamsäll, f. 3. Mamsell, som försörjer sig med söm.

SYMASKIN, --schin, m. 3. Enkom inrättad maskin för verkställande af syarbete.

SYMBOL, sym'bäl, m. 3. (gr. *Symbolon*) 1) Sienebild. — 2) Trosbekännelse.

SYMBOLIK, sym'bäl'ik, f. 3. 1) Lära om de forntida folkens religiösa symboler. — 2) Konsten att framställa religiösa idéer i motsvarande symboler, vare sig tecken eller ord. — 3) *Teologisk s.*: a) Pröfning och förklaring af kristna kyrkans lärosatser. — b) Lära om ett religionspartis bekännelseskrifter.

SYMBOLISK, sym'bäl'isk, a. 2. 1) Sinnebildlig. — 2) *S-a böcker*, böcker, som innefatta hufvudgrunderna för en religionsbekännelse.

SYMBOLISKT, sym'bäl'iskt, adv. Sinnebildligt.

SYMPONI, sym'foni, f. 3. (grek.) Tonstycke för en hel orkester, bestående af flera satser. [Simf—, Symph—]

SYMMETRI, --tri, f. 3. (grek.) Den ordning, som består i delars likhet eller motsvarighet på ömse sidor om en medellinia. Jemnått.

SYMMETRISK, a. 2. Som har symmetri; afpassad efter ett riktigt förhållande mellan delarna och det hela.

SYMPATETISK, a. 2. 1) Som har eller frambringa lika eller liknande känslor. — 2) Som utöfvar inflytelse; verkar på ett allägsel föremål, utan att sättet, huru detta sker, eller medlet, hvarigenom det sker, lätteligen kan märkas eller

förklaras. *S. kur*, sådan slags sjukdomskur, som ej sker genom inverkan af medicamenter eller andra allmänt bekanta botemedel, utan genom en förmodad hemlighetsfull kraft hos vissa kroppar, vare sig de komma i omedelbar beröring med den sjuke eller icke. [-thet-]

SYMPATI, sym'pati, f. 3. (grek.) 1) Inbördes hemlig öfverensstämmelse mellan särskilda väsenden eller ting i naturen. Medkänsla, Deltagande. — 2) Förmodad hemlig kraft hos vissa kroppar att verka på andra. [Symphati.]

SYMPATIKUR, sym'pati'kür, m. 3. Se *Sympatetisk kur*.

SYMPATISERA, v. n. 1. Öfverensstämma i känslor och böjelser. [-thi-]

SYMPTOM, sym'ptom, m. 3. (grek.) Tecken, förbud, isynnerhet i sjukdom. — Skrifves äfv. *Symptom*.

SYMPTOMATISK, a. 2. Som tillhör eller har afseende på en sjukdoms kännetecken. — Skrifves äfv. *Symptomatisk*.

SYN, f. 3. 1) (utan plur.) Förnimmelse af ett yttre föremål genom synsinnet. *Få s. på något*. *S-en sker på det sätt, att det runda ögat, med sina vätskor, verkar såsom ett konvex syn-glas*. *Förvända s-en*, se *Förvända*. — 2) (utan plur.) Det af människans fem yttre sinnen, hvarigenom hon uppfattar bilden af yttre föremål. *Ha god, dålig s.* *Ha fel på s-en*. *För-lora, återfå s-en*. *Min s. när icke så långt, jag kan ej se så långt bort*. — *Syn*. Synsinne, Synförmåga, Synkraft. — 3) a) Något som ses. *En skön, sorglig s.* *Se en s. i drömmen*. — *Syn*. Anblick, Företeelse, Åsyn. — b) *Se Andosyn*. *S-er och uppenbarelser*. *Se i s-e*, hafva syner. — 4) (utan plur.) Utseende, utvortes sken. *Det bär s. för saga*, se *Saga*. *För s. skull*, för att genom skenet, utseendet villä andras omdöme. — 5) (utan plur.; fam.) Ansigte. *Se någon i s-en*. *Slå i s-en, midt i s-en*. *Lång i s-en*, som har långt ansigte; (fam.) snopen. *Såga en något i s-en*, rent ut. *Skratta en midt upp i s-en*, skratta åt någon uppenbart, så att han ser det. — 6) Besigtning. *Hålla s.* — Bildar sammansättningar som Skogssyn, Husesyn, Hårads-, Boställs-, Riddarsyn, m. fl.

SYNSA, v. a. 1. Se *Besigtiga*. — *S-s*, v. dep. 1) Förete sig för synsinnet; blifva sedd, blifva synlig, visa sig; kunna ses. *En meteor syntes*. *Redan syntes tornen*. *En komel har synt*. *Stottet synes ej härifrån*. *Glädjen syntes i hans ögon*. *S. till*, visa sig, låta se sig. *Det syntes ingen fiende till*. — 2) Hafva eller gifva sig utseende af. *Han tog det för hvad det syntes*. *Han vill s. lärd, vitt*. — 3) (fig.) Framträda öppet, uppenbart, i dagen; vara eller blifva bemärkt. *Han vill gerna skjuta andra framför sig, utan att sjelf s.* *Han gör det blott, för att s.* — 4) Tyckas. *Han synes vara en god man*. *Hvad synes er derom?* *Som mig synes, är bäst att låta bli*. *Så synes honom ock*. *Det synes som han ej mer skulle tänka derpå*. *Det synes mig godt*. *Som honom godt synes*, efter hans godfinnande. — *Syn*. Tyckas, Förefalla, Förekomma. — 5) Inses. *Häraf synes, att...*

SYNAGOGA, --goga, f. 1. (grek.) 1) Judeförsamling. — 2) Tempel, byggnad, sal för judisk gudstjänst.

SYNANDE, n. 4. Besigtigande.

SYNAS, se under *Syna*.

SYNAXEL, sy'n-ax'l, m. 2. pl. — *axlar*. (opt.)

Den raka linie, som man tänker sig dragen ifrån ett föremål midt igenom hornbinnan, pupillen, kristall-linsen och glasvåtskan i ögat till det ställe af näthinna, der föremålet tydligt afbildar sig.

SYNBAR, synbår, a. 2. 1) Som kan ses. — *Syn.* Se *Synlig*. — 2) Tydlig, uppenbar.

SYNBARHET, f. 3. Egenskapen att kunna synas. — *Syn.* Se *Synlighet*.

SYNBARLIG, a. 2. Uppenbar, ögonskenlig, tydlig.

SYNBARLIGEN, adv. 1) Såsom kan ses, ögonskenligen. *Han är s. rädd.* — 2) Såsom kan inses, ögonskenligen, uppenbart. *Detta påstående är s. falskt.*

SYNBART, adv. Se *Synbarligen*, 1.

SYNBILD, m. 3. Den bild af ett yttre föremål, som afspeglar sig i ögat.

SYND, f. 3. 1) Hvarje afvikelse från Guds vilja eller lag. *Begå s. Bekanna sina s-er. Lida för en annans s-er.* — 2) (fam.) a) Orätt. *Det är s. att slå honom, att säga så. Det vore s. att klaga. Båd s. och skam, högst klandervärd.* — b) Säges om någon, som förtjenar medlidande, eller om något beklagligt. *Det är s. om honom, han är att beklaga. Tycka s. om, ömka. Det är s., att du ej kommit förr.*

SYNDA, v. n. 1. 1) Bryta mot Guds vilja eller lag. *S. mot Gud.* — 2) (fam.) Förbryta sig (emot människor); förse sig. *S. mot någon. Hvari har jag s-t? — Syndande, n. 4.*

SYNDABEKÄNNELSE, f. 3. Bekännelse af synd.

SYNDABOCK, m. 2. 1) Bock, som hos Hebreerna offrades till försoning för folkets synder. — 2) (fig. fam.) En, som får lida för andras fel.

SYNDABOT, syndabót, m. sing. Sinnesförbättring, verkad genom erkännande af synden, jemte ånger och försäts att omvända sig till det goda.

SYNDABÖRDA, f. 1. (i kyrklig stil) Många och svåra synder.

SYNDAFALL, n. 3. 1) (enligt bibeln) *S-el*, den första synden, som Adam och Eva begingo derigenom, att de åto af det förbudna trädet. — 2) Hvarje människas första fall ur oskuldens tillstånd.

SYNDAFLOD, m. 3. 1) *S-en*, den allmänna flod, som, enligt bibeln, vid Noachs tid, till straff för människornas synder, fördränkte nästan hela människoslägtet. — 2) (fam.) Ovanligt stor öfversvämning; förfärligt och långvarigt regnande.

Anm. Ordet *Syndafloed* är egentligen en felaktig tolkning, tillkommen genom miss-skrifning eller tryckfel. Luthers bibelöfversättning har på alla ställen *Sindfluth* ell. *Sinfuth*, d. v. s. en stor och långvarig flod ell. öfversvämning.

SYNDAFÖRLÅTELSE, f. 3. Förlåtelse för synd; syndens aflåtelse. — *Syn.* Afönsning, Aflat.

SYNDAMÄTT, n. 5. Mängd af synder. *Hans s. är fullt*, han är mogen för straff.

SYNDAOFFER, se *Syndoffer*.

SYNDAPALT, m. 2. (fam.) Stackare.

SYNDAPENNING, m. 2. Vinst, erhållen genom synd.

SYNDARE, m. 3. 1) En, som syndar eller har syndat. — 2) En, som förer en syndig vandel.

SYNDAREGISTER, -- regist'r, n. 3. Den förteckning på hvarje människas synder, som man föreställer sig hållas af Gud eller någon af hans englar.

SYNDASKULD, f. 3. Den skuld, hvori en människa genom sina synder anses stå hos Gud.

SYNDASTRAFF, n. 3. Det straff, människan är värd för sina synder.

SYNDASÖMN, m. sing. Människans fullkomliga öfverlåtelse åt synden utan samvetsagg och ånger.

SYNDATRÄL, m. 2. Människa, som är träl under synden, d. v. s. dervid är van och derifrån ej kan afhålla sig.

SYNDAVANA, f. 1. Vana att synda.

SYNDAVÄG, m. 2. (fig.) Den till förderfvet ledande väg, syndaren beträder, d. v. s. hans syndiga vandel.

SYNDEFRI, a. 2. neutr. — *frött*. Fri för synd, utan synd. — *Syn.* Syndlös, Skuldlös. — *Syndfrihet*, f. 3. — *Syndfrött*, adv.

SYNDFULL, a. 2. Full af synd, mycket syndig.

SYNDIG, a. 2. 1) Behäftad med synd, skyldig till synd, behågen för synd. *Jag fallig, s. människa.* — 2) Innefattande synd, stridande mot Guds lag och vilja. *Det är s-t att ohejla sabbaten.*

SYNDIGHET, f. 3. Egenskapen att vara syndig.

SYNDIGT, adv. På ett syndigt sätt, i synd. *Lefva s.*

SYNDIKUSS, syndikuss, m. pl. *syndici*. (grek.) Ombudsman för ett samfund eller skrå.

SYNDLÖS, a. 2. Se *Syndfri*. — *Syndlös-het*, f. 3. — *Syndlöst*, adv.

SYNDOFFER, n. 3. (hos Hebreerna) Offer till försoning för synder, för hvilka intet borgerligt straff fanns stadgådt.

SYNDPENNING, se *Syndapenning*.

SYNE, se *Syn*.

SYNEDOM, m. 2. Synerätts dom, utslag.

SYNEFÖRRÄTTNING, f. 2. Förrättning, då laga syn hålles.

SYNEINSTRUMENT, syneinstrum'nt, n. 3. Det protokoll, som af synerätt vid laga syn hålles.

SYNEKDOKE, syneckdökä, f. 3. (grek.) Retorisk figur, då man nämner det mindre för det större, delen för det hela, arten för släktet m. m., eller tvärtom. [*Synecdoche*.]

SYNEMÄN, m. 3. pl. Ledamöterna af en synerätt.

SYNERÄTT, m. 3. Tillfälligt förordnad rätt i och för verkställandet af laga syn.

SYNFÄLT, n. 3. Rymd, som man på en gång öfverser, vare sig med blotta ögat eller med tab, o. s. v.

SYNFÖRMÅGA, f. sing. Förmågan att se. — *Syn.* *Syn*, *Synsinne*.

SYNGENESIA, syngenesi'a, f. sing. Nittonde klassen af Linnés växtsystem, innefattande samkånade växter, d. v. s. sådana som hafva ståndarne sammanvuxna med knapparna.

SYNGLAS, n. 3. Slipadt glas, antingen konvext, som förstörar föremålen (Kikare, Tub), eller konkavt, som förminskar och flyttar dem närmare till ögat (Mikroskop).

SYNGRÄNS, m. 3. Se *Horisont*.

SYNING, f. 2. I. Handlingen, då man syr. — *Syn.* Sömnad, Söm.

SYNING, f. 2. II. Besigtning. — *Ss.* *S-sat-test*, -skostnad.

SYNINGSMÄN, se *Synemän*.

SYNKRAFT, f. 3. 1) Se *Synförmåga*. — 2) Synförmågans olika styrka hos olika individer.

SYNKRETISM, synkretis'm, m. 3. (grek.) Förening af stridiga religionspartier. [-cret-]

SYNKRETIST, synkretis't, m. 3. (grek.) En, som söker förena stridiga religionspartier. [-cret-]

SYNKRETS, m. 2. 1) Den rymd, som kan öfverskådas ifrån en viss ståndpunkt. Se äfv. *Synfall* och *Horisont*. — 2) (fig.) Vidden af en persons vetande med deraf betingad grad af ömdömesförmåga.

SYNLIG, a. 2. Som kan ses, för ögat uppenbar. *S-a föremål. I s. måtto*, på synligt sätt. *Han var ej s. på balen*, ej der närvarande. — *Syn.* Synbar, Märkbar.

SYNLIGEN, adv. Synbart, i synlig måtto.

SYNLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara synlig. — *Syn.* Synbarhet, Märkbarhet.

SYNLINIE, synlin'je, f. 3. Den raka linie, i hvilken man med ett optiskt instrument sigter på ett föremål, som skall mätas.

SYNNERHET, f. oböjl. (af gamla ordet *Sund*, del) *I s.*, särskilt; framför allt. *Alla i gemen och hvar och en i s.* *Han är i s. mycket rik. I s. som*, helst som. *I s. som han var rik.* — Man skrifer äfv. allmänt *Synnerhet*. — *Syn.* Synnerligen, Särdeles, Förnämligast, Framför allt, I främsta rummet, Hufvudsakligen.

SYNNERLIG, a. 2. (af gamla ordet *Sund*, del) Särskilt. *I någon s. händelse. I något s-t fall. Saken förtjenar s. uppmärksamhet*, stor uppmärksamhet. *Ej s.*, ej stor, ej mycken, måttlig.

SYNNERLIGEN, adv. Särdeles. *S. vacker. Ej s.*, ej mycket. *S. som*, helst som. *Samt och s.*, allesammans.

SYNNERV, syn-närrv, m. 3. Nerv, som utgår ifrån hjernan, en till hvardera ögat.

SYNNÄT, syn-nät, n. 3. Se *Näthinna*.

SYNOD, -öd, m. 3. (grek. *Synodos*) Prestmöte.

SYNODAL, --äl, m. 2. Som angår prestmöte.

SYNODISK, a. 2. (grek.) *S. månad*, tiden ifrån en fullmåne till den nästa, eller 29 dagar, 12 timmar, 44 minuter, 3 sekunder.

SYNONYM, synäny'm, a. 2. (grek.) Liktydig. — *S. m. 5.* Liktydigt ord.

SYNONYMI, synäny'mi, f. 3. Liktydighet.

SYNPUNKT, m. 3. 1) Ställe, hvartil man med synsinnet uppfattar något, t. ex. en trakt. — 2) (fig.) Olika sätt att uppfatta och bedöma saker och ting. *Se en sak ur rätta s-en*, rätt bedöma den.

SYNRÄND, f. 3. Se *Horisont*.

SYNSINNE, n. 4. Se *Syn*, 2.

SYNTAKTISK, syntaktisk, a. 2. Till syntaxen hörande. *S-t fel*, emot syntaxens regler. [-tact-]

SYNTAX, syntax, f. 3. (enot. *Syntaxis*; gram.) Läran om ordens sammanbindande till satser och meningar, Ordfoinglära.

SYNTETISK, syntetisk, a. 2. (af grek. *Synthesis*, sammansättning) Som förbinder ett för medvetandet gifvet mångfaldigt till enhet. *S. sats*, hvars predikat icke innehålls i subjektet, utan är dermed på annat sätt förknippadt. [-thet-]

SYNYIDD, f. 3. Se *Synkrets*.

SYNVILLA, f. 1. Det slags sinnevilla, då man med synsinnet oriktigt uppfattar ett föremål, eller tycker sig se något, som man icke ser.

SYNVINKEL, m. 2. pl. — *vinklar*. Den vinkel, som uppkommer, då man ifrån yttersta ändarna af ett föremål, hvarpå synen är riktad, drager rätta linier till ögat.

SYNVÄNDNING, f. 2. Förvändning af synen.

SYNVÄRD, a. 2. Som förtjenar att ses.

SYNAL, f. 2. Nål, som begagnas till sömnad, förfärdigad af dragen jern- eller ståltråd, med

ett öga i öfra ändan, hvarigenom sytråden drages, och af olika storlek.

SYNÄLSMAKÄRE, m. 3. Handverkare, som tillverkar synålar.

SYPHILIS, syphilis, f. sing. (gr.) Veneriska sjukan.

SYPHILISTISK, a. 2. Till veneriska sjukan hörande; dermed behäftad.

SYPUNG, m. 2. Pung att förvara sysaker uti.

SYRA, f. 1. 1) Egenskap att vara sur; något surt, surt ämne, sur vätska; sur smak. *S. hos frukt. S. i bröd. En behaglig s.* — 2) (kem.) Ämne, mättadt med syre, så att det har sur smak och rodnar blå vätskafter (Syresyra). Äfven: Förening af väte med chlor, brom, jod eller fluor (Vätesyra). Äfven: Förening af svafvel med vissa metalloider och metaller (Svafva ell. Sulfid). — 3) Kall fuktighet i jorden. — 4) (bot.) Örtslägtet Rumex.

SYRA, v. n. 1. Blifva sur. — *Syrande*, n. 4. o. *Syrning*, f. 2.

SYRE, n. sing. (kem.) Enkelt vägbart ämne, som endast kan lös i gasform, utan färg, lukt eller smak, vid hvarje förbränning närvarande och ett vilkor för människans och djurens andedragt.

SYREHALTIG, a. 2. (kem.) Som håller syre.

SYREN, -én, f. 3. (bot.) Bekant blombuske i trädgårdar. *Syringa vulgaris*. — *Ss.* *S-buske*, -träd.

SYRESALT, n. 3. (kem.) Förening emellan en syresyra och en metalloxid.

SYRESYRA, f. 1. Syra, bildad af syre.

SYRGAS, syrgäs, m. 3. Se *Syre*.

SYRING, m. 2. Bred ring af jern eller mesing, som sättes om midten af fingret, vid viss slags sömnad.

SYRINX, syrinngks, m. 3. Se *Herdeslöjt*.

SYRISKA, f. 1. Se *Gräsiska*.

SYRLIG, a. 2. Något sur.

SYRLIGHET, f. 3. 1) Egenskapen att vara syrlig. — 2) (kem.) Lägre gradation af syra.

SYRMÄSK, m. 2. 1) Mask, som alstras i sura ämnen. — 2) Ett slags skorpdjur af Jernfötternas. *Oniscus entomon*.

SYRSALT, n. 3. (kem.) 1) Se *Syresalt*. — 2) Oxalsyradt kall, äfven kalladt Oxalsalt (*Sai aceto-selle*).

SYRSÄLTA, f. 1. ell. **SYRSÄLTING**, m. 2. Se *Harsyra*.

SYRSÄTTA, v. a. 2. (böjes som *Sätta*; kem.) Förener med syre. — *Syn.* Oxidera. — *Syrsalt*, part. pass.

SYRSÄTTNING, f. 2. (kem.) Förening med syre.

SYRTUT, syrtüt, m. 3. (fr. *Surtout*) 1) Öfverrock. — 2) Se *Bordsyrtut*.

SYRUP, se *Sirap*.

SÝSILKE, n. 4. Det tvinnade silke, som isynnerhet användes till söm och brodering.

SYSKOLA, f. 1. Ställe, der flickor undervisas i allt slags sömnad.

SYSKON, n. 3. *Syskon* kallas de, som äro födde af samma föräldrar. Se f. ö. *Halfsyskon* och *Hetsyskon*.

SYSKONBARN, n. 3. Så kallas personer, då den enes far eller mor är syskon till någon af den andres föräldrar.

SYSKONBYTE, n. 4. Händelsen, då tvenne

syskon i en familj gifta sig med tvänne syskon i en annan familj.

SYSKONSÄNG, f. 2. För tillfället redd bädd på golvet, der män och qvinnor hvilat öfver natten ofklädda. *Bädda s. Ligga i s.*

SYSKONTYCKE, n. 4. Likhet i utseende, sådan som plågar finnas emellan syskon.

SYSKRIN, n. 5. Skrin, hvori sysaker förvaras.

SYSELLÖS, se *Syslös*.

SYSSELSÄTTA, v. a. 2. (höjes som *Sätta*) Gifva att förrättat, att tänka på, att underhålla eller roa sig med. *S. en med något. Jag vet ej, hvarmed jag skall s. honom. — S. sig, v. r. S. sig med, hafva göromål, förrättning för sig, arbeta, tänka på. — Syn. Halva för händer, Förebäva, Arbeta på, Befatta sig med. — Sys-selsatt, part. pass. Stadd i göromål, förrättning, upptagen af sysslor. Vara mycket s. — Syn. (Starkt s.) Begripen i, Begräfen i, Beckad fast vid. — Sysseisättande, n. 4. [Sysso —.]*

SYSSELSÄTTNING, f. 2. 1) Handlingen, då man sysseisätter sig med något. — 2) Göromål, förrättning. *Sakna s. — Syn. Se Göromål. [Sysso —.]*

SYSSLA, v. n. 1. Förrätta, göra. *Hafva något att s. — Sysstlande, n. 4.*

SYSSLA, f. 1. (af gamla verbet *Syta*, sköta) 1) Göromål. Säges mest i fråga om sådana, som förefalla i ett hus, helst som förrättas af tjenstehjon. *Husliga s-lor. Oförtruten i sina s-lor. — Syn. Se Göromål. — 2) Tjenst, embete. Hafva en god s. Vara utan s. — Syn. Se Tjenst.*

SYSSLING, c. 2. *S-ar* kallas i lagen: faders hel- eller halfbroders och moders hel- eller halfbroders barn.

SYSSLÖS, a. 2. Utan sysseisättning. — *Sysstlöst, adv.*

SYSSLÖSHET, f. 3. Brist på sysseisättning.

SYSSLOMAN, m. 3. pl. — *män*. Person, som sköter göromålen för en stiftelse, en kyrka o. s. v. eller i en konkurs.

SYSSLOMANSKAP, n. 3. o. 3. En sysseisömans befattning.

SYSTEM, system, n. 5. (gr.) 1) (i allmänhet) Ett af flera delar eller stycken bestående helt. — 2) Sammanfattning af flera särskilda delar, som verka till samma resultat. — 3) Plan, hvarefter man handlar, verkar, arbetar. — 4) Se *Läro-system*. — 5) (i naturhistorien) Naturföremålets sammanställning efter deras likhet och släktkap. — 6) Se *Notsystem*.

SYSTEMATISERA, v. a. 1. Ordna eller sammanställa till system, bringa till vetenskapligt sammanhang. — *Systematiserande, n. 4. o. Systematisering, f. 2.*

SYSTEMATISK, a. 2. 1) Ordnad, uppställd i system, vetenskapligt ordnad. — 2) Planmessig.

SYSTEMATISKT, adv. På ett systematiskt sätt; i, med system.

SYSTER, syst'r, f. 2. pl. *sysstrar*. 1) Qvinna, född af samma föräldrar som en annan (Köttslig syster, Helsyster), eller blott af samma far eller samma mor (Halfsyster.) — 2) Benämning, som medlemmarne af vissa qvinnliga samfund, isynnerhet andliga, gifva hvarandra. Deraf *Klostersisters*. — 3) Förtrolig benämning, som gifves fruntimmer, af närmare bekanta. I denna bem. föräldrads. *Hjertans s., mig nu lyster, &c.*

SYSTERBARN, n. 5. Den, som är född af ens syster.

SYSTERDOTTER, f. 2. pl. — *döttrar*. Dotter af ens syster.

SYSTERKAKA, f. 1. Ett slags äggkaka.

SYSTERLIG, a. 2. Som utmärker eller bör utmärka bröder. *S. kärlek.*

SYSTERLIGEN, **SYSTERLIGT**, adv. Såsom en syster eller sysstrar; med systerlig kärlek.

SYSTERLOTT, m. 3. En systers lott vid arfskifte (efter äldre lag: hälften mot broder). (Fig. fam.) *Få s-en, minsta delen.*

SYSTERSKÅL, f. 2. *Dricka s.*, tömma ett glas till bestående af öfverenskommelsen att hädanefter kalla hvarandra »syster» eller »du».

SYSTERSON, m. 3. pl. — *söner*. Son af ens syster.

SYTRÅD, m. sing. Tråd, som begagnas till sömnad.

SYTÅG, n. 5. (skepp.) En surrning emellan ett öga eller en kaus i ett tåg och en dylik i ett annat.

SÅ, adv. I. Betecknar: 1) Sätt. På det sättet. *Det förhåller sig s. Han ser ej s. ut. S. har jag gjort. S. är det. Om s. är. Gör s. Må s. vara. Må s. ske. S. går det. Är det s.? S. är det ej med mig. Hvarföre s.? Jag ville, att s. vore. Gör s., som jag sagt. Den s. kallade. S. och s., på något visst sätt, på det sättet. Han gjorde s. och s. S. och s., s. der, temmeligen, midt emellan, icke rätt bra, t. ex.: *Hans helsa är s. der. S. här, på detta sättet. Huru s.? Hvarföre det? Och s. vidare, och vidare på samma sätt. — 2) Likhet, jämförelse, grad. På lika sätt, lika, likaså; till den grad, till hvilken grad; mycket. Som han lefvat, s. dog han. Han är s. gammal som jag. Som herren är, s. är drängen. S. angeläget det är all... , s. nödigt är det ock, all... Ej hälften s. lång. S. långt, s. vida. S. länge. S. väl (ell. blott *Så*) stora som små. Intel större än s. S. och s. mycket, säges, för att uttrycka någon viss myckenhet. S. och s. lång, af en viss längd. S. här (der) stor, af denna storhet. *Slå s., att han känner det, till den grad, att &c. Gå ej s., att ni blir trötta. Skrik inte s. Han är s. otacksam, att han nekar. S. aldeles, till den grad fullkomligt, t. ex.: Han blef s. aldeles slagen, all... Var s. god, haf den godheten. Du kan inte tro, s. elak han är, huru elak &c. Det är s. ljust att älska, mycket ljust, &c. Han är ej just s. nöjd, ej synnerligen n. Tiden är s. kort, mycket kort. Icke hafva s. orätt, nästan rätt. S. när, nära nog, icke långt ifrån, t. ex.: Han hade s. när brutit halsen af sig. Något s. när, nästan, temmeligen, nägorlunda. S. när som, utom, t. ex.: Alla s. när som han. — 3) Ordning. Derefter, derpå. Först veerade Valdemar; sedan Magnus Ladulås; s. Birger. — 4) Förundran, öfverraskning, tvifvel, ironi o. s. v., i fortsättningen af ett samtal. S. att ni då ändtligen medgifver ert misstag. Han har bedragit mig två gånger, och s. talar han om all... S. att han fått sig en arving! S. att ni då inte vill? ell. S. ni vill då inte? — 5) Brukas såsom svar på en annans tal, för att beteckna någon viss deraf föranledd känsla eller sinnesrörelse. Uttalas i detta fall *Så* och bör äfven så skrivas. *Han talar illa om er. Så!* — Ja så (med tonvigt på *så*) svaras i mera likgiltigt ton. Inleder äfven ofta en fråga, som står i sammanhang med hvad en annan yttrat, eller hvad man inhämtat, och uttrycker dervid ganska skilj-***

aktiga känslor, t. ex.: *Ja s., han har kommit nu? Ja s., du vill inte? Ja s., du vill ha stryk? Ja s., du är en sådan ulspegel? — Ja s. (tonvigast och uthållning på *ja*), uttrycker en viss grad af likgiltigt förväning, undran, o. s. v. — 6) S. ell. se s., säges äfven, för att påkalla uppmärksamhet på ett föremål. *S., nu regnar det! S., nu är det gjort. Se s., nu är det nog. — Konj. Betecknar: 1) Följd, eftertsats. Gör det, s. får du lefva. Om han vill, s. kan han. — 2) Medgifvande. S. farligt det var, kom han dock lyckligt derifrån, ehuru farligt &c. S. många de än äro, ehuru många &c. S. ock, äfven, också, t. ex.: *Vi köra fort, men s. är det ock långt fram. Det är vackra saker, men s. kosta de ock mycket. — S. att, konj. På det att, för att. Skynda dig, s. att det snart blir slut. — S. framt ell. S. vida, konj. Om, derest. S. framt han är försigtig, lyckas han nog. Jag bifaller, s. vida äfven han gör det. — S. snart ell. S. snart som, genast då. S. snart han kommer, skola vi följå å.***

SÅ, pron. II. Lemning af det forndna pronomen *Sa*, den. Bibehåller sig ännu i talesätten: *I s. mälto, på det sättet, i det afseendet. I s. fall, i det fallet.*

SÅ, v. a. 2. III. 1) På förnt tillredd jord utströ sådeskorn eller frön, att de må uppväxa och gifva skörd. *S. såd, hecra, våg. S. roffro, morroffro.* — Har till objekt äfven sjelfva jorden, som besås, t. ex.: *S. en åker, ett land. — Åkern sår sig sjelf med ogräs, ogräset växer der af sig sjelft.* (Ordspr.) *Som man sår, får man skära, hvar och en får uppbara följden af sina gerningar. S. om, så änyo. S. ut, se Utså. — 2) (fig.) Utsprida; implanta. S. tvedrägt. De frön till dygd, han sät i min själ. S. ut, se Utså. — Säende, n. 4.*

SÅ, m. 2. IV. 1) Större öppet lagkär, att deri förvara vatten eller dricka, upplif med tvänne öppningar, en på hvardera sidan, att derigenom träda en stång, hvarmedelst det af tvänne personer kan bäras på axlarna. *En s. full. En s. vatten. — 2) Hvad som deruti innehåles. En hel s. gick åt.*

SÄCKER, se *Socker*.

SÅD, n. 3. (af *Sjuda*) Se *Spad*.

SÅDAN, så'dann, a. 2. (af *Så* och *Dann* ell. *Dan*, t. gethan, danad, gjord) *Så* beskaffad. *S. som han är. S-a djur. S-t folk. S-a äro människorna. S. är jag. På s-t sätt. En man s. som han. S. dum människa!* hvilken dum m.! *Svaret var s-t, all... Mustigt gräs, s-t som växer på &c. Säges stundom i en viss föraktlig ton, t. ex.: En s. kofsa som hon. En s. lymmel som du. En s. der öze. — Brukas ofta absolut eller substantivt, t. ex.: *S-t duger ej. Han är ej en s. som du tror. Aldrig har jag hört s-t. S-a som nu nyttjas. Och s-t vid straff lag förmår. — S. den är, s-t det är, säges om något medelmåttigt, dåligt, t. ex.: Han har skrivit en bok, s. den är. — Syn. Dylig, Slik.**

SÄDBRÖD, n. 5. Bröd af sädor.

SÄDD, m. 3. 1) Säning. — 2) Utsädd säd, utsädda frön.

SÄDIG, a. 2. Full af säror.

SÄDOR, f. 1. pl. Kli, örenlighet, som siktas bort ifrån mjöl.

SÄDSTEN, m. 2. Ett slags asbest.

SÄFRA, **SÄFVA**, **SÄFVEL**, m. fl., se *Soфра*, &c.

SÄG, f. 2. Skärande verktyg, hvarmed trä m. m. skäres, bestående af ett på ena sidan med hvassa tänder försedd blad af jern, insatt i en dertill passande ram. *S-ar äro af flera slag och olika storlek. Se f. 5. Stock-, Klo-, Panel-, Stick-, Cirkel-, Vallensåg, m. fl. — S. S-formig, -lik.*

SÄGA, v. a. 1. Med såg skära. *S. en stock, ett bråde. S. på längden, på tvären. S. midt i tu. S. till bräder, plankor. S. af, börl, se Afsåga, Bortsåga. — Sägande, n. 4.*

SÄGARE, m. 3. En, som sågar.

SÄGARLÖN, f. 3. Afgift för sågning.

SÄGARM, m. 2. Arm af en såg.

SÄGBAK, m. 2. Första, på ena sidan runda brädet, som sägas af en stock.

SÄGBLAD, n. 3. Det tandade jernet på en såg.

SÄGBLOCK, n. 5. Se *Sågstock*.

SÄGBOCK, m. 2. Tvärbock, hvarpå t. ex. ved sägas.

SÄGBRÄDE, n. 4. Sågdåd bråde.

SÄGBÄNK, m. 2. De tvänne långa träen i ett sågverk, hvarpå stocken, som skall sägas, hvilat under sågningen.

SÄGFIL, m. 2. Ett slags fil, som brukas till uppskärning och skärpning af tänderna på sågblad.

SÄGFISK, m. 2. Se *Såghaj*.

SÄGFLUGA, f. 1. Se *Sågsteckel*.

SÄGFRAT, n. sing. Afallet vid sågning.

SÄGHJ, m. 2. Fisk af Hajslägget, 12 till 15 fot lång, med öfra kälen utdragen i ett svärdlikt ben, ofta öfver 2 alnar långt och i begge kanterna väpnadt med mer än 30 tänder, en tum långa. *Squalus Pristiis cil. Pristiis antiquorum.*

SÄGKÄNTAD, a. 2. Med tänder i kanten liksom en såg.

SÄGMSKIN, --sch'n, m. 3. Särskilt maskin, hvarmed sågning vid flera arbeten verkställes.

SÄGMUSKEL, m. 3. pl. — *muskler*. (anat.) Sågformig muskel.

SÄGQVARN, f. 2. Se *Sågverk*.

SÄGRAM, m. 2. Träram, hvori bladet på en brädsåg är infaltadt.

SÄGSNITT, n. 5. Skärning af en såg.

SÄGSPÅN, f. o. n. pl. — *spån* och *spån*. Spån, som faller vid sågning. — *S. m.* (kollektivt) Se *Sågfrat*.

SÄGSTECKEL, m. 2. pl. — *steklar*. Ett insektslägte af Steklarna, med dubbla sågliga ägg-läggingsrör. Tenthredo.

SÄGSTOCK, m. 2. Stock, som skall sägas sönder till bräder eller plankor.

SÄGSTÄLLNING, f. 2. Ställningen till en handsåg.

SÄGTAND, f. 3. pl. — *tänder*. Tand eller udd i kanten på ett sågblad.

SÄGTANDAD, a. 2. Tandad i kanten, likt en såg.

SÄGTIMMER, n. sing. Timmer till sågning.

SÄGVAGN, m. 2. Se *Sågbänk*.

SÄGVERK, n. 5. 1) Ett merendels med vatten drivet quarnverk, hvarmed stockar sönder-sågas till plankor, bräder, ribbor, lätker, m. m. — 2) (fortif.) Utanverk, som består af flera än två tenaljer.

SÄGVERKBATTERI, ----ri', n. 3. Ett slags batteri.

SÅLA, f. 1. Se *Sula*, f.

SÅLA, v. a. 1. Se *Sula*, v. a.

SÅLA, v. a. 1. (pop.) Kasta, slänga.
SÅLEDES, så lédass, adv. (af *Så* och *Led*, sätt) På det sättet. *Gör s.* — *Syn.* *Så*, *Sålunda*. — *Konj.* Till följe deraf, följaktligen. *Han visste det ej, och s. är han utan skuld.* — *Syn.* Alltså, Fördensskull, Ithy, Thy, Då, Derföre, Följaktligen, Sålunda.

SÅLL, n. 5. Redskap, genomborradt med små hål, hvarigenom en mängd större och mindre kroppar eller delar skiljas ifrån hvarandra.

SÅLLA, v. a. 1. Låta gå genom såll, rensa med såll. *S. bört, från, år, se Fränsälla.* *S. om, sålla ånyo.* *S. ut, se Utsälla.* *S. öfver, se Öfverströ.* — *Sällande*, n. 4.

SÅLLARE, m. 5. En, som sållar.

SÅLLMAKARE, m. 5. En, som gör och försäljer såll.

SÅLLNING, f. 2. Handlingen, då man sållar.

SÅLLÄDER, se *Sulläder*.

SÅLUNDA, så lunnada, adv. o. konj. (af *Så* och gamla ordet *Lund*, sätt). *Se Således*.

SÅMEDELST, så med'lst, adv. Genom detta medel.

SÅNG, m. 5. 1) Sjungande, sjungning. *Under s-en i kyrkan. Spel och s.* Sages äfv. om fåglar. *Näktergalens s.* — Bildar åtskilliga sammansättningar, såsom: Kyrkosång, Psalmsång, Teatersång, Fågelsång, m. fl. — 2) a) Lyriskt qvåde, stycke för sång. *Anacreons s-er. Andeliga s-er. Samling af s-er.* — b) Melodi dertill. — 3) *S-en* brukas ofta i st. f. Poesi, Skaldekonst. *S-ens höga gåfva*.

SÅNGANFÖRARE, m. 5. Den, som anförer mångstämmig sång.

SÅNGARE, m. 5. 1) En, som sjunger. *Stogens s.*, fåglar. — 2) Person, öfivad i sångkonsten. — 3) *Se Kantor*. — 4) Skald, poet. — 5) Sångfågel.

SÅNGARESLÄGTET, n. sing. def. Slägte af Gångfåglarna, som innefattar Europas utmärktaste sångfåglar. *Sylvia*.

SÅNGARINNA, f. 1. *Se Sångerska*.

SÅNGBÄR, a. 2. Passande för sång, lätt att sjunga. — *Sångbarhet*, f. 5.

SÅNGBOK, f. 5. pl. — böcker. Bok, som innehåller en samling af sånger.

SÅNGBOTEN, m. 2. pl. — bottnar. *Se Resonansbotten*.

SÅNGBRÅDE, n. 4. *Se Resonansbotten*.

SÅNGERSKA, f. 1. 1) Qvinna, som sjunger eller är öfivad i konsten att sjunga. — 2) Poetissa, skaldinna. — 3) *Se Näktergal*, 3.

SÅNGFÅGEL, m. 2. pl. — fåglar. Fågel, som kan sjunga.

SÅNGGUDINNA, f. 1. (mytol.) Gudinna, som beskyddade någon af de sköna konsterna eller någon vetenskap. *S-norna voro nio, äfven kallade Muser, Sångmör*.

SÅNGKONST, f. 3. Den konst, som lär att sjunga musikaliskt-estetiskt riktigt och skönt.

SÅNGKÖR, så ngkör, m. 5. *Se Kör*.

SÅNGKÖR, så ngkör, m. 5. *Se Kör*.

SÅNGLÄRARE ell. SÅNGMÄSTARE, m. 5. Lärare i sång.

SÅNGLÄRKA, f. 1. En art Lärka, den hvarje år till Norden först indflyttande af alla sångfåglar. *Alauda arvensis*.

SÅNGMÖ, f. 5. pl. — mör. *Se Sånggudinna*.

SÅNGRÖST, f. 3. Röst, med ascende på dess tjénlighet till sång. *God, dålig s.*

SÅNGSKOLA, f. 1. Undervisningsanstalt för sång.

SÅNGSPEL, n. 5. Skådespel med sång.

SÅNGSTYCKE, n. 4. Skaldestycke för sång.

SÅNGSTÄMMA, f. 1. 1) *Se Sångrost*. — 2)

Det parti af flerstämmig musik, som är satt för sång.

SÅNGSVAN, m. 2. o. f. 1. 1) En art af Svannor, 4 fot 9 tum lång, med hvit fjäderbeklädnad, stark och klingande sång. *Cygnus musicus*. Kallas äfv. *Vild Swan*. — 2) (fig.) Skald, sångare.

SÅNGTIMME, m. 2. pl. — timmar. Timme, då man sjunger, tar undervisning i sång.

SÅNGTRÄST, m. 2. Fågel af Trastsläktet, 9 tum lång, ofvan olivbrun, med äggformiga svarta fläckar på bröst och sidor, bekant för sin vackra sång. *Turdus musicus*. Kallas äfv. *Nordisk Näktergal*, *Nattvaka* eller *Vaka*.

SÅNGVIS, adv. I sånger. *S. författad*.

SÅNING, f. 2. Förrättningen, då man sår. — *Ss. S-stid*.

SÅNINGSMAN, m. 5. pl. — män. En, som sår, isynnerhet säd.

SÅNINGSMASKIN, --- sch'n, m. 3. Maskin, hvarmedelst såning verkställes.

SÅPA, f. sing. Ett ämne, som har egenskapen att upplösa feta saker, göra dem lösliga i vatten och sålunda bortskaffa dem ifrån ytan af föremål. *Naturlig s. Konstgjord s. Animalisk, vegetabilisk s. Grön s.*, af lin- eller hampolja, till tvätt, m. m. *Trötta med s. Sjuda s.*, hopkoka såpa af feta ämnen och alkalier. — *Ss. Söpaaktig*.

SÅPA, v. a. 1. Bestryka med såpa.

SÅPBAD, n. 5. Ett slags bad, då kroppen ingnides med ett skålpund såpa, hvilken sedan aftvättas.

SÅPBRUK, n. 5. *Se Såpsjuderi*.

SÅPBUBBLA, f. 1. Bubbla, som bildar sig, då man med ett rör blåser i såpvatten, eller dertill doppar ett rör och blåser i detta från andra ändan. *Grann som en s.*

SÅPELUSS, m. 5. Chlorkalium, som begagnas vid ålmsjudning.

SÅPGRÄS, n. 5. *Se Söport*.

SÅPJORD, f. sing. *Se Valklera*.

SÅPLAVEMANG, n. 3. Lavemang af såpa, upplöst i vatten.

SÅPLUT, m. sing. Lut, som vid såpsjuderier beredes ur aska.

SÅPLÖDDER, m. sing. Skum af såpvatten.

SÅPSJUDARE, m. 5. En, som sjuder såpa.

SÅPSJUDARKITTEL, m. 2. pl. — kittlar. Komisk kittel, som vid såpsjudning begagnas.

SÅPSJUDERI, n. 5. Inrättning, ställe, der såpa tillverkas.

SÅPSJUDNING, f. 2. Tillverkning af såpa.

SÅPSTEN, f. 2. *Se Späcksten*.

SÅPTRÅD, n. 5. Vestindiska trädslaget *Sapindus saponaria*, hvars fruktkärnor begagnas i st. f. såpa.

SÅPTVÄTT, m. 2. Tvätt, hvarvid såpa begagnas.

SÅPVATTEN, n. 5. Vatten, hvari såpa blifvit upplöst.

SÅPÖRT, f. 3. Apoteksväxten *Saponaria officinalis*, en vacker blomsterväxt, hvars rot och blad kunna begagnas vid tvättning och fläck-uttagnig.

SÅR, n. 5. 1) Hvarje genom något mekaniskt våld eller af skarpa vätskor frambragt, i början ofta mer eller mindre med blödnig förbunden, söndring i kroppens mjuka delar. *Se f. 6. Hugg-, Skott-, Stick-, Bränn-, Kyl-, Kött-, Röttsår*, m. fl.

På ett s. af ett hugg. *Gifva, tillfoga någon ett s.* *Dö af sina s.* (Ordspr.) *Små s. och fattiga fränder bör man aldrig förakta*, man bör aldrig förakta eller försumma något, ehuru det tycks vara obetydligt. — 2) (fig.) Svår moralisk smärta. — *Ss. S-läkande, -renande*.

SÅR, a. 1. *Se Sårig*.

SÅRA, v. a. 1) Gifva, tillfoga sår. *S. någon med ett sabelhugg*. — 2) (fig.) a) Förolämpa. *S. någon med ord. Detta yttrande s-de honom.* — b) Gifva anstöt. *S. blygsamheten, anständigheten.* — *S-nde*, part. akt. Brukas aktivt i samma mening som Förolämpande, stötande. *Ell s. uttrykt.* — *S-d*, part. pass. (Fig.) *S-t samvete*, plågådt af samvetsart. — *Sårande*, n. 4.

SÅRABOT, m. sing. (lagt.) Bøter för sårsmål.

SÅRAMÅL, n. 5. (lagt.) 1) Sår, tillfogadt genom yttre våld. *S. som ske af våda*. — 2) Händelse, fall, då någon blifvit sårad. *I alla s. gäldes läkarelön*.

SÅRBALSAM, m. sing. Sårlikande balsam.

SÅRBINDEL, m. 2. pl. — bindlar. Bindel, anlagd på sår.

SÅRBLÖDNING, f. 2. Blödnig ur sår.

SÅRFEBER, m. 2. pl. — febrar. Feber till följe af sår.

SÅRIG, a. 2. Som har sår; betäckt med sår. *S. öfver hela kroppen. S. på benet*.

SÅRK, se *Sörk*.

SÅRNA, v. n. 1. Öfvergå till sår. — *Sårnande*, n. 2. o. *Sårning*, f. 2.

SÅRNAD, m. 5. Lindrigare sår.

SÅRSALVA, f. 1. Sårlikande salva.

SÅRVATTEN, n. 5. 1) *Se Arkehusadvatten*. — 2) Vätska, som utsjippar ur sår.

SÅRVELE, m. 2. pl. — velar. Vele, hvarmed sår hållas öppna.

SÅS, m. 5. (fr. *Sauce*, af lat. *Salsa*) 1) Spad, vanligen afredt med mjöl och tillblandadt med hvarjehanda kryddor eller köksväxter, för att ätas tillsammans med en maträtt, som derigenom blir behagligare till smaken. I st. f. spad brukas stundom äfven gräde, olja, o. s. v. Bildar en mängd sammansättningar, såsom: *Stek-, Fisk-, Grädd-, Smör-, Kräft-, Kaprissås*, m. fl. — 2) Spad, kokadt af vissa söta eller väluktande saker med en mängd växter, och hvarmed tobaksblader bestänkas. — *Ss. S-kopp, -skål*.

SÅSA, v. a. 1. 1) Med sås förse. — 2) (fabr.) Bestänka tobaksblader med sås. — *Såsning*, f. 2.

SÅSOM, konj. 1) På samma sätt som, på det sätt som, enligt hvad, efter hvad. *Människans dagar förrinna s. en ström. Stå s. på nålar. S. vore han död. S. han förtjenar. S. han säger, hade ... S. t. ex.* — *Syn.* Likasom, Som. — 2) Till exempel. *Några klimat, s. Sverige.* — 3) I egenskap af. *Människan s. ett tänkande väsen. Han talar s. förmyndare. Den läran förkastades s. (alsk. — 4) För den orsak att. S. jag försummat, att du skulle komma.* — *Syn.* *Se Emedan*. — 5) *S. ock*, liksom äfven. *Så väl i det goda, s. ock i det onda*.

SÅSTÅNG, f. 5. pl. — stånger. Stång, som trådes igenom örnen på en så, för att bäras på axlarna af tvenne personer.

SÅT, n. 5. Fog, fogning.

SÅT, adj. (utan neutr. sing. indef.; af gamla verbet *Sätta*, förlika, göra till vänner) Högt åskande, högst förtrolig. *S-a makar, vänner*.

SÅTA, v. a. 1. Uppsätta (hö) i såtar.

SÅT, n. 5.

SÅTALS, adv. En så i sänder; i såar. *Hämta s.*

SÅTE, m. 2. pl. såtar. Hoppräsd hög af hö (vid höbergning).

SÅÖRA, n. 4. pl. — örön. Hål för såstängen upptill på en så.

SÅCK, m. 2. 1) Nedanunder och på sidorna hopsydd, men upptill öppen och med knythband försedd husgerådsperedel af säckväf eller läder, att deri förvara och forskaffa hvarjehanda ting. Deraf *Spannmåls-, Mjöl-, Kolsäck*, m. m. *Tömma, slå, stoppa något i en s.* *En s. full.* *Se Gris.* — Betyder äfv. Påse, hvaraf *Matsäck, Byxsäck*. — 2) Ett slags af grof hård duk förfärdigad, mörkbrun eller svart klädnad hos Judarerna, som de buro vid sorgliga tillfällen. Deraf uttrycken: *Kläda sig i s. och aska; göra bättring i s. och aska.* Jfr. *Aska*. — *Ss. S-band, -bårare*.

SÅCKA, v. a. 1. Tömma, slå i säckar. *S. spannmål*.

SÅCKBI, n. 4. Ett slags bi uti Guiana, som bygger säckformiga nästen i träden. *Apis Amalthea*.

SÅCKNÅL, f. 2. *Se Packnål*.

SÅCKPIPA, f. 1. Ett gammalt musikinstrument, bestående af en lädersäck, som genom ett rör fylles af den spelande med luft, hvilken efter behof utpressas i ett slags dervid fastad skalmeja.

SÅCKVÄF, m. sing. Ett slags grof väf, som nyttjas till säckar.

SÅD, m. 5. (af *Så*) 1) Benämning på de växter, af hvilkas frön bröd beredes. *På åkern växande s. S-en står vacker. Skåra s. Skuren s. Köra in, tröska s. Gö igenom s-en*, tvärs igenom ett sädesfält, en sädesåker. — 2) De uttröskade fröen eller kornen af sådana växter. *En tunna s. Så s.* — *Syn.* *Spannmål*. — 3) *Se Sädesvätska. Utgjuta s-en.* — 4) (bibl.) Afkomma. *Abrahams s.* — *Ss. Sädesart, -ax, -brist, -halm, -handel, -handlare, -hög, -kärve, -magasin, -odling, -pris, -rik, -tionde*.

SÅDE, n. 4. 1) Såning. *Laga åkern till s.* — 2) Besädt tillstånd. *Ett gårde, som är i s., besädt. Jord, som ligger i s. Lägga jord i s.*

SÅDEAGNAR, m. 2. pl. Agnar af säd.

SÅDESAND, f. sing. Tiden för sädeskörden.

SÅDESBAND, n. 5. *Se Band*, 1, f.

SÅDEBERGNING, f. 2. Sädens afmejning, ansning på åkern och inkörning.

SÅDESBINDARE, m. 5. En, som hopbinder skuren säd till kärvar.

SÅDESBINGE, m. 2. pl. — bingar. *Se Binge*, 1.

SÅDESBLÅSA, f. 1. Förvaringsrum för sädesvätskan.

SÅDESBOD, f. 2. *Se Spannmålsbod*.

SÅDESBÄNNVIN, n. 5. Brännvin, tillverkad af säd.

SÅDESBYGD, f. 5. *Se Sädesort*.

SÅDESDJUR, n. 5. Infusionsdjur i sädesvätskan.

SÅDESFLY, n. 4. Ett slägte af Nattfjärilarna, hvars larv är den bekanta Sädsmasken. *Phaenena (Tinea) granelia*.

SÅDESLÖD, n. 5. *Se Sädlytning*.

SÅDESTRÖ, n. 4. *Se Sädeskorn*.

SÅDESFÄLT, n. 5. — GÅRDE, n. 4. Fält, gårde, besädt med säd.

SÅDESGÅS, f. 5. pl. — gäss. En art Gås, som har svart näbb med ett gulrött tvärband. *Anas segetum*.

SÄDESHARPA, f. 1. Rissel, till sädens rensning.

SÄDESJORD, f. sing. Jord, som brukas till sädesodling.

SÄDESKORN, n. 3. 1) Frö ell. korn af något sädeslag. — 2) (i sing. kollektivt) Säd, som förvaras till säning.

SÄDESKRÅKA, f. 1. Fågel af Kråkslägtet, svart med vacker violett eller purpurglans; lever af frön, m. m. *Corvus frugilegus*.

SÄDESKÄRL, n. 3. (anat.) Kärl för sädesvätska.

SÄDESLADA, f. 1. Lada, hvori skuren säd inbergas och förvaras till tröskning.

SÄDESLAND, n. 3. Soges om ett land, med afseende på dess förmåga att framalstra säd. *Godt s.*

SÄDESLASS, n. 3. Lass med skuren säd, som inköres.

SÄDESMAN, m. 3. pl. — *män*. En, som sår.

SÄDESMASK, m. 2. Larven af Sädesflyet, som finnes i sädesmagasiner.

SÄDESMÄNAD, m. 3. Mänad, då säning verkställes.

SÄDESMÄTT, n. 3. Mätt eller mätkärl för uppåtning af säd.

SÄDESORT, m. 3. Ort med afseende på dess förmåga att framalstra säd. *Godt s.*

SÄDESVARN, f. 2. Qvarn, der säd förmales.

SÄDESRISSEL, n. 3. Se *Sädesharpa*.

SÄDESRÅG, m. sing. Se *Utsädesråg*.

SÄDESSKYL, m. 2. Se *Skyld*.

SÄDESSLAG, n. 3. Skräsligt slag af sädesväxter. *Råg, hvete, korn, hafre äro olika s.*

SÄDESTRÄNG, m. 2. (anat.) Strängartad förbindning af de kärl och nerver, som leda till testiklerna.

SÄDESTIONDE, m. sing. Tionde af åkorns afkastning.

SÄDESTJUGA, f. 1. Tjuga, som begagnas vid sädesbergning.

SÄDESTUNNA, f. 1. Tunna spannmål.

SÄDESVAGN, m. 2. Vagn, hvarpå skuren säd inköres.

SÄDESVANNA, f. 1. Se *Vanna*.

SÄDESVIFVEL, m. 2. pl. — *viflar*. Insekt af Skalbaggarna, stor som en myra och svartbrun, hvars larv är den så kallade svarta Kornmasken. *Curculio granarius*.

SÄDESVIND, m. 2. Vind, der spannmål förvaras.

SÄDESVÄTSKA, f. 1. Befruktande vätska hos mannen eller hos djurhanar.

SÄDESVÄXT, f. 3. Sådan växt, hvars frön begagnas eller kunna begagnas till beredning af bröd.

SÄDESÅKER, m. 2. pl. — *åkrar*. 1) Åker, besädd med säd. — 2) Åker, hvarpå säd odlas.

SÄDESÅR, n. 3. 1) År, då en åker är i säde. — 2) År, med afseende på sädeskördens godhet. *Godt, dåligt s.*

SÄDESÄRLA, f. 1. Fågel af Ärlornas släkte, 7½ tum lång, med askrå rygg. *Metacilla alba*. Har sitt namn deraf, att, innan hon hvarje år inflyttat och efter det hon utflyttat, är det ej nyttigt att plöja. Kallas äfv. Ringärla.

SÄDFLYTNING, f. 2. Ofrivillig flytning af sädesvätskan. — *Syn.* *Pollution*.

SÄDGÅS, se *Sädesgå*.

SÄF, säv, m. sing. Ett släkte af gräsväxterna, i vatten. *Scirpus*. I allmänhet menas dermed

arten *Knappsfå*, *S. palustris*, som brukas till täckning och mattor. — *Ss. S-matta*.

SÄFFE, m. sing. eller

SÄFFEROT, f. 3. pl. — *vötter*. Örtslägtet *Athamanta*.

SÄFKORG, m. 2. Korg, flätad af säf.

SÄFLIG, sävligg, a. 2. (af isl. *Sef*, lugn) Af ett stilla och fredligt lynne.

SÄFLIGHET, f. 3. Stilla och fredligt lynne.

SÄFLIGT, adv. På ett säfligt sätt, med säflighet.

SÄFSPARF, m. 2. pl. — *sparfoar*. Fågel af Sparfsläktet. *Emberiza Schoeniclus*.

SÄFSÅNGARE, m. 3. Sångfågeln *Sylvia Schoenobanus*.

SÄFVELIG, m. fl. se *Säflig*, &c.

SÄFVENBOM, m. 2. Ett sydeuropeiskt barrträd med stark lukt och begagnadt i farmacien. *Juniperus sabina*.

SÄGA, säga (uttalas i dagligt tal: sä'ja), v. a. 2. Impf. *Sade*. Sup. *Sagt*. Part. pass. *Sagd*. 1)

Med ord yttra. *S. en något. S. ett par ord åt, till någon. S. något om en person. Hvad säger ni om det? Han sade icke ett ord om den saken. S. sanningen. Han tordes ej s. ett ord. Säg det icke för någon människa.*

*Som han säger, få vi snart regn. Jag har hört sägas, att... Man säger, det säges, att... Han säges vara död. Förstulen säges vara betydlig. Han säger sig vara rik. Han säger sig icke mera behöfva det. De hafva mycket att s. om henne. Derom, deröfver vore mycket att s. Hvad har han att s.? Som sagdt är. Jag sade blott så, utan egentlig mening. S. någon god morgon, helsa god morgon på någon. Säg oss namnet, nämna &c. Jag vill dermed s., att... jag menar dermed, att... Låt mig ej s. det flera gånger, nödga mig ej att upprepa det. Låt det vara er sagdt, rätta er derefter. S. ell. låta säga sig ute, låta säga besökande, att man ej är hemma. Låta s. sig, rätta sig efter hvad man säger, efter varningar, föreställningar o. s. v.; äfv. taga skäl. *Vare sagdt, må så vara; det är afgjordt. Är det derföre sagdt, att...? följer deraf, att...? Om jag så får s., uttrycka mig. Så att s., ell. så till sägandes, ell. att jag så må s., för att så uttrycka mig. Hvad var det, jag nu ville s.?**

säges, då man söker erinra sig något, som man ännu sagt, men under talets gång genom något afbrott kommit att förglömma. Jag mätte s., att..., jag måste tillstå, att... Jag mätte s.! (tonvigt på *mätte*) uttrycker ett slags hän, förakt, spetsk förundran, o. s. v. *Nå, jag säger ell. Jag mätte s.!* uttrycker i allmänhet förundran, öfverraskning, beundran, o. s. v. I samma mening säges äfven: *Det mätte jag s.!* *Jag kan inte s., icke just mycket, det går an. Ni säga något, hvad ni nu sagt, förtjenar uppmärksamhet.* (Pop. o. fam.) *Hvad säger ni?* ell. *Nej, säg!* uttrycker hög grad af öfverraskning, förundran vid åhörandet af en nyhet, o. s. v. *Säg det! Må s. det!* yttras, då man hör något omtalas, som väcker förundran, öfverraskning, o. s. v. *Det säger sig sjelft, förstås af sig sjelft. — S. af sig, se Af-säga sig. S. efter, emot, främ, förut, se Efter-säga, &c. Hvad har ni deremot att s.?* att invända? *S. frän sig, se Fränsäga sig. S. om, se Omsäga. Säg om det, om ni törs, säg det ännu en gång &c. S. på, anmärka emot, klandra, t. ex.: Folket har mycket att s. på honom. S. till, åt, se Tillsäga. Säg till, när du är*

*färdig. Gå bort, utan att s. till, utan att låta veta det eller begära lof. S. upp, åt, se Upp-säga, Utsäga. — Syn. Tala, Yttra, Nämna, Orda, Uttrycka, Fövmåla, Förljuda, Anföra, Berätta, Förälja, Förklara, Uppgifva, Påstå. — 2) Befalla; stada. Ni har här ingenting att s., ingen rätt att befälla, ingen myndighet. *Hafva mycket att s., hafva stor myndighet, mycket anseende. Han har intet att s. för sin honom. Som lagen säger, stadgar. S. till, åt, se Tillsäga. — 3) Ljuda, låta. Det sade knarr. Han stog näfven i bordet, så att det sade pang. — 4) (vid stäfning) Sammanläggas till, uttalas, ljuda som. *L a säger la. — 5) Betyda. Hvad vill det s.?* (tonvigt på *det*) hvad betyder det? *Det vill s., att..., så mycket som, att..., det betyder, att... Det vill ingenting s., betyder ingenting. Vill det s., att han har orätt? Hör det så förstås, att han har orätt? Jag vill dermed s., att..., jag menar dermed, att... Det vill något s.* (tonvigt på *det*), är af betydendhet. — *Sagd*, part. pass. *Oss emellan s-t*, i förtroende. *S-t och gjordt, se Göra.* [Säja.]**

SÄGEN, sä'gn, m. 3. pl. *sågrer*. (af *Säga*) Muntlig berättelse, som ifrån äldre tider gått man och man emellan. *En gammal s. Man vet det genom sågrer.* [Säga.]

SÄJARE, m. 3. Se *Visare*.

SÄJKRÄPP, m. 2. Knäpp, som höres vid hvarje svängning af pendeln i ett ur. [Segerknäpp.]

SÄJARTAFLA, f. 1. Se *Visartafla*.

SÄKER, a. 2. 1) Som ej medför, är utan, skyddar för fara; der man ej behöfver frukta någon fara. *S. ort. S-t ställe. S. kust. Gatorna äro ej säkra. — Syn. Trygg. — 2) (om person) Som är i skydd, ej behöfver frukta. *Vara s. för anfall. Gör dig ej s. för regn. Ej vara s. om sitt lif. Han kan nu vara s. om sitt upphålle. Göra sig för s., tro sig vara i trygghet för en fara, som verkligen hotar. En s. syndare, som utan eftertanke och utan fruktan öfverlemnar sig till synden. — Syn. Trygg, Lugn, Fredad. — 3) Tillförlitlig, pålitlig, ofelbar, viss. *Jag har det af s. hand, af tillförlitlig sagesman. Säkra underrättelser. S. uppgift. Det är s-t, att så är. Gifva ut för s-t, att... Jag kan ej säga något s-t derom. Ett s-t medel. En s. vän. S. vägvisare. Denne fälskär har en s. hand. Vara s. på handen, på foten. Göra en s. på handen. S. på sin sak. Ha, spela s-t spel. (Fig. fam.) Spela s-t spel, vara säker på sin sak. *Taga det säkraste partiet.* (Substantiv) *Taga det säkra för det osäkra, före-draga en säker fördel, ehuru mindre, framför en större, oviss. — 4) Fullt öfvertygad, viss om något. *Jag är s. på, att han det gör. Det är jag s. om.*****

SÄKERHET, f. 3. 1) Egenskapen att trygga för fara. *Ett ställes s. Gatornas s. — 2) Tillstånd, då man är säker för fara; skydd. Trygg sinnesstämmning, grundad på föreställningen, att man har ingenting att frukta; lugn. *Vara i s. Lefva i s. Sätta, bringa i s. Sätta sig i s. för något. Söka sin s. genom flykten. Allmänna s-en, tryggadt tillstånd för alla inbyggarna i ett samhälle. Personlig s., säkerhet till lif, lemmar och halsa. Se äfv. *Person. Med all s., tryggd, utan fruktan. Syndares s., se Syndasömn. — 3) Tillförlitlighet; pålitlighet; ofelbarhet, visshet. S-en af en underrättelse, af en uppgift. *Jag tviflar ej på s-en af detta****

*medel. Den s., med hvilken han skjuter. Hans s. på lina är förvånande. — 4) Fullt öfvertygelse, visshet. *Han kan ej med s. påstå, att... Jag vet med s., att... — 5) Hvad som lemnas till trygghet för utbeckmandet af en fordran. *Han vill ha s. Ställa s. för sig. — Syn. Pant.***

SÄKERHETSÅKT, m. 3. Förenings- och S-en, det tillägg till 4772 års regeringsform, som på riksdagen år 1789 gjordes.

SÄKERHETSÖGSSA, f. 1. Gevär med inrättning till att förekomma vådan af skottets aflossande i otid.

SÄKERHETSLAMPÅ, f. 1. Ett slags lykta af fin messingtråd, som förekommer faran af explosion i grufvor.

SÄKERHETSLYKTA, f. 1. Se *Säkerhetslampa*.

SÄKERHETSLÄS, n. 3. 1) Konstlås med regler, som låta öppna sig endast af ägaren, eller vissa af honom ensam kända inskränningar eller märken. — 2) Bösslås, hvarigenom vådan af gevärets aflossning af sig sjelf förekommes.

SÄKERHETSMÄTT, n. 3. Åtgärd, som afser vinnande af säkerhet. *Taga sina s.*

SÄKERHETSREGEL, m. 2. pl. — *reglar*. Regel, som utgör en del af ett bösslås.

SÄKERHETSREGEL, f. 1. pl. — *reglor*. Regel, som åsyftar säkerhet.

SÄKERHETSRRÖR, n. 3. Ett slags kemiskt verktyg, som brukas vid distillationer.

SÄKERHETSTEORI, - - - - -ri, f. 3. Så kallas i moralfilosofien den åsigt af straffets ändamål, enligt hvilken staten bör skydda eller försvara sig sjelf, såsom varande en rättsanstalt.

SÄKERHETSVENTIL, - - - väntil, m. 3. Ventil på en ångmaskin för utsläppande af ånga, till förekommande af explosion.

SÄKERLIGEN, adv. Se *Säkert*, 2.

SÄKERT, adv. 1) På ett säkert sätt, med säkerhet, fast, stadigt, ofelbart. *Gå s. Stå s. Spela s. Skjuta s. — 2) Med visshet. *Tro, veta s. Han kommer s. — Syn. Säkerligen, Visst, Bestämdt.**

SÄLG, f. 2. Träd af Pilslägtet, hvars bark nyttjas till beredning af klipping. *Salix caprea*. [Sälj.]

SÄLJA, v. a. 2. Impf. *Sälde*. Sup. *Sålt*. Part. pass. *Säld*. (Betyder ursprungl. öfverlemnas, öfverläta.) Emot betalning till en annan öfverläta en sig tillhörig sak. *S. något till någon för en viss summa. Han har sålt det för 100 r:dr. S. på auktion. S. till underpris. Den varan s-jer sig lätt, långsamt, har lätt, trög afsättning. (Fig.) Låta s. sig, emot betalning låta förmå sig att på något sätt förråda sin pligt. *S. sin röst, sitt beskydd, låta betala sig, för att gifva &c. S. sig till ett parti, af egenyttiga bevekelsegrunder låta förmå sig att öfvergå till ett parti. — S. bort, se Bortsälja. S. tillbåka, sälja en sak till någon, af hvilken man förut köpt densamma. S. under någon, se Undersälja. S. ut, se Utsälja; äfv. upphöra att sälja. — Syn. Afstå, Afsälja, Afsätta, Aflyttra, Bortsälja, Försälja, Förtyra. — 2) (fig.) Förråda till följe af egenyttig beräkning. *S. sitt fäder-nesland, sin konung. — Säld*, part. pass. (Fig. fam.) *Vara s., förlorad. Han är s., som så illa betett sig. — Säljande*, n. 4.**

SÄLJARE, m. 3. - *JERSKA*, f. 1. En, som säljer. — *Ss. S-lön*.

SÄLJBAR, a. 2. Som kan, får säljas; som låter sälja sig, är till salu. — *Säljbarhet*, f. 3.

SÄLJHUSTRU, f. 3. pl. — *hustrur*. Hustru, som mot betalning försäljer saker åt andra.

SÄLJNING, f. 2. Handlingen, då man säljer.

SÄLL, a. 2. 1) Fullkomligt lycklig. *Lefva s., i ett s-l lugn. Skatta sig s. — 2)* Säges äfven om döda, som njuta den eviga saligheten. Brukas för denna bem. mest substantivt. *De s-as bo-ningar. — 3)* (fam.) Berusad.

SÄLLA SIG, v. r. 1. (af gamla ordet *Sal*, hus. *Sälla* betydde ursprungligen *Församla*) *S. sig till*, förena sig i sällskap med. *Likar s. sig gerna till hvarandra. S. sig ihop*, ell. *tillsammans*, förena sig i sällskap.

SÄLLAN, sä'llann, adv. Icke ofta. *Det hän-der s.*

SÄLLE, m. 2. pl. *sällar*. Betyder ursprung- ligen *Kamrat*. *En lustig s.*, lustig, munter karl. Brukas ofta i dålig mening. *En otacksam, un- derlig, liderlig, öfvergifven s.*, otacksam menni- ska, o. s. v.

SÄLLHET, f. 3. Sällt tillstånd. Jfr. *Säll*.

SÄLLSAM, a. 2. 1) Som sällan inträffar, yppar sig. *En s. syn, händelse. — 2)* Besynnerlig, underlig. *S-l uppsförande. S. menniska.*

SÄLLSAMHET, f. 3. Egenskapen att vara sällsam. — *Syn*. Besynnerlighet, Underlighet, Egenhet.

SÄLLSAMT, adv. På ett sällsamt sätt. — *Syn*. Besynnerligt, Underligt, Eget.

SÄLLSKAP, n. 3. o. 5. (af *Sälla*, samla) 1) Samvaro med någon, följeslagande, beledsagande. *Vara, resa i s. med någon. Låt oss gå dit i s. Gifva sig i s. med någon. Man lär alltid något nyttigt i hans s. Hålla ell. göra en s.*, vara tillsammans och samtala med någon. *Göra en s.*, äfv. åtfölja, beledsaga. *För s. skull*, för att deltaga med andra, utan smak, tycke eller höjelse, t. ex.: *Jag röker bara för s. skull.* — Bildar sammansättningen *Resesällskap. — 2)* Samling af personer, som tillsammans fördrifva tiden. *Gå i s. Icke tycka om s-er. Störa ett s. Vill ni vara med i s-er? Ett slutet s. De ha ofta s. hos sig. — 3)* Samfund. *Ett lärdt s.* — Har sammansättningen *Vitterhetsällskap*.

SÄLLSKAPA, v. n. 1. *S. med*, hålla säll- skap. — *Sällskapande*, n. 4.

SÄLLSKAPARE, m. 3. — ERSKA, f. 1. En, som håller sällskap.

SÄLLSKAPLIG, a. 2. 1) Böjd att lefva i samfund. *Menniskan är en s. varelse. — 2)* Som gerna söker, vil trivas, helst lefver i säll- skap. *Han är mycket s.* — *Sällskaplighet*, f. 3.

SÄLLSKAPSBRODER, m. 3. pl. — *bröder*. En, som trivas i sällskap. *En munter s.*

SÄLLSKAPSDAM, --däm, f. 3. — FRU, f. 2. ell. — FRUNTIMMER, n. 3. Fruntimmer, hvars befattning är att hålla en furstlig dam sällskap.

SÄLLSKAPSDANS, m. 2. Sådant slags dans, som dansas i sällskaper.

SÄLLSKAPSKÄRL, m. 2. En, som är treflig i sällskap. *Munter s.*

SÄLLSKAPSKÄR, a. 2. Som tycker om säll- skap.

SÄLLSKAPSLIF, n. 3. Se *Umgångslif*.

SÄLLSKAPSLIK, a. 2. Treflig i sällskap. — *Syn*. Umgångsam. — *Sällskapslighet*, f. 3.

SÄLLSKAPSLIKT, adv. På ett sällskapsligt sätt. — *Syn*. Umgångsamt.

SÄLLSKAPSMAMSELL, f. 3. Mamsell, an- tagen i tjänst hos ett fruntimmer, för att hålla henne sällskap.

SÄLLSKAPSMAN, m. 3. pl. — *män*. Se *Sällskapskarl*.

SÄLLSKAPSORDEN, --örd'n, m. 2. pl. — *ordnar*. Ordenssällskap, hvars ändamål endast är sällskapsnöjet.

SÄLLSKAPSPPLIGT, f. 3. Pligt, som åläggas af sällskapslifvets fordringar.

SÄLLSKAPSSKYGG, a. 2. Som gerna und- viker sällskap.

SÄLLSKAPSSPEL, n. 3. Spel, hvars ändamål är sällskapsnöjet.

SÄLLSKAPSSPRÅK, n. 3. Det sätt att ut- trycka sig, som tillhör det bildade sällskapslifvet.

SÄLLSKAPSSYSTEM, f. 2. pl. — *systemer*. Väpnina, som lefver tillsammans med ett frun- timmer och är hennes dagliga sällskap.

SÄLLSKAPSSÅNG, m. 3. Se *Sällskapsvisa*.

SÄLLSKAPSTEATER, ---ät'r, m. 2. pl. — *atrar*. Teater för enskilt sällskapsnöje.

SÄLLSKAPSTON, m. 3. Se *Umgångston*.

SÄLLSKAPSVISA, f. 1. Sång, visa för af- sjungande i sällskaper.

SÄLLSPORD, a. 2. Som sällan spörjes, an- träffas. *S. enighet. — Syn*. Sällsynt. — *Säll- spordhet*, f. 3.

SÄLLSYNT, a. 1. Som man sällan får se, som ej ofta anträffas. *S. förmåga. — Syn*. Sällspord, Ovanlig, Ej vanlig, Mer än vanlig, Rar. — *Adv*. Ovanligt. *S. vacker*.

SÄLLSYNTHET, f. 3. Egenskapen att vara sällsynt.

SÄLTA, f. 1. Egenskapen att vara salt, salta beståndsdelar, salthalt. *Hafsvattnets s. är oläka.*

SÄLTGRÄS, n. 3. Se *Sältting*.

SÄLTIG, sä'l'tigg, a. 2. Som har sälta.

SÄLTING, m. 2. Örtslägdet Triglochén.

SÄLTRÄ, sä'l'tra, f. 1. eller SÄLTRÄ, sä'l'trä, n. 4. (af *Sälja*, ursprungl. gifva från sig) Redskap, hvarmed man slår fjä- derboll.

SÄMJA, sä'mja, v. a. 2. (af *Sam*; föga brukl.) Göra sams, förlika. — *S-s*, v. dep. *Lefva sams*; bliiva sams. *De kunna ej s. tillhopa. S. om priset af en vara. — Syn*. Förlikas, Draga sams, Draga ens, Komma sams, Komma öfverens.

SÄMJA, sä'mja ell. sä'mmjä, f. sing. Enighet, samdrägt. — *Syn*. Se *Enighet*.

SÄMRE, sä'mre, a. komp. 1) Dåligare. *Han är mycket s. än jag. — 2)* Ringare. *Det s. folket. — Adv*. Dåligare. *S. gjord, utarbetad*.

SÄMSK, sä'm'sk, m. sing. (t. *sämsch*) Se *Sämskskinn*.

SÄMSKA, sä'm'ska, v. a. 1. Genom invalk- ning af fett bereda hudar af stenetter, hjortar, rådjur, bockar, getter eller kalvvar, för att an- vändas till benkläder, handskar, kolletter, m. m. — *Sämskning*, f. 2.

SÄMSK GARFVA, v. a. 1. Se *Sämska. — Sämskgarfning*, f. 2.

SÄMSK GARFVARE ell. — MAKARE, m. 3. Garfvere, som bereder sämskskinn.

SÄMSK GARFVERI ell. — MAKERI, n. 3. En sämskgarfvares handtyck.

SÄMSKSKINN, n. 3. Sämskadt skinn. Jfr. *Sämska*.

SÄMST, sä'm'st, a. superl. af *Sämre*. 1) Dåligast. *Hans arbete är s. — 2)* Ringast. *Den s-e arbetskarl är bättre än han. — Adv*. Då- ligast. *S. gjord, utarbetad*.

SÄNDA, v. a. 2. Genom en eller flera andra personer låta föra något till person eller ort. *S. varor till någon med formän, med skeppare,*

på vagn, på släde, med fartyg, diligens, land- vägen, sjövägen. S. ett brev till någon med gångbud, på posten. — S. af, bort, fram, i'n, upp, ut, åter, öfver. se Afsända, &c. — Syn. Skicka, Afsicka, Bortskicka, Afsända, Bortsenda, Försända, Aförsla, Afåta. — *Sändande*, n. 4.

SÄNDEBREF, n. 3. 1) Se *Bref*, 1. — 2) Skrivelse, ställd till flera personer, eller som är affattad i flera exemplar för särskilda personer.

SÄNDEBUD, n. 3. 1) Bud, som afsändes i ett ärende till en person. — 2) Ombud, som ifrån en stat skickas till en annan.

SÄNDER, se *Sender*.

SÄNDNING, f. 2. 1) Sändande. — 2) Upp- drag, som ett sändebud fått.

SÄNG, f. 2. 1) Möbel att ligga uti, då man sofver eller hvilat, eller i sjukdomar, vanligen af trä, bestående af botten, rygg- och framstycke samt gafflar. Sängställe. Vanligen inbegripas äf- ven under samma benämning de kläder (Säng- kläder), som höra dit och på hvilka man hvilat. *Imperialsäng, Gustaviansk säng, Enmans- säng, Tvömanssäng. S. med himmel, med omhänge. Bädda s-en. Bädda upp s-en. Gå till s-s, lägga sig afklädd i sängen, för att njuta natthvila, eller för sjukdom. Ligga i s-en. Ligga till s-s, hållas vid s-en, af sjukdom nödgas att hålla sig i sängen. Stiga i, ur s-en, upp ur s-en. Toga på s-en, träffa sängliggande på mor- genen, ej ännu uppstigen. Äkta s., för ett äkta par. Född af oäkta s., född oäkta. Skilnad till s. och säte, se Skilnad. — 2)* Uppgräfd och för blomoms eller köksväxters odling tillredd lång och smal jordremsa i en trädgård. *En s. spenat, morötter. — Har sammansättningarna Spenat-, Morot-, Blomstersäng, m. m. — S. S-bolster, -botten, -förhänge, -lakan, -omhänge, -tak, -täck.*

SÄNGBRÄDE, n. 4. Frambrädet på en säng. *Sätta sig på s-l.*

SÄNGDAGS, adv. Tid att gå till sängs.

SÄNGFOT, m. 3. pl. — *fötter*. Nedre gaffeln af en säng. I samma mening säges äfven *S-föt- terna*. *Sätta sig vid s-fötterna*.

SÄNGFJÄDER, m. sing. Fjäder, som begag- nas till sängkläder.

SÄNGGAFVEL, m. 2. pl. — *gafflar*. Sido- bräde på en säng.

SÄNGGARDIN, -gardin, m. 3. Gardin eller omhänge kring en säng.

SÄNGHALM, m. sing. Halm till underbädd i en säng. *J. Maria S. se Jungfru*.

SÄNGHIMMEL, m. 2. pl. — *himlar*. Tak öfver en säng.

SÄNGKAMMARE, m. 2. pl. — *kamrar*. Kam- mare med uppbyggd säng, och som egentligen brukas till sofrum om nätterna.

SÄNGKAMRAT, m. 3. En, som ligger i samma säng med någon.

SÄNGKAPPA, f. 1. Kappa på en säng. Se *Kappa*, 2.

SÄNGKARM, m. 2. Se *Sänggafvel*.

SÄNGKLÄDER, pl. 3. Kläder, som brukas i en säng, bestående af madrass, bolster, kuddar, lakan och täcke.

SÄNGKNÄPP, m. 2. Knäpp till prydnad på en säng, öfverst på ryggstycket eller äfven på gaffarna.

SÄNGLAG, n. 3. Samlag i säng.

SÄNGLAGARE, m. 3. — ERSKA, f. 1. Se *Sängkamrat*.

SÄNGLEDA, v. a. 2. *S. en brud*, beledsaga

henne till den äkta sängen. Säges äfven med afseende på en fordom vid bröllop öfelig ceremoni, kallad *Sängledning*.

SÄNGLIGGANDE, a. 1. Som ligger till sängs. *Vara s.*, äfv. ligga sjuk. *Blå s.*, sjukna, så att man måste intaga sängen.

SÄNGLINNE, n. sing. Lakan och örngottsvar.

SÄNGRUM, n. 5. 1) Rum med säng. — 2) Rum, plats för säng. — 3) Plats i en säng.

SÄNGSTOLPE, m. 2. pl. — *stolpar*. Stolpe i hörnet af en säng.

SÄNGSTÄLLE, n. 2. 1) Säng utan sängkläder. — 2) Se *Sängrum*, 2.

SÄNGTÄCK, a. 2. (fam.) Lockande, retande till kärleksnöjet.

SÄNGVARM, a. 2. Varm, såsom då man ligger i sängen; genomträngd af sängvärmén.

SÄNGVÄRMARE, m. 3. 1) Infrättning till en sängs uppvärmande, för gamla eller sjuka perso- ner. — 2) (fig. fam. o. skämtv.) Sänglagerska.

SÄNGVÄRME, m. sing. Den starka värme, som kännes, då man ligger i en med behöriga sängkläder bäddad säng.

SÄNKÅ, sä'ngka, v. a. 2. (af *Sjunka*) 1) Låta gå till botten, nedsläppa till botten af vat- ten, o. s. v. *S. ett skepp. S. en sten, för att kvarhålla båten vid mete. S. l'n*, blöta det i vattnet. *S. ned*, d. s. s. Sänka. — *Syn*. Ned- sänka, Försänka. — 2) Hissa eller släppa ned. *S. ett lik i grafven. S. något ifrån en höjd. — S. ned* har samma betydelse. — 3) (fig. a)

Göra lägre, minska. *Torkan har sänkt sjöns vattenhöjd. Kölden har sänkt termometern. Den goda skörden har sänkt priset på spannmål. — b)* Göra saktare, ej så hård; saktä. *S. rösten, tonen. — c)* Fördjupa, försätta. *Denna underrättelse sänkte honom i sorg. — S. sig, v. r. 1)* Nedsjunka till botten. *Den simmande holmen sänker sig ofta till botten. — 2)* Sän- kas, nedhissas, sjunka. *Kistan sänkte sig lång- samt ned i grafven. — 3)* Komma ned, ned- stiga, saktä nedfara. *Ballongen sänkte sig hastigt. Örnen sänkte sig ifrån skyarna till marken. — 4)* Småningom bliiva lägre. *En höjd, som s-ker sig åt stranden. — 5)* (fig. a) Blifva lägre, minskas, nedgå. *Termometern har sänkt sig. Priset s-kte sig småningom. — b)* Fördjupa sig. *S. sig i vällust. — Sänkande*, n. 4.

SÄNKBLY, sä'ngkbl'y, n. 4. Bly, som sättes på en ref, att den må sjunka i vattnet.

SÄNKBORR, m. 2. Ett slags borr.

SÄNKBE, sä'ngke, n. 4. 1) Tyngd, hvarmedelst något sänkes; bly på fiskrefvar; sten m. m. vid nedra staden på nät, o. s. v. — 2) Grop, hvori jern formas under smidningen; äfv. försänkning i hammare och städ, vid smidning af rundt bult- jern. — 3) Se *Sänkstén*.

SÄNKHÅF, sä'ngkhå'v, m. 2. pl. — *håfvar*. Fiskhåf, fästad vid ett långt skaft, för nedsänk- ning i vattnet.

SÄNKKOLF, sä'ngkkå'lv, m. 2. pl. — *kolf- var*. 1) Ett slags borr, hvarmed håt utvidgas, i hvilka man vill försänka skruftufvuden. — 2) Stälverktyg, hvarmed insidan af runda, ihåliga kroppar jemnas.

SÄNKLOD, sä'ngklöd, n. 3. Se *Lod*, 2.

SÄNKNING, sä'ngkning, f. 2. 1) Sänkande. — 2) Fördjupning, lägre ställe mellan höjder. *S. i en grufva. Staden ligger i en s.*

SÄNKNINGSTECKEN, n. 5. (i musiknoter) Tecken, hvarigenom en not sänkes.

SÄNKSMIDE, sänngksmíde, n. 4. Smide, hvarvid begagnas sänken (2).

SÄNKSTEN, sänngksten, m. 2. Med ett tåg ombunden stor sten, som sänkes i sjön på ett ställe, för att fasthålla en båt, ckstock, o. s. v.

SÄNKSTOCK, sänngkstäck, m. 2. Sänkstäd hos bleckslagare.

SÄNKSTÅD, sänngkståd, n. 5. Ståd med sänke (2).

SÄNKVÅG, sänngkvåg, m. 2. Verktyg till finnande af flytande kroppars specifika vikt.

SÄR, adv. (isl. *Sier*) I. s., åtskils, sönder. *Taga i s.* [Ser.]

SÄRDELES, särdeless, adv. (isl. *Sierdeillis*, af *Deil*, del) 1) I synnerhet, framför allt. *Det är svårt, s. i krigstider.* — *Syn.* Se *Synnerhet.* — 2) Synnerligt, mycket, stort. *Deruti finner jag ingenting s. vackert. Han är ej s. nöjd.* — *Syn.* Se *Mycket.* — *Särdeles* brukas äfven, dock mindre riktigt, såsom oböjligt adjektiv, i samma mening som: Synnerlig; ovanlig, utomordentlig. *Jag har ingen s. hög dertill. Vid s. tillfällen.* [Ser.]

SÄRK, särrik, m. 2. (Betydde i äldre språket Brynja) Med armar försedd linneplagg, som af qvinspersoner bäres närmast kroppen, under de öfriga kläderna. Brukas endast i det lägre språket; eljest säges *Lintyg.* [Serik.]

SÄRLA, se *Serla.*

SÄRSKILJA, v. a. 2. (nytt ord) Skilja åt. — *Särskiljande, n. 4.* [Ser.]

SÄRSKILT, a. 1. 4) Skiljaktigt, olikta. *På s-a tider. Det är en s. sak, en annan sak.* — 2) Afskild för sig. *Han har sitt s-a rum.* — 3) Synnerlig, egen. *En s. omständighet.* — *Adv.* Afskildt för sig, ensamt. *Afhandla hvar sak s.* [Serskilt, Serskild, Särskild.]

SÄRSKILTHET, f. 5. (nytt ord) Särskilt sak eller omständighet. [Serskilt, Serskildhet, Särskildhet.]

SÄTA, v. a. o. n. 2. (utan impf. o. sup.; pop.) Se *Lyda.*

SÄTE, n. 4. (af *Sitta*) 1) Betydde ursprungligen hvarje föremål, gjordt att sitta på. Deraf Högsäte, Domaresäte. Betyder nu: En flyttbar bänk utan ryggstöd; äfv. den del af en stol, en sadel eller en vagn, hvarpå man sitter (Sits). *S-t i en stol, i en sadel. Vagn med två s-n.* Sägés äfv. om platser, särskilt gjorda att sitta på eller af naturen så bildade. *Der voro s-n ut-huggna i berget.* — 2) Den del af kroppen, på hvilken man sitter. *Ha fått en böld i s-l.* — *Syn.* Se *Bakdel.* — 3) Boningsort för en regerande furste, en hög embetsman (landshöfding och biskop), embetsverk, domstol eller (fordom) en adelsman. Deraf Konunga-, Landshöfdings-, Biskops-, Domaresäte, Sätessgård. *Konungen har sitt s. i Stockholm. Staden är s. för landshöfding, biskop och en höfträtt.* — *Skilnad till säng och s., se Skilnad.* — 4) Rättighet att deltaga i en rådpåläggande församlings öfverläggningar. *Hafva s. och stamma i rådet. Taga s. i rådet,* intaga plats såsom ledamot deraf. — 5) (fig.) Stället för någon viss verkning eller verksamhet. *Värken har sitt s. i ryggen. Hjernan är förståndets s.* — 6) (Jäg.) Stället, der haren om vintern sitter.

SÄTER, sä'tr, n. 5. Se *Fåbod.*

SÄTERI, --ri', n. 5. (ursprungligen Tignarmans hostad) Adeligt gods med vissa fri- och rättigheter. — *S. S-frihet.*

SÄTERI-RUSTHÅLL, sä'teri'rústhåll, n. 5. Berustadt säteri.

SÄTESFISTRÄL, sä'täss'isst'l, m. 2. pl. — *Åst-lar.* Fistel i stolgången.

SÄTESGÅRD, m. 2. Gård, der ursprungligen en adelsman haft sitt säte.

SÄTT, n. 5. 1) Huru något sker. *Det tillgick på ett besynnerligt s. Gå till våga på klokt s. Jag vet ej, på hvad s. han gjorde det. På samma s. som i går. På vanligt s. På det s-et, på sådant s. har han förfarit länge. På flera s. På olika s. På hvad s. skedde det? På bästa s., så väl som möjligt. På intet s., alls icke. På allt s., i alla afseenden. På s. och vis, på visst s., på sitt s., i visst hänseende. På något s., i något afseende. Det är på samma s. med mig, liksom med mig. På s. som nämndt är, på det sätt &c.* — *Syn.* Vis. — 2) Bruk, vana, sed, art. *Det är så hans s. På svenska, franska s-et.* — 3) (Jäg.) Yngel.

SÄTTA, v. n. 2. I. Impf. *Satte.* Sup. *Satt.* (isl. *Setia*, flyk undan) Betyder ursprungligen: Drivas med stark fart, men brukas nu endast i förbindelse med vissa partiklar. *S. af, skynda bort. S. af med båten, s. ifrån stranden,* lägga ut ifrån land. *S. än, se Ansätta. S. öfter, se Eftersätta,* bem. 1. *S. ihop med, ansätta. S. till,* börja, t. ex.: *S. till att springa;* äfv. ansätta, t. ex.: *När värken sätter till. S. öfver,* springa, rida, fara öfver, t. ex.: *S. öfver en graf. S. öfver en flod.* — *S-nde,* part. pres. *Komma s. ell. s-s,* komma i full fart, i fullt språng.

SÄTTA, v. a. 2. II. Impf. *Satte.* Sup. *Satt.* Part. pass. *Satt.* (isl. *Setta*, af *Sitta*, sitta) 1) Gifva sittande läge. *S. ett barn på golvet. S. någon på en stol. Man satte honom på hästen. S. en häst på hasarna.* — 2) Ställa. *S. grytan på elden, maten på bordet. S. något åter på sitt ställe. S. något framför ell. för elden, i solen, öfver elden. S. flaskan i fordralet. Han har satt knytet under bänken. S. bört, fram, se Bortsätta, Framsätta. S. ifrån sig, sätta bort. S. i'n, ned, se Insätta, Nedsätta. S. omkring, undan, se Kringsätta, Undansätta. S. på, förflytta uppå, t. ex. *S. på hatten. S. upp, uppressa;* se äfv. *Uppsätta. S. ut, se Utsätta. S. något åt en, framför en, till ens tjenst.* — 3) Föra, förflytta, försätta. *S. någon öfver en ström. S. handen för munnen. S. foten öfver tröskeln. S. en pistol för bröstet på någon. S. folk i land. S. i fängelse, på fästning. Posten satte bajonetten emot mig. S. eld på, antända. S. under vatten, låta öfversvämmas.* (Fig.) *Han sätter den händelsen i tolfte seklet,* förlägger den till &c. *S. någon bland världens store män, räkna honom ibland dem. S. bört, fram, fäst, se Bortsätta, &c. S. i'gen,* föra igen, tillställa; äfv. sätta tillbaka. *S. ihop, se Hopsätta. S. i'n, se Insätta. S. ned, nedföra, nedsticka. S. om, flytta om. S. undan, ur vägen, flytta undan. S. upp, föra upp, lyfta; äfv. öppna (t. ex. en dörr). S. ut, se Utsätta.* — 4) Anbringa, fästa. *S. knappar i en rock. S. spetsar på en klädning. S. lås för dörren. S. blodiglar. S. laemang, klisår. S. märke, sigill, stämpel på något.* (Fig. sam.) *S. kläck på folk, småda, bakdanta, förklena. S. färg på färga; (fig.) gifva vackert sken. Sätta sitt namn under, underskrifva. S. fast, fästa. S. i, se Isätta.* — 5) Gifva plats. *S. noterna vid slutet af ett arbete. S. en artikel i början af en tid-**

ning. *S. i'n, införa, t. ex.: S. in något i en skrift.* — 6) Plantera. *S. träd, potatis. S. om, omplantera.* — 7) Sammansätta, förlatta (musik). *S. musik, noter till ord. S. en aria högre, lägre, i högre, lägre tonart.* — *Syn.* Komponera. — 8) (boktr.) Efter ett manuskript insätta stilar i vinkelhaken, hvarifrån de sedan förflyttas i skeppet, för att derifrån öfverföras i form. *S. ett arb. Brukas ofta absolut, t. ex.: Han sätter bra.* — 9) (fig.) a) Bringa i visst tillstånd, läge; försätta. *S. en kropp i rörelse. S. en gosse i lära. S. barnen i skola. S. i ordning, i lag, i skick, i stånd. S. någon i en annans ställe, låta någon sköta en annans tjänst, göromål, o. s. v. S. i frihet, på fri fot. S. någon i stor ångest, i oro, fruktan och förskräckelse. S. i fattigdom. S. en till arbete, föresätta honom ett visst arbete. S. en till studier, till handel, låta en studera, gå in i handeln. S. till förmyndare, domare o. s. v., förordna till &c. *S. ur stånd, försätta någon i tillstånd att ej kunna göra något. S. en öfver en annan, gifva en att befalla öfver en annan. S. en öfver något, att ha uppseende deröfver. S. en till en syssla, förordna, utnämna honom dertill. S. illa ut, utsätta för fara, förlägenhet, o. s. v. S. ifrån tjänsten, ell. s. af, se Af-sätta, bem. 5. S. ihop, bringa i oenighet, i tvist, tråta, strid. S. till, se Till-sätta. S. upp, göra uppstudsig, motvillig. — b) Sätta brukas för öfrigt i en mängd uttryck och talesätt, samt i förening med vissa partiklar. *S. rost, skorpa, skum, grummel, öfverdragas, betäckas med rost, &c.; grumlas. S. mycket på ett kort, våga mycket &c.; s. i pant, lemna såsom pant. S. på spel, utsätta, våga på spel; äfv. (fig.) våga, äfventyra. (Fig.) S. i verket, börja att bearbeta, verkställa, utföra. S. bo, hushåll, se Bo, Hushåll. S. möte med någon, aftala möte &c. S. någon en viss tid, föresätta, bestämma viss tid för någon. Det sätter ond blod, väcker ovilja. Sätt den händelsen, antag &c. S. mod i, ingifva mod. S. i tvifvelsmål, betvilja. S. pris på ens hufvud, se Pris. S. en ära i, se Ära. S. borgen för sig, lemna, gifva borgen. S. hat, fiendskap emellan folk, stifva &c. S. spioner på någon, viddala personer att spionera på honom. S. glans på tyger, gifva dem glans. S. en min på sig, gifva sig en m. S. värde på, se Värde. S. på prof, pröfva. S. ut till, förlita sig på. S. sitt hopp till Gud, hoppas, förtrösta på G. S. tro till, se Tro. (Sjöt.) S. kurs, bestämma och derefter styra något visst kompassstreck. S. bukt i en mast, göra en mast krokig. (Jäg.) S. på benen, säges om huden, då han får djuret i rörelse. — *S. af, se Af-sätta; äfv. förlösa.* — *S. än, se Ansätta.* — *S. bört, se Bortsätta, bem. 2 o. 5; äfv. förlösa, förlöra. S. bort sina barn, ackordera in dem i pension, läroanstalt.* — *S. efter, se Eftersätta, bem. 2 o. 5.* — *S. emot, hålla, våga emot; äfv. jämsföra med.* — *S. framför, före, för, gifva företrädet, före-draga. S. en något före, förelägga en något.* — *S. förut, se Förutsätta.* — *S. i, vidsätta, skarfvå; se äfv. Isätta, bem. 2.* — *S. ihop, se Hopsätta, bem. 2, 3 o. 4.* — *S. i'n, se Insätta, bem. 3 o. 4.* — *S. ned, om, till, se Nedsätta, Omsätta, Till-sätta.* — *S. upp, se Uppsätta. S. upp i spel, på vad, utsätta, våga &c.* — *S. upp, äfv. inrätta, anlägga, begynna, t. ex.: S. upp en bod, butik, en handel. (Sjöt.) S. upp vakten, göra vakt-ombytte.* — *S. ut, se Utsätta; äfv. pantsätta, t. ex.: S. ut kläder. S. ut penningar, utlåna dem mot****

ränta, göra dem fruktbara. *S. ut med, göra ovän med.* — *S. öfver; se Öfversätta.* — *V. n. 1) (om harhonor) Yngla.* — 2) *Strömmen sätter, orsakar afdrift. S. på land ell. blott s. på, se Land. S. emellan, se Sitta emellan.* — *S. sig, v. r. 1) Förflytta kroppen i sittande ställning. S. sig på en stol, i sängen, på golvet, på marken. S. sig till häst, till bords.* Sägés äfv. om djur, t. ex.: *Hunden satte sig.* — *S. sig ned, sätta sig. S. sig upp, resa sig upp, t. ex.: S. sig upp i sängen. S. sig högre upp, flytta sig högre upp och der sätta sig; äfv. i sittande ställning flytta sig högre upp.* — 2) (om fåglar) Slå ned ifrån flykten på ett ställe; äfv. flyga upp på stång, vagel, pinne (såsom höns, fåglar i bur). — 3) Börja en session. Sägés om domstolar. *Rät-len sätter sig.* — 4) Sjunka ihop; (om byggnader) sjunka till varaktigt stadighet. *Jorden har satt sig. Det dröjer länge, innan ett nybyggt hus satt sig fullkomligt.* — 5) Bilda sig, växa. *Der sätter sig mögel, rost. Soulnad, som sätter sig på benet.* — 6) (om vätskor) Klarna genom grumlets sjunkande till botten. *Man bör låta kaffet s. sig, innan man dricker deraf.* — 7) (om grummel eller främmande ämnen i vätskor) Sjunka till botten. *Man säger äfv.: S. sig till botten.* — 8) (fig.) a) Sakta sig, afsakta, minska. *Soulstenen börjar s. sig.* — b) *S. sig i: c) Förflytta sig till. Gården har nu satt sig i magen.* — *β) Försätta sig i något visst tillstånd, läge. S. sig i rörelse, börja att röra sig, att röras. S. sig i spetsen för en trupp, göra sig till dess anförare. S. sig i fara, företaga något, som medför fara. S. sig i gäld, åsamka sig skuld. S. sig i gunst hos någon, tillvinna sig dess g. Sätt dig i mitt ställe, föreställ dig, att du vore i min belägenhet.* — c) *S. sig emot, söka motverka, hindra. Jag skall alldeles icke s. mig deremot. S. sig emot ett förslag.* — *S. sig fast, se Fastna.* — *S. sig före ell. s. sig något i sinnet, se Föresätta sig.* — *S. sig ihop, se Sammansätta sig.* — *S. sig ned att bo ell. blott s. sig ned, bosätta sig. S. sig ned i en stad, på landet.* — *S. sig till doms (ell. till domare) öfver någon, utau behörighet falla ett hårdt om-döme om någon.* — *S. sig upp emot någon, blifva uppstudsig, göra uppror emot någon.* — *S. sig ut med någon, ådraga sig ens ovänskap. S. sig ut för, se Utsätta sig för.* — *S. sig öf-ver, anse under sin värdighet, förakta, t. ex.: Jag sätter mig öfver allt svar som honom. Man bör s. sig öfver squaler.* — *Satt, part. pass. Satt af förvalta, tillsatt, förordnad &c.* — Betyder äfven: Som satt sig (se *Sätta sig, 4*); äfv. adjektivt: (fig.) undersätsig; stadig, mogen. — *Sättande, n. 4.*

SÄTTARE, m. 5. 1) Boktryckeri-konstförvandt, som sätter det som skall tryckas. — 2) Se *Sättarekolf.*

SÄTTAREKOLF, m. 2. pl. — *kolfvar.* (artil.) Den med en kort kolf försedda ändan af en viskare, hvilken nyttjas att införa och ansätta laddningen.

SÄTTARELÖN, f. 5. Betalning till en sättare för verkställt arbete.

SÄTTBRÅDE, n. 4. (boktr.) Bråde, hvarpå kolumnerna utskjutas.

SÄTTFISK, m. 2. Fisk, som utplanteras.

SÄTTGREN, f. 2. Se *Afläggare, bem. 2.*

SÄTHAMMARE, m. 2. pl. — *hamrar.* Ett slags hammare med kort hufvud, men lång och spetsig penn.